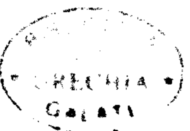
Academia Română

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan — Al. Rosetti"
Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului
Consiliul Național al Audiovizualului

Ești COOL și dacă vorbești corect

UNIVERS ENCICLOPEDIC GOLD







ISBN 978-606-8162-17-1

Ce găseşti în această cărticică?

ADDENDA

Cuvântul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului

Consumatori frecvenți ai mass-mediei, suntem bombardați zi de zi, la televizor sau la radio, cu tot felul de informații. Sociale, politice, economice sau de divertisment, acestea sunt formulate, uneori, într-o limbă română nu tocmai corectă: greșeli gramaticale sau cuvinte inventate. Din nefericire, și jurnaliștii greșesc, așa încât nu tot ceea ce auzim la radio sau la televizor trebuie considerat literă de lege. Mass-media reprezintă, astăzi, un veritabil formator de opinie, oferind tinerilor modele pe care aceștia le urmează negreșit. În acest context, este de datoria noastră, a celor care ne ocupăm de educația lor, să le asigurăm cele mai bune metode de învățare a limbii române.

Acesta este și motivul pentru care, împreună cu reprezentanții Consiliului Național al Audiovizualului, am considerat oportună editarea unei gramatici informale. Realizată de tineri lingviști, specialiști ai Academiei Române și ai Universității din București, aceasta se dorește un „așa nu" al limbii folosite de jurnaliști.

Nu ne-am propus să arătăm cu degetul. Nu ne dorim să blamăm jurnaliștii. Vrem doar să vă oferim vouă, tinerilor, o nouă metodă pentru a vă construi un discurs coerent și corect.

Unii dintre voi veți îmbrățișa cariera jurnalistică. Sau poate că nu. Chiar și așa, cu toții aveți nevoie de cunoștințe cât mai solide, pe care le acumulați în timpul școlii.

Dragi elevi,

Vă urez tuturor mult succes, iar profesorilor voștri le doresc să fie mândri de voi atunci când veți vorbi ireproșabil limba română!

octombrie, 2008 — Anton Anton

Cuvântul Preşedintelui Consiliului Național al Audiovizualului

De câte ori nu s-a întâmplat ca, din fotoliul de telespectator, să facem haz de necaz la auzul unei „perle” sau al unei grave greşeli de exprimare, pentru care cu toții am plăti scump la un examen, la o teză de română sau, pur şi simplu, la un interviu?

Cred că vă e clar că nu tot ce auziți la radio şi vedeți la televizor e corect sau are valoare de model.

Depinde de voi să nu înghițiți tot ce vi se oferă, să judecați cu capul vostru, să selectați mesajele, să vă folosiți discernământul şi spiritul critic.

De voi depinde să puneți preț pe felul cum vorbiți, cum vă exprimați. Asta se învață la şcoală şi ține toată viața. Mai târziu poate fi prea târziu. Pentru că, la urma urmei, vorbim cum gândim. Unii dintre voi vor deveni ziarişti. În presa scrisă sau audiovizuală. Vor lucra cu cuvintele. Aşadar, vor avea nevoie de o relație corectă, clară, civilizată, prietenoasă cu limba română.

De aceea vă oferim această carte. Ea este realizată de tineri cercetători de la Academie şi de la Universitate. Din greşelile ziariştilor care vorbesc la radio şi la televizor ei au construit exerciții de gramatică. De ce nu e corect, cum e corect – veți afla din această carte. Ea vă invită să fiți activi în fața micului ecran şi vă asigură că **„poți să fii cool şi dacă vorbeşti corect”.**

Septembrie, 2008 — Răsvan Popescu

PARTEA I

PREFAȚĂ

Câte minute sau ore pe zi vă uitați la emisiuni de televiziune sau ascultați posturi de radio? Printre muzică şi filme, urmărind emisiunile de ştiri sau urmărind o dezbatere pe teme de actualitate, ascultați, desigur, zeci de oameni care vorbesc în limba română. Se spune uneori că mass-media audiovizuală are cel puțin tot atâta influență cât are şcoala în formarea unor deprinderi de comunicare, a unui mod de a vorbi. Poate că nu e chiar aşa, dar uneori mass-media ne vorbeşte mai mult decât familia sau prietenii, iar ceea ce ascultăm zilnic ne devine, pe nesimțite, familiar. Televiziunea şi radioul contribuie la răspândirea limbii literare – a limbii standard, unitare; dar tot ele pot răspândi, la fel de uşor, greşelile sau inovațiile neinspirate (inutile şi inestetice). Mulți oameni cultivați se plâng astăzi că limba română se vorbeşte prost, că mass-media, din dorința de a se apropia de public, foloseşte un limbaj nu doar spontan, ci neîngrijit, nu doar familiar, ci de-a dreptul vulgar. Familiaritatea relaxată şi spontaneitatea sunt un merit; dar ele se confundă uneori cu nepăsarea față de modul de a vorbi, cu incultura afişată cu seninătate. Poți fi simplu, spontan, corect, fără a deveni neapărat doct, rigid, pretențios? Cu siguranță, dar nu e un lucru uşor. Mass-media actuală ar trebui să ne ofere dovada că performanța e la îndemâna noastră şi să devină un model de comunicare firească şi elegantă.

Paginile care urmează se datorează deciziei Consiliului Național al Audiovizualului de a urmări calitatea limbii folosite la radio şi la televiziune, ca şi interesului unor specialişti - unii foarte tineri – de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din Bucureşti pentru schimbările din limba de azi, pentru

dinamica limbii și pentru fixarea normelor. Monitorizarea se desfășoară cam așa: mai mulți lingviști urmăresc cu atenție o serie de emisiuni și fiecare își notează orice greșeală pe care o aude. Greșelile sunt adunate, comentate, comparate. În patru etape de monitorizare – pe parcursul anilor 2007–2008 – s-au adunat multe pagini de tabele și sinteze conținând greșeli făcute de redactorii de radio și de televiziune. Or, multe dintre acestea se repetă: calea cea mai bună (dar nu foarte rapidă) de a le elimina ar putea fi exersarea lor în școală. În școală se fac multe ore de comunicare, inclusiv consacrate mass-mediei: nu neapărat pentru ca toți elevii să devină ziariști, redactori, prezentatori, ci pentru că orice telespectator sau ascultător trebuie să fie competent și vigilent, să înțeleagă și să judece mesajele de care este asaltat.

Stimați profesori, sperăm ca exemplele și exercițiile reunite aici să constituie un material viu, autentic, pentru lecțiile de limbă și comunicare.

Dragi elevi, aceste pagini încearcă să vă atragă atenția asupra celor mai răspândite greșeli, ivite acolo unde vă așteptați mai puțin să le găsiți. Exercițiile sunt o invitație la colaborare: de acum înainte, în fața televizorului sau lângă aparatul de radio, priviți, ascultați ... dar mai ales monitorizați!

septembrie, 2008

Cărticica pe care o aveți în față reprezintă varianta revizuită a ediției apărute în 2008.

februarie, 2009

Rodica Zafiu

Pronunțare

• „uşe"



Un realizator a spus la televizor:

Uite o ***broșe****, o insignă!*

De ce nu e corect?

Substantivul *broșă* se termină în „ă", nu în „e". Se spune că forma cu „e" final nu se întâlnește în toată țara, ci este mai frecventă în Muntenia, mai exact în zona Bucureștiului.

Ar fi trebuit să spună:

Uite o ***broșă****, o insignă!*

Nu numai cuvântul *broșă* este pronunțat cu „e" final. Am auzit la radio și la televizor și altele:

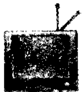


la ultima ***cămașe*** *sau la ultima pereche de ciorapi*
a ridicat-o din ***cenușe***
a fost dat afară pe ***ușe***
sunt păstrate cu ***grije***
mai trage din ***țigare***



În zona de unde ești tu, ai auzit astfel de pronunții? Dacă da, fă o listă de substantive afectate de această greșeală.

• „vereghetă"



Un realizator urcat pe un bloc din Bucureşti vorbea despre:

*nelipsiţii **teneşi***

<u>De ce nu e corect?</u>

În interiorul cuvântului *tenişi*, vorbitorul l-a înlocuit pe „i" cu „e", probabil pentru că i s-a părut că sună mai bine.

Ar fi trebuit să spună:

*nelipsiţii **<u>tenişi</u>***

Am auzit şi alte cuvinte în care „i" este înlocuit cu „e":



*şi totuşi **vereghetele** de pe deget vă lipsesc*
*să-şi ia un bidon de-ăla de **plastec***



Am auzit, tot la televizor sau la radio, următoarele perechi de cuvinte: *ieftenire/ieftinire, petec/petic, purece/purice, sălbatec/sălbatic, seringă/siringă, trimete/trimite.* Numai una dintre variante este corectă. Care?

• „ecsact"



Un prezentator de ştiri a spus:

Nu se ştie însă cu [**ecsactitate**].

<u>De ce nu e corect?</u>

Litera *x* se pronunţă fie „cs", fie „gz". Dacă „x" este prima sau ultima literă din cuvânt ori dacă este urmat de o consoană, se pronunţă „cs", de exemplu: *Xenia, fix, extraterestru.* Dacă „x" are în dreapta şi în stânga sa vocale, fiecare cuvânt are norma lui de pronunţare, pe care o afli din DOOM.

Ar fi trebuit să spună:

Nu se ştie însă cu [**<u>egzactitate</u>**].

De foarte multe ori, oamenii care vorbesc la televizor sau la radio pronunţă greşit litera „x", rostind „cs", în loc de „gz" (în [illegible]urile de mai jos, am notat pronunţarea, nu scrierea):



Să schimbe metodologia de [**ecsaminare**].
Să scurteze termenul de [**ecsecuţie**].
Vă propunem acum un [**ecserciţiu**] *de stil.*
El ne spune [**ecsact**] *de ce s-a întâmplat acest lucru.*



Stabileşte dacă, în următoarele cuvinte, „x" se pronunţă [illegible] sau „gz": *exaltat, exemplu, exerciţiu, există, exil, exotism, expresiv, externa, extinde, extrafin, extrage, extras, extrem, pix, xenofobie, xerox.* Prezentatorii de la postul tău preferat cum pronunţă aceste cuvinte?

· El este în Ieuropa



Un prezentator a spus la televizor:

Scenografia este [pronunţat: **este**] *o artă.*

<u>De ce nu e corect?</u>

Formele verbului *a fi* (*e, este, eram, erai, eraţi, erau*) se pronunţă cu „ie" iniţial, dar se scriu cu „e", deşi poate să pară

ciudat sau incorect, pentru că, de obicei, cuvintele din limba română se citesc cum se scriu. Acest tip de pronunțare este numit „preiotare". Aceeași regulă funcționează și în cazul pronumelor personale *el, ea, ei, ele*, care trebuie pronunțate [iel], [ia], [iei], [iele].

Ar fi trebuit să spună:

Scenografia este [pronunțat: **ieste**] *o artă.*

Am auzit de foarte multe ori acest tip de greșeală, cauzată de dorința oamenilor de a vorbi mai frumos:



el [**el**] *declară că...*
rememorarea ei [**ei**]
e [**e**] *important*
așa cum este [**este**]
de fiecare dată povestea era [**era**] *alta*

Am auzit însă și greșeala inversă:

Sunt afecțiuni necunoscute față de Europa [**ieuropa**].

Prezentatorul nu știa că, în cazul împrumuturilor din limbi străine (neologismelor) – *elan, eră, estival, euro* etc. –, inclusiv al numelor proprii precum *Etiopia, Europa*, la începutul cuvântului, litera „e" se pronunță [e], nu [ie].



Când pronunțăm *fata* ***aceea*** sau *băieții* ***aceia***, putem să nu simțim nicio diferență, pentru că aceste adjective demonstrative se rostesc aproape la fel, chiar dacă primul este la feminin singular, iar al doilea, la masculin plural. Fii atent când le scrii, pentru că nu se scriu la fel!



Uită-te la televizor timp de o oră și notează-ți cuvintele care încep cu „e" pe care le auzi în acest timp. Sunt pronunțate corect? Argumentează-ți răspunsul!

• „şaptisprezece"



Un comentator sportiv a spus la radio:

în minutul ***optâsprezece***

De ce nu e corect?

Numeralele cardinale 17 și 18 au structura: *șapte/opt + spre + zece.*

Ar fi trebuit să spună:

în minutul ***optsprezece***

Pentru că le este greu să pronunțe cinci consoane consecutive, foarte mulți dintre cei care vorbesc la radio sau la televizor spun greșit *optisprezece* sau *optâsprezece*. Greșită este și forma *șaptisprezece*, în loc de *șaptesprezece*.

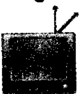


optisprezece *grădini zoologice*
șaptisprezece *mii nouă sute de tichete*



Alege varianta corectă a numeralului: *paisprezece/patrusprezece, șaisprezece/șasesprezece.* Ce diferențe observi față de situațiile de mai sus?

• **„ştat"**


Vocea reporterului:

*Undeva, în centru, tot se va **ştrangula** traficul.*

De ce nu e corect?
„S" iniţial din verbul *a strangula* a fost pronunţat [ş].

Ar fi trebuit să spună:

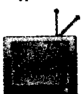
*Undeva, în centru, tot se va **strangula** traficul.*

Acelaşi tip de greşeală apare şi în:


*fără să-l treci pe **ştatul** de plată*


1. Ai mai auzit şi alte cuvinte în care „s" iniţial este pronunţat [ş]?
2. Tu cum pronunţi cuvântul care se scrie *spray*? Verifică dacă este corect!

• **„servici"**


Vocea redactorului:

*Se pot duce la **servici** cu bicicleta.*

De ce nu e corect?
Forma substantivului este *serviciu*, cu „u" final.

Ar fi trebuit să spună:

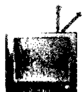
*Se pot duce la **serviciu** cu bicicleta.*

Auzim foarte des în mass-media forma greşită:


*Restul de opt ore le doarme la **servici**.*
*N-are **servici** de curăţenie.*
*A avut o locuinţă de **servici**.*


Când te uiţi la televizor, notează-ţi de câte ori auzi, timp de o săptămână, forma corectă *serviciu* şi forma greşită *servici*. Care dintre aceste forme este mai frecventă?

• **„butelie"**


Un prezentator de ştiri a spus:

*Exista o **prevedere** în regulament.*

De ce nu e corect?
Accentul nu este pus în cuvânt la locul lui. Când stabilim unde punem accentul, trebuie să fim atenţi la cuvintele asemănătoare (în acest caz, *vedere*) şi la provenienţa cuvântului (de exemplu, deşi se aseamănă formal cu *pălărie*, cuvântul *butelie* se accentuează diferit, pentru că este un substantiv neologic şi păstrează accentul din limba de origine – în franceză, *bouteille*).

Ar fi trebuit să spună:

*Exista o **prevedere** în regulament.*

Am auzit multe alte cuvinte accentuate greşit:

*un **idol** naţional* – corect: *idol*
*o ţară unde **mafia** are o cifră* – corect: *mafia*

în casă se afla și o ***butelie*** – corect: *butelie*

are un ***alibi*** – corect: *alibi*

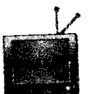
odată lansat acest program, ***editorii*** [de carte] *se pot înscrie* – corect: *editorii*

în acest moment sunt în ***legitimă*** *apărare* – corect: *legitimă.*



Am constatat că unii dintre cei care lucrează în mass-media nu știu să pună corect accentul în cuvinte ca: *diaspora, furie, pricină, tutore.* Pune-l tu!

• Nume românești



Un redactor de la televiziune a prezentat-o pe colega lui astfel:

colega mea, Ileana ***Pescariu***

De ce nu e corect?

Numele propriu *Pescariu* provine de la substantivul comun *pescar,* care, regional, în nordul țării (mai ales în Moldova), se pronunță „pescariu". De la forma din Muntenia a substantivului, *pescar,* avem numele propriu *Pescaru.* Este recomandabil ca numele propriu să păstreze accentuarea substantivului comun. Familii întregi își pronunță numele fără să țină cont de această regulă de accentuare.

Ar fi trebuit să spună:

colega mea, Ileana ***Pescariu***



Există și nume proprii de familie care se accentuează pe penultima silabă: *Atanasiu, Catargiu, Vasiliu.* Acestea nu sunt

formate în limba română de la substantive comune, ci sunt de origine grecească (multe provenind de la prenume: *Atanase, Vasile*) și păstrează accentul din limba de origine.

Am auzit alte nume proprii cu accentul deplasat:



corul pregătit de maestrul Stelian ***Olariu***

aici, la noi, pe strada Horia ***Măcelariu***

Eugen ***Coșeriu***

Răzvan ***Ciubotariu,*** *tânărul care a murit anul trecut*

la telefon este domnul Octavian ***Morariu***

și Alex ***Ferariu*** *vă prezintă știri*



1. Care sunt substantivele comune, nume de meserii, de la care provin numele proprii de mai sus? Aceste substantive se mai folosesc astăzi? Care dintre ele?

2. Ai colegi ale căror nume de familie provin de la substantive comune, nume de meserii? Cum își pronunță ei numele? Acum, că știi care e regula, le-o poți spune și lor.

· Nume străine



Prezentatorul unei emisiuni culturale a spus:

Denis Diderot [**dənis** didro]

De ce nu e corect?

În limba franceză, în general, „s" final nu se pronunță. Când rostim nume străine, trebuie să ținem seama de regulile de pronunțare din limba respectivă.

Ar fi trebuit să spună:

Denis Diderot [**dəni** didro]

Am auzit și alte nume străine pronunțate greșit:



de pe Champs-Elysées [**șampelize**] – corect: [**șăzelize**]

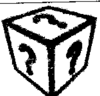
Le [**le**] *Figaro* – corect: [**lə**] (aproximativ „eo”, într-o singură silabă)

ambiția lui Emir Kusturica [**kusturica**] – corect: [**kusturița**]



Tot din cauza necunoașterii regulilor de pronunțare din limba de origine apar și accentuări greșite ale numelor proprii. Redactorul care a rostit enunțul de mai jos nu știa că în limba franceză accentul stă pe ultima silabă din cuvânt:

dacă mă uit numai la Olympique [**olempic**] *Marseille* – corect: [**olempic**]



Tu ce limbă străină studiezi la școală? Urmărește la televizor dacă redactorii pronunță corect, conform regulilor din această limbă străină, numele proprii.

Grafie

Câți „i”?

• „noștrii”



La televizor, am văzut scris:

*Unde-s banii **noștrii**?*

De ce nu e corect?

Adjectivul posesiv de persoana I plural are forma de singular *nostru*. Pentru a obține forma de plural, adăugăm desinența „-i” (*noștri*). Adjectivul *noștri* nu se scrie niciodată cu mai mult de un „i”, pentru că al doilea „i” ar fi articolul, care nu se poate atașa adjectivelor pronominale. Cel care a scris *noștrii* nu s-a gândit la structura cuvântului și, din teama de a nu greși, a scris cu doi „i”.

Ar fi trebuit să scrie:

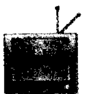
*Unde-s banii **noștri**?*

Am văzut această greșeală scrisă pe ecran de mai multe ori, în cazul adjectivului posesiv *noștri, voștri*:



*dezvăluiri șocante despre ce se întâmplă cu bani **noștrii***
*a fost un șoc pentru angajații **noștrii***
*verii **voștrii** vin mâine în vizită*

• **„mândrii"**



Pe crawl (banda de jos de pe ecranul televizorului) am văzut și:

*Am fost foarte **mândrii** că...*

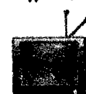
<u>De ce nu e corect?</u>

Forma de singular a adjectivului din exemplul nostru este *mândru.* Pentru a obține forma de plural, înlocuim desinența „-u" cu desinența „-i" (*mândri*). O situație în care adjectivul *mândrii* se scrie cu doi „i" este cea în care adjectivul precedă un substantiv, preluând de la acesta articolul: *Mândrii zei stăpâneau Olimpul.* În acest caz, primul „i" este desinența de plural, iar al doilea, articolul hotărât.

Ar fi trebuit să scrie:

*Am fost foarte **<u>mândri</u>** că...*

• **„i"/„ii"**



Pe crawl am văzut scris:

*Suntem **membrii** ai acestui grup de state europene.*

<u>De ce nu e corect?</u>

Forma de singular a substantivului din exemplul nostru este *membru.* Obținem forma de plural adăugând desinența *-i* (*membri*). Dacă avem nevoie de forma de plural articulată, trebuie să adăugăm încă un *-i* (*Suntem membrii acestui grup*). În exemplul nostru, grafia corectă ar fi fost *membri*, pentru că substantivul este nearticulat.

Ar fi trebuit să se scrie:

*Suntem **<u>membri</u>** ai acestui grup de state europene.*
sau *Suntem **<u>membrii</u>** acestui grup de state europene.*

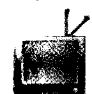
În exemplele de mai sus, greșeala este provocată și de faptul că formele cu un „i" și cu doi „i" se pronunță la fel. În alte texte de pe crawl, am văzut scris greșit substantivul *șoferi*:



*Aproape 26.000 de **șoferii** au rămas fără permis.*

*În zona Băneasa, peste 100 de **șoferii** au circulat pe contrasens într-o singură oră.*

• **„ii"/„iii"**



Altă greșeală pe care am văzut-o pe crawl:

***copii** săi*

<u>De ce nu e corect?</u>

Forma de singular a substantivului din exemplul nostru este *copil.* Deci primul „i" face parte din rădăcina cuvântului. Prin adăugarea celui de-al doilea „i", obținem forma de plural, nearticulată, a substantivului. Al treilea „i" reprezintă articolul hotărât, care ar fi trebuit să fie prezent și în structura substantivului din exemplul de mai sus.

Ar fi trebuit să scrie:

***<u>copiii</u>** săi*



Unii redactori fac și greșeala inversă (scriu cu trei „i", în loc de doi):

*La Brăila, **muncitoriii** s-au chinuit trei ore să fixeze bradul de Crăciun.*

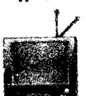


Problema scrierii cu un „i" sau cu doi „i" apare şi la infinitivul unor verbe de conjugarea a IV-a (sau la alte moduri şi timpuri care îl conţin). Explică greşelile din următoarele enunţuri:

Aceste companii ar putea ***oferii*** *salarii mari.*
Nu pot ***citii*** *atâtea cărţi.*
Vei ***ştii*** *să scrii.*
M-aş ***întâlnii*** *cu tine.*

Unde punem cratimă?

• „ma lovit"



Pe crawl am văzut scris:

două meciuri ***întro*** *zi*

<u>De ce nu e corect?</u>

Secvenţa marcată în exemplu nu reprezintă un cuvânt, ci două: prepoziţia *într(u)* şi articolul nehotărât feminin *o*. Cele două cuvinte trebuie legate prin cratimă, semn care marchează totodată şi căderea vocalei finale a prepoziţiei. La fel, în exemplul ***ma*** *lovit*, cratima ar fi trebuit să lege două cuvinte: pronumele personal în acuzativ, formă neaccentuată, *mă* şi verbul auxiliar *a*, indicând şi căderea vocalei finale a pronumelui (***m-a*** *lovit*).

Ar fi trebuit să scrie:

două meciuri ***<u>într-o</u>*** *zi*



În alte situaţii, unii redactori, de teamă să nu greşească, au pus cratimă acolo unde nu ar fi trebuit. În primele două exemple din lista de mai jos, verbul la imperativ, persoana a II-a

plural (*lăsaţi*), este confundat cu o secvenţă alcătuită din verb (*lăsa*) + pronume (*ţi*). În cel de-al treilea exemplu, redactorul a scris cu cratimă adjectivul nehotărât *vreo* fie pentru că a avut în minte forma *într-o*, fie pentru că a recunoscut articolul *o* în structura adjectivului nehotărât şi a considerat, prin urmare, că trebuie separat prin cratimă.

Lăsa-ţi, *domnule, să vadă cum e aici!*
Lăsa-ţi *gura!*
vre-o *sectă*

• „vice-primar"



Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

planuri de ***mini-vacanţă***

<u>De ce nu e corect?</u>

De cele mai multe ori, prefixele şi prefixoidele (care sunt nişte prefixe mai bogate ca sens şi mai „lungi") – *a-*, *dez-*, *maxi-*, *mini-*, *ne-*, *non-*, *post-*, *pre-*, *pseudo-*, *super-*, *supra-*, *ultra-* etc. – nu se despart prin cratimă de cuvântul-bază. Trebuie să fim atenţi la scrierea cuvintelor care-l conţin pe *ex-* (*ex-ministru, ex-preşedinte*), care constituie o excepţie, scriindu-se cu cratimă.

Ar fi trebuit să scrie:

planuri de ***<u>minivacanţă</u>***

În textele de pe crawl am întâlnit şi alte cuvinte scrise cu cratimă, deşi e de preferat să se scrie legat:



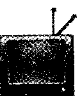
media ***multi-anuală***
ultra-performant
condusă de un regim ***post-comunist***
costume de ***super-eroi***

vice-primar

 În loc să scrie legat prefixul/prefixoidul și cuvântul-bază, unii redactori le scriu chiar separat, ca și cum ar fi două cuvinte independente:

sub secretar
un avion ***ultra ușor*** *a ratat aterizarea*

• „azi noapte"

 Pe crawl am văzut scris:

A plecat ***azi dimineață*** *cu avionul.*

<u>De ce nu e corect?</u>
Adverbele compuse (*azi-dimineață, după-amiază, ieri-seară, poimâine-noapte* etc.) se scriu cu cratimă.

Ar fi trebuit să scrie:

A plecat ***<u>azi-dimineață</u>*** *cu avionul.*

În alte texte de pe crawl am întâlnit alte adverbe compuse scrise fără cratimă:



azi noapte
mâine seară

• „agent șef"

 Pe crawl am văzut scris:

sergent major

<u>De ce nu e corect?</u>
Substantivele compuse care denumesc profesii sau funcții se scriu, în general, cu cratimă.

Ar fi trebuit să scrie:

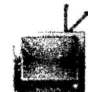
<u>sergent-major</u>

Am mai întâlnit în textele de pe crawl și alte nume de profesii și de funcții scrise fără cratimă:



prim ministru
prim procuror
chestor șef
agent șef

• „bun simț"

 Pe crawl am văzut scris:

De obicei ții ***procesul verbal*** *la tine?*

<u>De ce nu e corect?</u>
Majoritatea substantivelor compuse dintr-un substantiv și un adjectiv, inclusiv substantivele proprii, se scriu cu cratimă. Ca să fim siguri, consultăm DOOM-ul.

Ar fi trebuit să scrie:

De obicei ții ***<u>procesul-verbal</u>*** *la tine?*

Tot în texte de pe crawl am întâlnit alte substantive compuse scrise fără cratimă:


parlamentari care sfidează legea și ***bunul simț***
în ***prim plan***
crimă cu ***sânge rece***
din cauza lui ***Harap Alb***

 Există și excepții, adică situații în care un substantiv compus dintr-un substantiv și un adjectiv se scrie legat. Unii redactori nu știu această regulă și scriu două cuvinte separate:

pur sânge *în urma unui* ***scurt circuit***

în loc de:

pursânge *în urma unui* ***scurtcircuit***


Imaginează-ți că lucrezi la o televiziune și trebuie să pregătești pentru apariția pe ecran următoarele texte de știri, făcând corecturile necesare. Nu uita că redactorii de televiziune trebuie să aibă pe birou DOOM-ul.

Redactorul șef de la ziarul „Gândul" șia dat demisia.

Azi noapte, întro zonă ultra centrală, primul ministru șia lovit motocicleta.

Majuscule

• „ministru de **externe**"

 Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

ministrul ***transporturilor***

De ce nu e corect?

Numele proprii (nume de persoane, de localități, de instituții, de personaje literare etc.) se scriu cu majusculă.

Ar fi trebuit să se scrie:

ministrul ***Transporturilor***

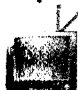
Tot pe crawl am văzut alte substantive proprii, care trebuiau scrise cu majusculă:


ministrul ***mediului*** – corect: *Mediului*
ministrul ***muncii*** – corect: *Muncii*
ministru de ***externe*** – corect: *Externe*
de-aș fi ***scufița roșie*** – corect: *Scufița-Roșie*


Imaginează-ți câte două contexte în care următoarele cuvinte să fie scrise cu majusculă și cu minusculă: *albă/Albă, interne/Interne, pitești/Pitești.*

Abrevieri

• „pt"

 Am văzut scris pe ecran:

B. *Mondială spune că...*

De ce nu e potrivit?

În textele scrise este bine să evităm abrevierile (cu excepția celor consacrate și a siglelor), pe care le putem folosi numai atunci când ne luăm notițe sau când lăsăm un bilețel pentru membrii familiei, nu și într-o lucrare de control sau, cu atât mai puțin, pe crawl.

Ar fi trebuit să scrie:

Banca *Mondială spune că...*

Tot pe crawl am văzut alte abrevieri, care sunt mai degrabă semnul unei redactări neglijente decât al lipsei de spaţiu:



purt. de cuv.

deputat, ***primvp.*** *PNŢCD*

PRM a contestat la ***C. Constituţională*** *legea votului uninominal*

politicienii au făcut legi ***pt*** *a se proteja*

se declara pregătit ***ptr*** *o întrevedere cu preşedintele chinez*

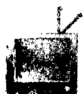


1. Scuza celor de la televiziuni pentru folosirea abrevierilor este economia de spaţiu. Câte spaţii s-au economisit în cele cinci enunţuri de mai sus? Este justificată prezenţa abrevierilor? Motivează-ţi răspunsul!

2. Când îţi iei notiţe, ţi se întâmplă să inventezi abrevieri şi apoi să nu mai ştii ce înseamnă? Pentru ce cuvinte crezi că au fost făcute abrevierile ***pr., preş., pur., cuv.*** şi ***Med.***, pe care le-am văzut scrise pe ecran?

Punctuaţie (Virgula)

• „Nu te supăra frate!"



Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

Politicieni_treziţi-vă!

De ce nu e corect?

Substantivele în vocativ şi, în general, formulele de adresare se despart obligatoriu prin virgulă de restul enunţului.

Ar fi trebuit să scrie:

Politicieni, treziţi-vă!

Am văzut pe crawl foarte multe exemple de acest tip, în care virgula lipsea:



Unde mergeţi_doamnă?
Şi eu ce fac_Mircea?
Linişteşte-te_mamă!
Mergi în partea aia_mamaie!
Hagi_te iubesc, Hagi_te iubesc!
Ole, ole, mulţumim_Rapidule!
Şefu'_veniţi să vă uitaţi!
Nu mai băgaţi_dom'le_mâna în butoaie, că nu e frumos!
Care verde_mă?
Ce vorbeşti_mă, arde toată casa.
Nu te supăra frate!

• „soțul ei Alexandru"


Am văzut scris pe ecran:

Președintele fondator al PC, Dan Voiculescu_anunță...

De ce nu e corect?

Apozițiile explicative (acele secvențe de text facultative, echivalente ca sens cu termenul regent, pe care îl explică) se despart obligatoriu prin virgulă.

Ar fi trebuit să scrie:

Președintele fondator al PC, Dan Voiculescu, anunță...

Am văzut pe crawl foarte multe apoziții neizolate prin virgulă:

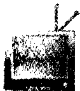

A discutat cu secretarul general al Guvernului, Ilie Bolojan_despre...
Secretarul general al ONU, Ban Ki-Moon_va veni...
Reprezentantul PDL_Radu Berceanu_a anunțat...
A fost ucisă Cristina de soțul ei_Alexandru?


Nu orice nume propriu se izolează prin virgulă. Numele propriu funcționează ca o apoziție explicativă numai dacă secvența anterioară este suficientă pentru identificarea persoanei despre care se vorbește (de exemplu, dacă spunem „președintele României", apariția numelui președintelui reprezintă o apoziție explicativă, care se izolează prin virgulă, pentru că persoana poate fi identificată și fără prezența explicită a numelui). În exemplul de mai jos, pe care l-am văzut scris pe ecran, situația este diferită:

Omul de afaceri harghitean, Csibi Istvan, rămâne în arest.

În acest caz, sintagma *omul de afaceri harghitean* nu este suficientă pentru identificarea persoanei despre care se vorbește, iar numele acestei persoane este absolut necesar în context: numele nu reprezintă o explicație suplimentară, ci una absolut necesară, prin urmare nu se izolează prin virgulă (*Omul de afaceri harghitean Csibi Istvan rămâne în arest*).

• „Porumboiu contrat"


Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

Învățământul_încotro?

De ce nu e corect?

Absența verbului dintr-o propoziție se marchează prin virgulă sau prin linie de pauză. În exemplul nostru, se subînțelege verbul *a se îndrepta: Încotro se îndreaptă învățământul?*

Ar fi trebuit să scrie:

Învățământul, încotro? sau *Învățământul – încotro?*

Am văzut pe crawl multe exemple în care absența verbului nu era marcată prin virgulă sau prin linie de pauză:


Ștefănescu_lansat în luptă – [a fost]
Busuioc_acuzat că nu știa că Pavarotti a murit – [a fost]
feroviarii_în grevă generală –[sunt]
TAROM_bun de plată – [este]
apa_mai scumpă decât laptele –[este]
Venezuela_la urne – [merge]
Porumboiu_contrat – [a fost]

• „Încerc dar nu merge"

Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

O persoană a murit_iar alte trei au fost rănite.

<u>De ce nu e corect?</u>

Înainte de conjuncțiile coordonatoare adversative (*dar, iar, însă, ci*) se pune întotdeauna virgulă.

Ar fi trebuit să scrie:

O persoană a murit, iar alte trei au fost rănite.

Unii redactori nu știu că virgula este obligatorie în aceste situații:



Lucian e un tip tânăr_iar eu a trebuit să mă mobilizez.

Condițiile de participare sunt foarte dure_dar și destul de ambigue.

Alimentele s-au scumpit cu 1,1%_iar prețul uleiului...

Încerc_dar nu merge.



Se spune, de obicei, că nu trebuie să se pună virgulă înainte de conjuncția coordonatoare *și*. Totuși, dacă aceasta are valoare adversativă (dacă poate fi înlocuită cu *dar* sau cu *însă*), virgula este necesară. Redactorul care a scris textul de mai jos nu știa acest lucru:

Alegem persoane_și nu liste.

• „7-8 dacă am face_am reuși să ne calificăm"

Pe crawlul de la televizor am văzut scris:

Din câte am înțeles de la medicul Stelei_există speranțe să se refacă.

<u>De ce nu e corect?</u>

La nivelul frazei, dacă o propoziție subordonată circumstanțială este așezată înaintea regentei, se desparte prin virgulă de aceasta. La nivelul propoziției, circumstanțialul așezat înaintea regentului este urmat adesea de virgulă.

Ar fi trebuit să scrie:

Din câte am înțeles de la medicul Stelei, există speranțe să se refacă.

Am înregistrat și următoarele contexte în care virgula lipsește:

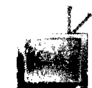


Dacă învinge Al Jazzera_eu tot cred că...

7-8 dacă am face_am reuși să ne calificăm.

Sentimental_m-aș bucura foarte mult să cădem cu Bayern.

• „EURO 2008, se apropie"



Pe crawl am văzut scris:

Filmul „4 luni, 3 săptămâni și 2 zile", a primit...

<u>De ce nu e corect?</u>

Nu se pune virgulă între subiect și predicat sau între propoziția subordonată subiectivă și regentă.

Ar fi trebuit să scrie:

Filmul „4 luni, 3 săptămâni și 2 zile" a primit...

Am înregistrat și următoarele contexte în care virgula apare nejustificat:



Direcția Națională Anticorupție, încalcă legea, sprijinită de organele superioare.

Ambasadorul SUA la București, a declarat, joi, că...

Afacerile sale, sunt conduse de Aurelia.

EURO 2008, se apropie.

Ceea ce vă putem asigura, este că știm ce înseamnă...

Mașina va fi scoasă la licitație, iar cine o va cumpăra, va plăti toate taxele.



Aceeași regulă funcționează și în cazul complementelor (direct, indirect etc.) și al propozițiilor subordonate corespunzătoare. Prin urmare, virgula nu trebuia să apară în exemplele următoare:

A testat cu succes, o rachetă.
Liderii Uniunii sunt nemulțumiți, că unii colegi parlamentari...



Imaginează-ți din nou că ai de pregătit următoarele texte pentru apariția pe crawl și pune virgule unde este cazul:

Președintele României Traian Băsescu a făcut o vizită în Ucraina unde a discutat probleme legate de Marea Neagră.

Mesajul prim-ministrului a fost: „Dragi colegi veniți la discuții!"

Morfologie

„Substantivuri"

• „la sursa **neregulei**"



Am auzit un corespondent la televizor:

*împotriva **pâinei** albe*

De ce nu e corect?

Substantivele feminine au la genitiv-dativ singular nearticulat aceeași desinență cu cea de nominativ plural (*unei după-amieze – două după-amieze*). La această desinență, pentru forma articulată de genitiv-dativ, se adaugă articolul hotărât: *după-amiezei*.

Ar fi trebuit să se spună:

*împotriva **pâinii** albe*

Am mai auzit și următoarele forme greșite:



*condițiile în care își trăiesc anii **bătrâneței*** – corect: *bătrâneții*

*la sursa **neregulei*** – corect: *neregulii*

*ca familia **sorei** polițistului să aibă grijă de copil* – corect: *surorii*

*pe terenurile **Grădinei** Zoologice* – corect: *Grădinii*

*aici era altădată centrul **pieții** din oraș* – corect: *pieței*.



Scrie forma corectă de genitiv-dativ articulat a substantivelor marcate mai jos:

*Nadal este regele **zgurei***
*a dat foc **plapumei***
*finalul **săptămânei** modei la Paris*
*mulțumesc și **mașinei***
*în domeniul imagisticii și al **medicinii** nucleare*

• „produsuri"



La buletinul de știri, prezentatorul a anunțat:

*S-au deschis **patinoarurile.***

Care este forma corectă?

Unele substantive neutre, cum sunt *caiet, creion, măr, scaun* etc., primesc la plural desinența „e", altele, desinența „uri" – *laptop, pat, stilou* etc. –, iar un număr mai mic de substantive neutre oscilează între cele două desinențe: *piedestal – piedestaluri/piedestale, nivel – niveluri/nivele* etc. Pentru a afla formele corecte de plural ale substantivelor, verificăm în DOOM.

Ar fi fost corect:

*S-au deschis **patinoarele.***

Tot greșite sunt și următoarele forme, auzite la radio sau la televizor:



*aceste **semnuri*** – corect: *semne*
***produsuri** naturale* – corect: *produse*
abțibilde – corect: *abțibilduri*
azile – corect: *aziluri*



Scrie forma de plural a următoarelor substantive neutre: *aragaz, compromis, chibrit, habitat, hotel.*

• „blogul lui Ioana"



Prezentatorul le spune ascultătorilor:

*Răspundeți voi invitației **lui Mădălina.***

De ce nu e corect?

În exemplul de mai sus, substantivul *Mădălina* este în cazul genitiv, iar forma sa corectă de genitiv este *Mădălinei*. Articolul proclitic *lui* se folosește înaintea numelor de persoane de genul masculin (*lui **Andrei**, lui **Mircea*** etc.), ca și înaintea numelor de persoane de genul feminin de proveniență străină (*lui **Elisabeth**, lui **Juliette*** etc.) ori înaintea numelor de persoane terminate în consoană (*lui **Carmen***) sau în vocalele „o", „i" (*lui **Teo**, lui **Mari***). Cea mai mare parte a substantivelor proprii nume de persoane de genul feminin de termină în „a" și exprimă cazurile genitiv și dativ prin desinențe specifice: „-ei" sau „-ăi" (***Mariei**, Ancăi*).

Ar fi fost corect:

*Răspundeți voi invitației **Mădălinei.***

Greșelile de acest tip sunt frecvente la televizor sau la radio:



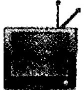
*blogul **lui Ioana** Dobre* – corect: *Ioanei*
*torționarul **lui Elisabeta Rizea*** – corect: *Elisabetei*
*atentatul la adresa **lu' Monica** Lovinescu* – corect: *Monicăi*


Greşeala apare şi la substantivele comune sau la pronumele demonstrative. Precizează forma corectă pentru construcţiile de mai jos:

să-i ia ***lu' doamna*** *pachetul de ţigări*
mâna ***lu' fata***
din cauza ***lu' băiatu'***
împotriva ***lui ăsta*** *votez*

„Dragele" adjective

• „dragele mele"


Am auzit la televizor:

Dragele *mele, toate ştiţi că...*

<u>De ce nu e corect?</u>

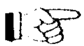
Adjectivul *drag* este variabil, cu trei forme flexionare: la singular, *drag, dragă* şi o formă comună de feminin şi masculin plural – *dragi*. Forma de vocativ, genul feminin, numărul plural este *dragi* (*dragi colege*) sau, când adjectivul este substantivizat, *dragile* (*dragile mele*) ori *dragilor* (*dragilor, mă bucur că vă văd*).

Corect ar fi fost:

<u>Dragile</u> *mele, toate ştiţi că...*


Am mai auzit această greşeală şi altă dată:

Dragii mei, ***dragele*** *mele, sunt foarte curioasă...*
Aşa că, ***dragele*** *noastre, aveţi cu ce să vă răsfăţaţi.*


Greşeala apare frecvent nu numai la vocativ, ci şi când substantivul feminin precedat de acest adjectiv este în alt caz: *(pe)* ***dragele*** *mele colege* (corect: *dragile*), ***dragelor*** *noastre colege* (corect: *dragilor*).

• „ultimile"


Am auzit la televizor:

Care sunt ***ultimile*** *noutăţi?*

<u>De ce nu e corect?</u>

Adjectivul *ultim* are patru forme flexionare, în funcţie de număr şi de gen: *ultim, ultimă, ultimi, ultime*. Deci la masculin plural, forma este *ultimi*, iar la feminin plural, forma corectă este *ultime*.

Ar fi trebuit să spună:

Care sunt ***<u>ultimele</u>*** *noutăţi?*


Am auzit această greşeală în mai multe emisiuni:

în ***ultimile*** *zile*
printre ***ultimile*** *pe care le-a făcut*
o singură victorie în ***ultimile*** *cinci partide*
ultimile *sondaje*
ultimile *puteri*

• „vechei"



În timpul unui documentar am auzit:

*aspectul **vechei** ctitorii*

<u>De ce nu e corect?</u>

La genitiv-dativ, genul feminin, numărul singular, adjectivele au aceeaşi desinenţă cu cea de nominativ plural. Adjectivul *veche* are la plural forma *vechi*, iar forma de genitiv-dativ articulat este *vechii* (al doilea „i" este articolul hotărât enclitic, pe care adjectivul antepus îl preia de la substantivul *ctitorie*).

Ar fi trebuit să spună:

aspectul ***<u>vechii</u>*** *ctitorii*

Am auzit această greşeală şi în contextul:



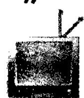
*aşteptarea **marei** finale* – corect: *marii*



Corectează textul de mai jos, explicând în ce constau greşelile: *I-am scris dragei noastre prietene o scrisoare în care i-am dat ultimile veşti despre noi. Surorii sale mai mare i-am trimis o vedere cu imaginea vechei cetăţi a Sighişoarei.*

„Mi-ar place" să fie mai simple verbele

• „vroiam"



Unii realizatori ai emisiunilor de televiziune sau de radio li se adresează invitaţilor din studio astfel:

***Vroiam** să vă mai întreb nişte lucruri interesante.*

<u>De ce nu e corect?</u>

La modul indicativ, timpul imperfect, forma corectă a verbului *a voi* este fără „r". Formele cu „r" apar prin contaminare cu verbul sinonim *a vrea*, conjugat astfel: *vream, vreai* etc. De cele mai multe ori, vorbitorii folosesc formele greşite *vroiam, vroiai, vroia, vroiaţi, vroiau*, în locul celor corecte – *voiam, voiai, voia, voiaţi, voiau*. În limba română, la imperfect se foloseşte verbul *a voi*, dar la prezent, verbul *a vrea: vreau, vrei, vrea* etc. Formele verbului *a voi* sunt învechite la prezent: *voiesc, voieşti, voieşte* etc.

Ar fi trebuit să spună:

<u>Voiam</u> *să vă mai întreb nişte lucruri interesante.*

Greşite sunt şi exprimările:



***Vroiau** doar să-şi mărească conturile.* – corect: *voiau*
*Ce mai **vroiaţi** să spuneţi?* – corect: *voiaţi*
*Dispunea cum **vroia** de banii aceştia?* – corect: *voia*

• „să aibe"



Prezentatoarea unei emisiuni despre arhitectură și decorațiuni interioare a spus:

*Trebuie **să aibe** două intrări.*

<u>De ce nu e corect?</u>

Forma de conjunctiv a verbului *a avea* este, pentru persoana a III-a singular și plural, *să aibă.*

Ar fi trebuit să spună:

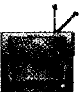
*Trebuie **<u>să aibă</u>** două intrări.*

Aceeași greșeală apare și în exemplele de mai jos:



*Sunt obligate **să aibe**...* – corect: *să aibă*
*Sper ca toată lumea **să aibe** o zi frumoasă.* – corect: *să aibă*

• „mi-ar place"



Am auzit la televizor:

*Ce ți-**ar place** să prezinți?*

<u>De ce nu e corect?</u>

Modul condițional-optativ se formează cu verbul auxiliar *a avea* și cu forma de infinitiv a verbului conjugat. Verbul din exemplul de mai sus are la infinitiv forma *a plăc**ea*** (este de conjugarea a II-a), nu *a place*.

Realizatorul ar fi trebuit să spună:

*Ce ți-**<u>ar plăcea</u>** să prezinți?*

Am mai auzit și alte greșeli de acest tip:



*Nu v-ar **displace** să vă oferim un bilet.* – corect: *displăcea*
*Vor **apare** elemente noi.* – corect: *apărea*
*Pădurarul poate **prevede** un eventual dezastru.* – corect: *prevedea*

• „trebuiesc"



Am auzit la realizatorii de emisiuni forma *trebuiesc*:

*Îți **trebuiesc** foarte multe elemente de detaliu.*

<u>De ce nu e corect?</u>

La modul indicativ, timpul prezent, verbul *a trebui* are formă unică – *trebuie*. Realizatorul a folosit forma *trebuiesc*, considerând, probabil, că acest verb trebuie acordat cu subiectul propoziției (*elemente*) și că verbul se conjugă cu sufixul „-esc". Greșeala se poate explica prin influența formei de conjunctiv a verbului, care se conjugă cu sufixul menționat: *s-ar putea **să** ne **trebuiască** mai multe detalii.*

Realizatorul se putea corecta, spunând:

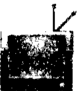
*Îți **<u>trebuie</u>** foarte multe elemente de detaliu.*

Am auzit greșeala frecvent la televizor și la radio:



*lucruri care **trebuiesc** puse la punct*
***trebuiesc** controlate*
*alte acte care **trebuiesc***

• „copie"



În talk-show-ul pe care îl prezintă, realizatorul a zis:

Eu, știi ce cred? Că a început s-o ***copie*** *pe Loredana Groza.*

De ce nu e corect?

Când conjugăm verbe ca *a bănui* sau *a copia*, observăm, la modurile indicativ și conjunctiv prezent, persoanele I, a II-a singular și a III-a singular și plural, prezența sufixelor „-esc" și „-ez". Aceste sufixe sunt supuse unor modificări în funcție de persoana verbului: *(eu, ei) bănuiesc, (tu) bănuiești, (el) bănuiește, (eu) să bănuiesc, (tu) să bănuiești, (el, ei) să bănuiască*, respectiv *(eu) copiez, (tu) copiezi, (el, ei) copiază, (eu) să copiez, (tu) să copiezi, (el, ei) să copieze.*

Corect ar fi fost:

Eu, știi ce cred? Că a început ***s****-o* ***copieze*** *pe Loredana Groza.*

Am observat aceeași greșeală și în situația de mai jos:



El a comis deja două crime știute, se ***bănuie*** *și o a treia.* corect: *se bănuiește*



Alege forma corectă din perechile următoare: *fabrică/fabrichează, răzuie/răzuiește, dăinuie/dăinuiește, se străduie/se străduiește.* Tu ai mai auzit la televizor alte forme verbale în variație? Spune care sunt aceste verbe și precizează forma recomandată de normă, consultând DOOM-ul.

• „încetinează" sau „încetinește"?



Vocea redactorului:

Creșterea economică ***încetinează.***

Cum a rezultat această formă?

Redactorul a vrut, probabil, să folosească verbul *a încetini*, care prezintă în conjugare sufixul „-esc" (*creșterea* ***încetinește***), însă i-a atașat acestuia sufixul „-ez", care apare în conjugarea verbului *a înceta*, de conjugarea I (*zgomotul încetează*).

Corect ar fi fost:

Creșterea economică ***încetinește.***



1. Textul următor conține mai multe greșeli. Explică în ce constau aceste greșeli și corectează-le: *La ultima întâlnire, profesorii ne-au spus că ne trebuiesc antrenamente zilnice ca să putem participa la o astfel de competiție. Mi-ar place să merg și eu la antrenamente, dar o săptămână voi fi plecat în vacanță. Vroiam să recuperez cumva orele la care nu voi fi prezent, dar profesorii vreau să nu aibe timp să rămână cu mine după programul stabilit. Mi-au spus că mă vor anunța dacă va apare posibilitatea de a participa la antrenamente și cu alte grupe de elevi.*

2. Urmărește un talk-show și notează-ți formele verbale reușite pe care le-ai auzit la moderator și la invitații săi.

• „ne făcusem"



Am auzit un comentator sportiv spunând:

Exact atunci ***începusem*** *să jucăm mai bine.*

De ce nu e corect?

La modul indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect, persoanele I, a II-a și a III-a plural, verbele au în componența lor grupul „ră": *umblaserăm, umblaserăți, umblaseră.*

Comentatorul ar fi trebuit să spună:

Exact atunci ***începuserăm*** *să jucăm mai bine.*

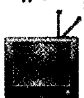
Am mai auzit această greșeală și altă dată:



Abia ne ***cunoscusem****.* – corect: *cunoscuserăm*

Mai devreme ne ***fixasem*** *pe întârzierea...* – corect: *fixaserăm*

• „obținusei"



Prezentatorul și-a întrebat invitata:

Auzisei *de el?*

De ce nu e corect?

La modul indicativ, mai-mult-ca-perfect, persoana a II-a singular, verbele au desinența „și", nu „i". Frecvent se spune greșit *plecasei, spusesei, scrisesei,* în loc să se spună *plecaseși, spuseseși, scriseseși.*

Corect ar fi fost:

Auziseși *de el?*

Am mai întâlnit această greșeală și în enunțul:



De fapt, ***obținusei*** *mai mult.* – corect: *obținuseși.*



1. Corectează formele verbale greșite din exemplele de mai jos și explică în ce constau greșelile:

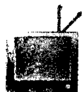
Crezusei că nu a mai venit nimeni la întâlnire.

Făcusei raportul pentru ziua respectivă?

Plecasem împreună la școală în ziua respectivă, dar pe drum ne hotărâsem să nu mergem cu autobuzul, ci să traversăm parcul.

2. Urmărește timp de o săptămână formele greșite de mai-mult-ca-perfect de la radio și de la televizor.

• „făceți"



L-am auzit pe un realizator al unei emisiuni adresându-se astfel invitatului său:

Făceți-mă *să înțeleg!*

De ce nu e corect?

Verbul propoziției de mai sus este *a face.* La imperativ afirmativ, persoana a II-a plural, acesta are forma *faceți* (ca la indicativ prezent), cu accentul pe prima silabă. Greșeala realizatorului constă în folosirea acestei forme cu accentul pe a doua silabă, fapt ce atrage și schimbarea lui „a" în „ă": *făceți(-mă).* Această formă greșită – *făceți* – ar corespunde unui verb cu infinitivul în „-ea", *a făcea,* care este o formă populară, neacceptată în limba română literară.

Corect este:

Faceți-mă *să înțeleg!*

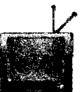
Și alți redactori de emisiuni au făcut același tip de greșeală:



Băteți-i pe bulgari! – corect: *bateți-i*

Nu tolerăm asemenea manifestări artistice, scoteți-le! – corect: *scoateți-le*

• „n-o mai **zi** a doua oară"



Frecventă la radio și la televizor este construcția *nu mai zi*:

*Nu mai **zi** de-astea!*

De ce nu e corect?

În propoziția de mai sus, verbul *a zice* este la modul imperativ și are formă negativă. Imperativul negativ se formează de la forma de infinitiv a verbului: *nu **spune**!, nu **apărea**!, nu **alerga**!, nu **sui**!* Alte forme greșite de imperativ negativ sunt: *nu **fă**!, nu te **du!***, în loc de *nu face!, nu te duce!* Fii atent și la scrierea imperativului negativ de la verbul *a fi:* se scrie *nu fi!*, nu cu doi „i".

Corect ar fi fost:

*Nu mai **zice** de-astea!*

Aceeași greșeală apare și în propoziția de mai jos:

*Treaba asta cu plăcerea **n**-o mai **zi** a doua oară!*



Tu ai auzit la persoanele din jurul tău astfel de greșeli? Dă trei exemple și precizează forma corectă a verbelor.

Maxim și minim

• „maxim"



Vorbind despre oferta imobiliară, un prezentator spune:

*în case de **maxim** 140 de metri pătrați*

De ce nu e corect?

Forma corectă a *adverbului* (cu sensul „cel mult") este ***maximum***. În schimb, adjectivul are forma de masculin singular ***maxim***: *punctaj **maxim***.

Ar fi trebuit să spună:

*în case de **maximum** 140 de metri pătrați*

Aceeași greșeală apare și în contextele de mai jos:



*pentru două, trei zile, **maxim** o lună, două*
*cu **maxim** 3–4 sute de mii de euro*
*cu **maxim** 10%*
***maxim** 15% la locale*
*aveau **maxim** două operații pe săptămână*

• „minim"



Vocea reporterului:

***minim** 18 procente*

De ce nu e corect?

Forma corectă a *adverbului* (cu sensul „cel puțin") este ***minimum***. Adjectivul corespunzător are forma de masculin singular ***minim***: *scor* ***minim***.

Ar fi trebuit să spună:

minimum *18 procente*

Am mai auzit această greșeală și altă dată:



minim *un an*

avea nevoie de ***minim*** *o sută de mii de euro*



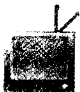
1. Precizează care enunțuri dintre cele de mai jos conțin greșeli și corectează-le:

a trecut proba cu rezultatul ***maxim***
au plecat cu ***maxim*** *trei ore înaintea noastră*
prețul să urce cu ***maxim*** *5%*
maxim *1000 de metri*
ar fi dorit un ***minim*** *ajutor*
ar trebui să înmulțim cu ***minim*** *500 de euro*

2. Descoperă și alte situații în care cele două forme, *maxim* și *minim*, au fost folosite greșit în emisiunile televizate.

Sintaxă

„textele care le aveți"



Am auzit la televizor:

Asta e declarația ***care*** *o dau acum.*

De ce nu e corect?

Pronumele relativ *care* cu funcția sintactică de complement direct trebuie să fie însoțit de prepoziția *pe*.

Ar fi trebuit să se spună:

Asta e declarația ***pe care*** *o dau acum.*

Aceeași greșeală se întâlnește și în enunțurile de mai jos, auzite la radio sau la televizor:

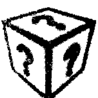


Care este stilul ***care****-l promovezi?*

Prietenul v-a zis că a văzut-o pe una la televizor ***care*** *o vede toată lumea?*

Ajutorul ***care*** *i l-a dat mass-media acestei familii...*

Rămân fidelă primului meu reportaj ***care*** *l-am realizat.*



1. Citește cu atenție enunțurile de mai jos și urmărește dacă pronumele relativ *care* este utilizat corect (cu sau fără prepoziția *pe*). Spune de ce este corect sau incorect.

Dați-mi voie să ofer un dar muzical celor care i-am amintit mai devreme.

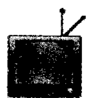
Vecinul care îl cheamă Ion locuiește la etajul al patrulea.

Mama s-a întâlnit ieri cu cea mai bună prietenă a ei din tinerețe. Această prietenă care a ajutat-o foarte mult într-o situație dificilă s-a stabilit la Budapesta.

Aceasta este sportiva care crezi că la anul va câștiga proba olimpică de maraton?

2. Urmărește câteva emisiuni de televiziune sau de radio și notează propozițiile în care pronumele relativ *care* cu funcția de complement direct este utilizat fără prepoziția *pe*.

Dezacordul pronumelui *care*



Sunt destul de frecvente exemplele de tipul celui de mai jos:

> *Am produs și o economie de pe urma **căruia** voi o duceți bine.*

Enunțul de mai sus conține o greșeală – dezacordul pronumelui *care*. Moderatorul ar fi trebuit să folosească acest pronume la feminin, acordat cu substantivul *economie*, la care se referă pronumele:

> *Am produs și **o economie** de pe urma **<u>căreia</u>** voi o duceți bine.*

Iată și alte exemple auzite în emisiunile de televiziune și de radio:



*mama Adelei Popescu, omul **căreia** îi dăruiește iubirea ei infinită* – corect: *căruia* (acordul se face cu *omul*)

*o poveste al **cărui** fir epic a fost găsit cu greu* – corect: *carei* (acordul se face cu *poveste*)

*va fi o mașină accesibilă, al **cărui** preț nu va depăși...* – corect: *cărei* (acordul se face cu *mașină*)



Verifică dacă în enunțurile de mai jos pronumele *care* este acordat corect:

A venit profesorul cel nou, a cărei carte va apărea săptămâna viitoare în librării.

Va veni în excursie și sora lui Mihai, cea căruia i s-a acordat premiul I.

Toți membrii de partid erau prezenți la ședința al cărui subiect principal de discuție erau alegerile.

Dezacordul dintre subiect și predicat
(„Gala Premiilor Nobel **au loc** în Norvegia")



Am auzit la televizor propoziția:

> *Gala Premiilor Nobel **au loc** în Norvegia.*

Această propoziție este incorectă deoarece conține un evident dezacord între subiect și predicat. Corect ar fi fost ca verbul cu funcția de predicat să fie la singular, pentru că subiectul (*<u>gala</u>*) este la singular:

> *Gala Premiilor Nobel **<u>are loc</u>** în Norvegia.*



Verbul cu funcție de predicat se acordă cu subiectul în număr (și persoană, dacă subiectul este un pronume personal, exprimat sau nu), iar numele predicativ (exprimat prin adjectiv) se acordă cu subiectul în gen și număr. În limba vorbită (dar nu numai) se fac destul de frecvent dezacorduri între subiect și predicat, din diverse cauze. Există mai multe tipuri de dezacorduri.

a) **Acordul prin atracție** cu alt element din propoziție:

<u>Numărul</u> ***imigranților*** *est-europeni care vin în Marea Britanie* ***sunt*** *la cel mai scăzut nivel...* – corect: ***<u>este</u>*** *la cel mai scăzut nivel.*

În această frază, subiectul din propoziția principală este substantivul *numărul*, iar *imigranților* este un atribut genitival, subordonat substantivului *numărul*. Predicatul ar fi trebuit să fie la singular, la fel ca substantivul *numărul*, dar a fost utilizat la plural din cauza unui acord greșit cu atributul *imigranților*, care era mai aproape de predicat. Acest tip de greșeală, în care acordul se face cu alt element din cauza apropierii sale în enunț, este cunoscut sub numele de ***acord prin atracție.***



În emisiunile de radio și de televiziune se întâlnesc destul de frecvent astfel de dezacorduri:

<u>Vârful</u> ***turlelor*** *de biserică* ***sunt înconjurate*** *de...* – corect: ***<u>este înconjurat</u>***

<u>Partea</u> *a doua a* **calupului** *de publicitate* ***era rezervat*** *pastilelor pentru slăbit.* – corect: ***<u>era rezervată</u>***

<u>Niciunul</u> *dintre* **turiștii** *cazați la hotel nu și-**au întrerupt** șederea în stațiune.* – corect: *nu și-**<u>a întrerupt</u>** șederea*

<u>Privirea</u> *neînduplecată a* **copiilor** *îi* ***topeau*** *și îi* ***înduioșau*** *inima în același timp.* – corect: *îi **<u>topea</u>** și îi **<u>înduioșa</u>***

<u>Unul</u> *dintre* ***oamenii*** *ăștia* ***sunt ascultați*** *la telefon.* – corect: ***<u>este ascultat</u>***

b) **Acordul după înțeles**, la plural, deși subiectul este exprimat printr-un substantiv cu formă de singular:

Presa străină ***vin*** *aici mai mult sau mai puțin ocazional.* – corect: *presa...* ***<u>vine</u>***

Televiziunea Română probabil ***vor pierde*** *drepturile de televizare.* – corect: *televiziunea...* ***<u>va pierde</u>***

Toată lumea care ia agheasmă din acest izvor, ei bine, ***sunt vindecați*** *ca prin minune.* – corect: *toată lumea...* ***<u>este vindecată</u>***



În aceste propoziții, substantivele care au funcția de subiect (*presa, televiziunea, lumea*) au un înțeles colectiv, ele se referă la mai multe persoane (cei care lucrează în presă, respectiv în Televiziunea Română, sau oamenii, în general). Cu toate acestea, verbul predicat trebuia utilizat la singular, deoarece substantivele *presa, televiziunea* și *lumea* sunt la singular.

c) **Acordul la singular cu un subiect multiplu**, format prin coordonare. Corect este ca verbul să fie utilizat la plural:

Materialul din care ***a fost construit*** *etajul și podul nu îndeplinește standardele necesare.* – corect: *din care* ***au fost construite*** *etajul și podul*

Ploaia și vântul ***a făcut*** *ravagii ieri în Mureș.* – corect: ***au făcut*** *ravagii*

Și totuși, mâncarea și băutura nu ***s-a dat*** *degeaba.* – corect: *nu* ***s-au dat*** *degeaba*

d) **Acordul greșit la plural cu un fals subiect multiplu**: verbul este pus în mod greșit la plural, deoarece un alt component al propoziției este interpretat de vorbitor ca fiind parte a subiectului, considerat multiplu:

La cimitir ***au venit*** *și <u>fiul</u> jurnalistului, Andrei Iucinu, însoțit de* **mama** *acestuia, Emilia Iucinu, și de* **avocatul** *lor.* – corect: ***<u>a venit</u>***



În această propoziție, subiectul este substantivul *fiul*, iar substantivele *mama* și *avocatul* sunt subordonate adjectivului participial *însoțit*. Propoziția nu are subiect multiplu, ci simplu.

<u>Lipsa</u> de competență **sau amatorismul**, *ca să fiu mai exact,* ***au dus*** *echipa la...* – corect: ***<u>a dus</u>*** *echipa la...*

 Substantivul *amatorismul* are rol de apoziție, așa cum reiese din enunț. Vorbitorul a dorit să insiste asupra noțiunii de lipsă de competență și a dat un sinonim pentru această sintagmă. Prin urmare, subiectul este simplu, exprimat prin substantivul *lipsa*, nu multiplu, așa cum a considerat moderatorul emisiunii.

Celebrul <u>cuplu</u> Monica și Irinel Columbeanu ***au fost surprinși...*** – corect: <u>***a fost surprins***</u>

 În această propoziție, subiectul este substantivul *cuplu*, nu substantivele proprii care urmează după subiect. Vorbitorul a făcut acordul la plural pentru că a considerat (în mod greșit) că substantivele coordonate *Monica și Irinel Columbeanu* au rolul de subiect. La producerea dezacordului a contribuit și ordinea cuvintelor: verbul este mai aproape de substantivele coordonate decât de subiectul *cuplu*.

 Dacă subiectul este exprimat prin substantive ca *grup, mulțime, parte, serie, număr, majoritate,* urmate de alte substantive la plural, utilizarea verbului la plural nu este o greșeală. Prin urmare, verbul se poate folosi fie la singular, fie la plural – în funcție de nuanța semantică pe care o dorește vorbitorul sau pe care o impune contextul (acord după înțeles și/sau prin atracție, tolerat de normă):

Un grup de copii a venit/au venit.

O mulțime de oameni s-a strâns/s-au strâns în piață.

O serie de accidente auto se produce/se produc din cauza oboselii.

O parte dintre studenți nu a luat/nu au luat examenul.

Un număr de 50 de reclame românești a fost selectat/au fost selectate la Festivalul de Publicitate.

Majoritatea pensionarilor o duce/duc greu.

 1) Urmărește un program de radio sau de televiziune și identifică alte dezacorduri între subiect și predicat. Încearcă să explici din ce cauze lingvistice se produce dezacordul (din cauza atracției altui element din propoziție, din cauza sensului unor substantive etc.).

2) Arată de ce sunt greșite enunțurile de mai jos, întâlnite în emisiuni de televiziune:

Eu am fost primul în linia de front și pe urmă veneau restul trupei.

Mii de euro, atât au pierdut fiecare stelist în această seară.

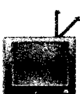
Nu se știu care sunt cauzele acestor avarii.

Li se lua din casă, să spunem, plăpumile.

Parcarea mașinilor pe șoselele sau pe trotuarele aflate pe traseul summitului vor fi interzise.

Alte dezacorduri

- **„douăzeci și una de puncte"**

 Am auzit la televizor spunându-se:

> *fiind nominalizat de* ***douăzeci și unu*** *de ori*
> *peste* ***doisprezece*** *mii de oameni*

Aceste exemple sunt greșite, corect ar fi fost:

> *fiind nominalizat de* <u>***douăzeci și una***</u> *de ori*
> *peste* <u>***douăsprezece***</u> *mii de oameni*

<u>**De ce nu e corect?**</u>

Numeralul cu valoare adjectivală (subordonat unui substantiv) trebuie să se acorde cu substantivul determinat în gen, număr şi caz.

În primul exemplu de mai sus, este corect *douăzeci şi una*, pentru că substantivul *ori* este de genul feminin (compară cu *prima oară, de două ori*). La fel, este corect să se spună *douăsprezece mii*, pentru că substantivul *mii* din componenţa numeralului compus este de genul feminin (*o mie, două mii*). Aşa cum nu spune nimeni *doi mii*, nu este corect să se spună nici *doisprezece mii*.

În cele două exemple de mai sus, a fost folosit greşit masculinul în locul femininului. Uneori se întâmplă invers, la acordul cu substantive neutre al numeralelor compuse cu *unu/una* (situat pe ultimul loc în compus): se spune *douăzeci şi* ***una*** *de puncte*, în loc de *douăzeci şi* ***unu*** *de puncte*, cum este corect.

• „ora **doisprezece**"

Este greşit să se spună *ora doisprezece*, aşa cum este greşit să se spună *ora doi*. După substantivul *ora* (de genul feminin), numeralele **2, 12** şi **22** trebuie folosite la feminin:

ora ***două****, ora* ***două****sprezece, ora douăzeci şi* ***două***

Numeralele **1** şi **21**, în acelaşi context, se folosesc la forma de masculin:

ora unu, ora douăzeci şi unu



Transcrie cu litere numeralele din textul de mai jos sau citeşte textul cu voce tare:

Datoria companiei este de 12.750.000.000 de lei.
Cartea are 351 de pagini.

Avionul meu soseşte la ora 21.00, iar al tău, la ora [illegible]
Actorul acesta a jucat în 12 filme.

• „însăşi materialele"

Am auzit la un post de televiziune construcţia *însăşi materialele*. Aceasta este greşită, pentru că prezentatorul nu a făcut acordul corect între adjectivul pronominal de întărire şi substantiv.

Corect ar fi fost:

înseşi *materialele*



Adjectivul pronominal de întărire se acordă cu substantivul determinat în gen, număr şi caz:

Nominativ, acuzativ	**Genitiv, dativ**
băiatul însuşi	băiatului însuşi
băieţii înşişi	băieţilor înşişi
fata însăşi	fetei înseşi
fetele înseşi/însele	fetelor înseşi/însele



Dacă adjectivul pronominal de întărire stă după un pronume personal, se acordă cu acesta şi în persoană:

Nominativ, acuzativ		**Genitiv, dativ**	
Masculin	**Feminin**	**Masculin**	**Feminin**
eu însumi	eu însămi	mie însumi	mie însemi
tu însuţi	tu însăţi	ţie însuţi	ţie înseţi

el însuşi	ea însăşi	lui însuşi	ei înseşi
noi înşine	noi însene	nouă înşine	nouă însene
voi înşivă	voi însevă	vouă înşivă	vouă însevă
ei înşişi	ele înseşi/însele	lor înşişi	lor înseşi/însele



Verifică dacă, în propoziţiile de mai jos, adjectivul pronominal de întărire a fost acordat corect:

Andreea este o fată rezervată, nu-i place să vorbească despre sine însuşi.

Înseşi profesorii au spus că nu au fost distribuite suficiente manuale.

Când citim o carte, ne căutăm pe noi înşişi în ea.

Bărbatul a fost primit în audienţă de însăşi preşedintele ţării.

Maria şi Dana, voi înşivă trebuie să scrieţi acest articol!

Voiam să vorbesc la telefon cu tine însăşi.

• „una din avantajele"

Exemplele de mai jos sunt greşite pentru că moderatorul emisiunii nu a făcut acordul corect:

*<u>una</u> dintre **capetele** de afiş ale producţiei lui Cristian Mungiu*

*asta e <u>una</u> din **avantajele** acestei metode*



Regula de acord al pronumelui care se referă la substantive de genul neutru este următoarea:

a) dacă pronumele este la singular, se foloseşte forma de masculin;

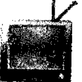
b) dacă pronumele este la plural, se foloseşte forma de feminin.

Prin urmare, corect ar fi fost:

***<u>unul</u>** dintre **capetele** de afiş ale producţiei lui Cristian Mungiu*

*ăsta e **<u>unul</u>** dintre **avantajele** acestei metode*

• „transfer firesc a unor jucători valoroşi"



Exemplele de felul celui de mai jos (şi al celui din titlu) sunt greşite:

*cu ajutorul computerului şi **a** instrumentelor de aici*

Corect ar fi fost să se spună:

*cu ajutorul computerului şi **<u>al</u>** instrumentelor de aici*



Substantivele în genitiv sunt precedate de articolul *al, a, ai, ale* în anumite situaţii. Articolul acesta este variabil, el se acordă cu regentul substantivului în genitiv:

*miniştrii de Externe **ai** Uniunii Europene* – articolul care precedă substantivul *Uniunii* are forma *ai*, deci este la masculin plural, deoarece se acordă cu substantivul *miniştrii*, de genul masculin, numărul plural (***miniştrii** sunt **<u>ai</u>** Uniunii).*

Unii vorbitori greşesc însă, neacordând acest articol în două tipuri de situaţii:



a) îl folosesc invariabil, sub forma *a*, în toate contextele, aşa cum am auzit la televizor:

*un lung şir de victorii **a** omului asupra timpului* – corect: *<u>ale</u>*

*la nivelul farmaciilor sau **a** medicilor de familie* – corect: *<u>al</u>*

b) îl acordă cu alt substantiv din propoziţie (exemplele următoare sunt tot din programele de televiziune):

Nu există o ierarhie ***ale*** *variaţiilor de limbă germană în Elveţia.* – corect: ***a***

...pe tema referendumului pentru votul uninominal şi ***al*** *alegerilor europarlamentare* – corect: ***a***



Înaintea numeralelor cardinale, se foloseşte întotdeauna prepoziţia *a* (care nu îşi schimbă forma), nu articolul genitival:

locuitorii ***a*** *trei oraşe*
cărţile ***a*** *două fete*



Exemplele de mai jos sunt din emisiuni de radio şi de televiziune, iar moderatorii şi reporterii au folosit o formă greşită a articolului. Spune tu cum ar fi fost corect:

câştigător a trei premii „Oscar” şi a premiului „Palme d'Or”

în faţa centrelor de distribuţie ale pachetelor gratuite

Horia a fost unul din pionierii şi susţinătorii de stindard al cântatului pe viu

se vor întrece în ochii juriului şi ***al*** *telespectatorilor*

de atunci au trecut opt generaţii ***ai*** *unei familii*

• „instituţii noi create”

De ce nu e corect?

Cuvântul *nou* poate fi adjectiv (*emisiuni noi*) sau adverb (*o emisiune nou creată*). Atunci când *nou* stă înaintea unui adjectiv participial (precum *creată*), este adverb şi are forma invariabilă *nou* (nu se acordă). Este corect:

instituţii ***nou*** *create*



Exemplele de mai jos, din emisiuni de televiziune, sunt greşite:

despre ***noii*** *veniţi în Liga I*
Se pare că ***noile*** *venite nu sunt înregistrate*

Ar fi fost corect:

nou*-veniţii*
nou*-venitele*

după modelul *nou-născuţi(i), nou-născute(le).*

• „cea mai greu încercată”



Am auzit la televizor:

provincia chineză ***cea*** *mai grav afectată*

De ce nu e corect?

În acest exemplu, elementul *cel* face parte din structura gradului de comparaţie/intensitate superlativ relativ (*cel mai*) al adverbului *grav*. *Grav* este, în această situaţie, adverb pentru că determină un verb la participiu, devenit adjectiv. Adverbul (provenit uneori din forma de masculin singular a adjectivului corespunzător) este o parte de vorbire invariabilă, al cărei superlativ se construieşte întotdeauna cu ***cel*** *mai.*

Corect:

provincia chineză ***cel*** *mai grav afectată*



Aceeaşi greşeală a apărut şi în alte emisiuni:

Locuitorii capitalei sunt ***cei mai bine plătiţi*** *români.*
Regiunea ***cea mai aprig lovită*** *de dezastru.*



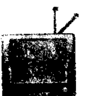
1. Găseşte greşelile din următoarele exemple întâlnite în emisiunile de televiziune şi explică în ce constau:

capitala provinciei, cea mai greu încercată de...

formaţia cea mai bine clasată din România

2. Ai auzit astfel de exemple la radio sau la televizor? Notează-le pe caietul de limba română şi spune cum ar fi fost corect.

De ce „mă râd"?



Am auzit la televizor:

*De ce **mă râd**? **Mă râd** de răutate...*

<u>De ce nu e corect?</u>

Verbul *a râde* nu trebuie să se folosească cu pronume reflexiv, în vorbirea îngrijită.

Moderatorul ar fi trebuit să spună:

*De ce **râd**? **Râd** de răutate...*

În aceeaşi situaţie se află verbele *a merita* şi *a risca*:

***Se merită** să faci această investiţie.* *Sunt şanse mari să pierd, dar **mă risc**.*

Este recomandat să se spună:

***<u>Merită</u>** să faci această investiţie.* *Sunt şanse mari să pierd, dar **<u>risc</u>**.*

atât..., cât şi...



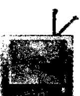
Atât..., cât şi formează o pereche sau, altfel spus, sunt elemente corelative (ceea ce înseamnă că trebuie să apară împreună, când sunt folosite pentru coordonare). Exemplul de mai jos, preluat dintr-o emisiune, este greşit:

*Fetiţa are o mătuşă, **cât şi** alte rude care doresc să aibă grijă de ea.*

Corect ar fi fost:

*Fetiţa are **<u>atât</u>** o mătuşă, **cât şi** alte rude care doresc să aibă grijă de ea.* sau *Fetiţa are o mătuşă, **<u>precum şi/ca şi/dar şi</u>** alte rude care doresc să aibă grijă de ea.*

„decât în partea de sud-est va mai ploua"



Am auzit la televizor:

*Am obţinut **decât** faptul că nu vor să comenteze.*

<u>De ce nu e corect?</u>

Adverbul *decât* (sinonim cu *numai, doar*) se foloseşte numai într-un enunţ în care verbul este la forma negativă.

Corect ar fi fost:

***<u>Nu</u>** am obţinut **<u>decât</u>** faptul că nu vor să comenteze.* sau *Am obţinut **<u>numai/doar</u>** faptul că nu vor să comenteze.*

Aceeaşi greşeală apare şi în următoarele enunţuri de la radio sau de la televizor:



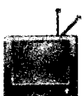
*Mâine, **decât** în partea de sud-vest va mai ploua.*
*Mai sunt **decât** câteva minute.*
*A jucat de la egal la egal **decât** în primele trei sferturi.*



1. Reformulează corect următoarele enunţuri:
Seara mănânc decât o salată.
La petrecere vin decât băieţi de la liceu.
Din trei lăstari, decât unul a supravieţuit.
Nu am citit cartea, am văzut decât filmul.

2. Urmăreşte programul tău de televiziune preferat şi încearcă să fii atent la folosirea adverbului *decât*. Notează-ţi propoziţiile în care acesta nu este corect utilizat.

Greşeli de utilizare a prepoziţiilor



Am întâlnit, la radio şi la televizor, următoarele enunţuri:

***s-a limitat** doar **în** a întocmi acest raport*
*trăiesc **după** o zi pe alta*
*un trecut ce v-a introdus, **de** fragedă pruncie, cum s-ar spune, în tema politică*
*Obama a obţinut votul a **91 procente***

Acestea conţin greşeli de utilizare a prepoziţiilor. Moderatorii şi reporterii au folosit o prepoziţie în locul alteia sau au omis o prepoziţie. Corect ar fi fost să spună:

***s-a limitat** doar **<u>la</u>** a întocmi acest raport*
*trăiesc **<u>de pe</u>** o zi pe alta*

*un trecut ce v-a introdus, **<u>din</u>** fragedă pruncie, cum s-ar spune, în tema politică*
*Obama a obţinut votul a **91 <u>de</u> procente***



Următoarele enunţuri sunt întâlnite în emisiuni de radio şi de televiziune. Spune dacă acestea conţin greşeli de utilizare a prepoziţiilor şi, dacă da, arată cum este corect:

cea mai mică scânteie poate degenera la un adevărat război
dinamoviştii s-au pierdut printre laptopuri, printre fete frumoase, dar şi printre mulţimea de fani
sincer, aş avea tupeul să iau masa la el în terasă, dar...
are un singur regret care nu se îndreaptă faţă de propriul său copil, căruia i-a luat viaţa, ci faţă de el însuşi
pentru că trăiesc pe urma acestor copii
avansul fiind de peste 40 secunde
nu te poţi preface că pricepi despre o lege europeană
după care urmează unii pe care habar nu-i avem
staţi puţin în telefon pentru 10 secunde!

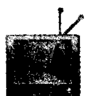
Prepoziţia *datorită* (ca şi *mulţumită, graţie*) impune substantivului următor cazul dativ. Prin urmare, moderatorul care a rostit enunţul de mai jos a greşit utilizând genitivul (care se construieşte cu *al, a, ai, ale*):

*datorită agilităţii sale şi **a rezistenţei** şasiului*

Corect ar fi fost ca substantivul *rezistenţă* să fie în cazul dativ (fără *a*):

*datorită agilităţii sale şi **rezistenţei** şasiului*

„ca şi contribuabil, ca şi ghid"


Am auzit la televizor:

> *eu,* ***ca şi*** *contribuabil, vin şi spun...*
> *agenţia de turism la care lucrează* ***ca şi*** *ghid*

De ce nu e corect?

Şi se poate alătura lui *ca* numai în cazul în care acesta este folosit pentru a exprima comparaţia (*A luat aceeaşi notă la teză* ***ca şi*** *mine*), nu pentru a arăta calitatea sau relaţia (***Ca şi*** *turist, am vizitat multe locuri exotice,* ***Ca şi*** *comportament, Ion e un băiat ciudat*). În cazul în care vrem să evităm o cacofonie, apelăm la alte mijloace, în funcţie de context: *în calitate de* (***În calitate de coleg,*** *îţi spun că nu ai dreptate*), *drept* (*A fost desemnat* ***drept campion*** *european la box*), *fiind* (*A fost considerat* ***ca fiind*** *cel mai bun*) sau chiar omiterea lui *ca* (*A fost ales* ***conducător***) etc.

Corect ar fi fost:

> *eu,* ***în calitate de*** *contribuabil, vin şi spun...*
> *agenţia la care lucrează* **ca** *ghid*

Am mai auzit şi:

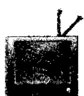

să transmitem ***ca şi*** *mesaj*
tot ce ştim noi, ***ca şi*** *creştini*
ca şi *ţară cu care nu avem cea mai bună relaţie*
vi l-aţi dorit ***ca şi*** *candidat pe Sorin Oprescu?*
nu neapărat ca volum, ci ***ca şi*** *atitudine*
ce ai întreba-o tu ***ca şi*** *reporter?*
alături de noi, ***ca şi*** *oaspete, se află Angelica*


1. Reformulează enunţurile următoare pentru a evita cacofoniile:

Ca şi candidat independent, a obţinut mai puţine voturi.
Zona este considerată ca şi centru comercial şi de afaceri.
A fost ales ca şi conducător al echipei noastre acum 4 ani.
Ca şi contabil, are o responsabilitate foarte mare.
Ca şi colegi de echipă, ar trebui să discute mai mult.
Ca şi component al trupei, se ocupă de promovarea pieselor muzicale.

2. Urmăreşte câteva emisiuni de televiziune sau de radio şi notează-ţi propoziţiile în care este folosită conjuncţia *şi* după prepoziţia calităţii *ca*. Crezi că vorbitorul a dorit să evite o cacofonie?

„eu aş vrea ca să scoateţi"


Am auzit la televizor:

> *dacă vreţi* ***ca să*** *vă înscrieţi*

De ce nu e corect?

Ca să trebuie folosit numai pentru a introduce o propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală). În cazul tuturor celorlalte subordonate (completive – directă, indirectă etc. –, subiectivă, predicativă), conjuncţia *să* nu trebuie înlocuită prin *ca să*. Elementele *ca* şi *să* pot apărea însă disociate, în diferite tipuri de subordonate necircumstanţiale (*Nu vreau* ***ca*** *Ion* ***să*** *afle de greşeala pe care am făcut-o*).

Ar fi trebuit să se spună:

*dacă vreți **să** vă înscrieți*

Am auzit de mai multe ori, la radio și la televizor, această greșeală:



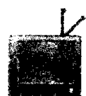
*Da' nu era normal **ca să** mergeți împreună cu avocata?*
*Dacă exista posibilitatea **ca să**-l pedepsească pe soțul ei...*
*Eu aș vrea **ca să** scoateți puțin...*
*Însă cu condiția **ca să** existe și acordul scris...*
*Există o obligativitate a acestor elemente **ca să** construiască o relație sacră.*
*Vor **ca să**-și găsească puterea și liniștea sufletească.*
*Au convenit **ca să** dea drumul la blocajul ăsta.*
*Aceeași prezumție de nevinovăție i-a împiedicat **ca să**-și facă...*
*Țiganii ăia pe care vreți **ca să**-i duceți dumneavoastră acolo...*
*Riscul **ca să** apară complicații nu este exclus.*



Bifează enunțurile corecte:

Vreau ca să-mi arătați și mie cum se folosește acest aparat.
Vrem ca elevii noștri să fie foarte bine pregătiți la limba română.
Nu pot ca să deschid această fereastră.
Știu să utilizez foarte bine calculatorul.
Mă duc la librărie ca să cumpăr noul manual.

„din **punct** de vedere al"



Am auzit la televizor:

*din **punct** de vedere al statisticilor*

De ce nu e corect?

Substantivul *punct* din locuțiunea prepozițională *din punct de vedere* se modifică în funcție de cuvântul care urmează. Dacă urmează un substantiv în genitiv, *punct* este articulat (*din punct**ul** de vedere al rezultatelor*); dacă urmează un adjectiv, *punct* este nearticulat (*din punct de vedere economic*).

Ar fi trebuit să se spună:

*din **punctul** de vedere al statisticilor*

Aceeași greșeală apare și în următoarele enunțuri auzite la radio sau la televizor:



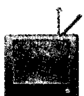
*din **punct** de vedere al Inspectoratului*
*din **punct** de vedere al cetățeniei*
*din **punct** de vedere al precipitațiilor*
*din **punct** de vedere al rezervei de umiditate*
*din **punct** de vedere al vieții spirituale*



Corectează enunțurile care sunt greșite:

Din punct de vedere geografic, România se află în zona de climă temperată.
Din punct de vedere al petrecerii timpului liber, orașul acesta oferă foarte multe posibilități.
Din punct de vedere istoric, monumentul este valoros.
Din punct de vedere al copiilor, părinții sunt prea serioși

„un om simplu care nu are nicio putere, **care** îi e frică" (anacolutul)

 Am auzit la televizor:

> ***eu**, de exemplu, **mă pune** CNA-ul să vă întreb dacă aveți probe*
>
> ***domnul** Boc **îi** mai **dau** o misiune în seara asta*
>
> *un om simplu, care nu are nicio putere, **care îi** e frică*

<u>De ce nu e corect?</u>

Elementele unui enunț trebuie să respecte anumite reguli de combinare: substantivul cu funcție de complement trebuie să fie în cazul gramatical pe care i-l impune regentul, adjectivul trebuie să se acorde cu substantivul, cuvintele trebuie să fie așezate în propoziție într-o anumită ordine etc. Uneori, moderatorii și prezentatorii de la televiziune sau de la radio nu sunt atenți la felul cum își construiesc propozițiile și frazele și, de accea, se produc discontinuități sintactice în enunțurile lor. Acest tip de greșeală sintactică este numită *anacolut*. În exemplele din chenarul de mai sus, anacolutul s-a produs pentru că substantivele și pronumele cu funcție de complement nu au fost puse în cazul corect. Ar fi trebuit să se spună:

> ***<u>pe mine</u>**, de exemplu, **<u>mă pune</u>** CNA-ul să vă întreb dacă aveți probe*
>
> ***<u>domnului</u>** Boc **<u>îi</u>** mai **<u>dau</u>** o misiune în seara asta*
>
> *un om simplu, care nu are nicio putere, **<u>căruia îi</u>** e frică*

Am auzit mai multe anacoluturi în emisiunile de radio și de televiziune:

 *Le-aș recomanda-o din suflet celor **care** le-a plăcut la vremea lor.* – corect: *celor **<u>cărora</u>** le-a plăcut*

*Dar culmea este că **Dobrin**, în perioada aceea, nu prea se băteau echipele **pe el.*** – corect: *Dar culmea este că nu se prea băteau echipele **<u>pe Dobrin</u>**, în perioada aceea.*

*Sunt români **care**, atunci când ajung dincolo, în străinătate, le e rușine să recunoască că sunt români.* – corect: *Sunt români **<u>cărora</u>**, atunci când ajung dincolo, în străinătate, le e rușine să recunoască faptul că sunt români.*

*Îmi pare rău că **domnul Pandele** de la Dâmbovița, când a venit odată la OTV, nu am putut lua legătura **cu el.*** – corect: *Îmi pare rău că nu am putut lua legătura **<u>cu domnul Pandele</u>** de la Dâmbovița, când a venit odată la OTV.*



1. Găsește anacoluturile din următoarele formulări pe care le-am auzit la radio sau la televizor și corectează-le. Spune în ce constă anacolutul:

cine a cântat seara dimineața îl încearcă talentul

vine Alinuța care nu e ziua ei azi

domnul Prigoană l-am văzut la noi în emisiune

o ședință printre care punctele de pe ordinea de zi se numără

de data aceasta vorbim despre un cutremur despre care, practic, cam de vreo două luni își face simțite efectele prin România

peste 700 de ședințe care ați luat cuvântul

iată o soluție care deja aveți un răspuns la întrebarea dumneavoastră

2. Anacolutul apare mai frecvent când moderatorii și reporterii se exprimă liber, fără să aibă un text scris. Urmărește un talk-show și notează-ți în caiet anacoluturile pe care le auzi.

„creator modă"


Am văzut scris la televizor:

patron agenție** de turism* ***comerciant motociclete

De ce nu e recomandabil?

Marcarea relațiilor sintactice dintre cuvinte se realizează în diverse moduri: prin intermediul cazului (*cărțile **colegului***) sau al prepozițiilor (*cartea **de** povești*), prin acord (*explicații ale oamenilor acelora*) etc. Simpla alăturare a unor substantive în nominativ poate duce uneori la formulări ambigue și constituie o greșeală care trebuie evitată.

Ar fi trebuit să se spună:

patronul agenției** de turism* ***comerciant de motociclete

Aceeași greșeală apare și în următoarele titraje de la unele emisiuni de televiziune:



lider suporteri Steaua
proprietar parcul Bordei
șef Birou Comunicare Primăria Cluj
reprezentant casă pariuri
specialist protecție împotriva incendiilor
profesoară română
rudă victimă
proprietar barcă
lider sindical mineri Valea Jiului
precipitații Europa

director Grădina Zoologică
iubitoare animale
creator modă



1. Rescrie sintagmele de mai sus, marcând relațiile sintactice.

2. Urmărește o emisiune de știri de la televizor și notează-ți exemplele care seamănă cu cele de mai sus, în care relațiile sintactice nu sunt marcate.

Ordinea cuvintelor (topica)


În propozițiile de mai jos, ordinea cuvintelor nu este cea corectă:

*Această doamnă n-avea **procese prea multe penale**.* *S-a produs un **accident grav feroviar**.*

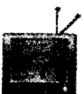
Redactorii ar fi trebuit să spună:

*Această doamnă n-avea **procese penale prea multe**.* *S-a produs un **accident feroviar grav**.*


Enunțurile de mai jos, rostite la radio sau la televiziune, conțin greșeli de topică. Rearanjează tu cuvintele, astfel încât enunțurile să fie corecte:

proaspătul angajat avocat al companiei TAROM
pe data de 10 martie au mai fost acolo semnalate niște incidente
nu este cazul și țării noastre
vor putea cumpăra casele, însă la aproape valoarea de piață

„poate mai ne vedem"

 Am auzit la televizor:

*Poate **mai ne** vedem.* ***Mai vă** putem spune.*

<u>De ce nu e corect?</u>

Adverbul *mai* are topică fixă față de verb, stând imediat înaintea acestuia (*îl **mai** văd*) sau între auxiliar și verbul de conjugat (*am **mai** văzut*). Dacă mai există alte elemente care stau de regulă lângă verb, de exemplu, pronume personale sau reflexive neaccentuate în cazul acuzativ (***ne** vedem mâine*) sau în dativ (***îmi** este foame*) ori negația *nu* (***nu** vine*), adverbul *mai* intervine între aceste elemente și verb ocupând poziția cea mai apropiată de verb (***ne mai** vedem mâine, **îmi mai** este foame, **nu mai** vine*).

Corect ar fi fost:

*Poate <u>**ne mai**</u> vedem.* *<u>**Vă mai**</u> putem spune.*

Aceeași greșeală apare și în alte enunțuri de la radio și de la televizor:



*Să nu **mai se fure** banul public, să nu **mai se** facă cu el...*
*Haideți să **mai ne întoarcem**.*
*Eu nu **mai îmi pot** desprinde privirea de la aceste imagini.*
***Mai mă** scoate din minți.*
***Mai se poate** numi confruntare.*
***Mai ne trebuie** bani și pentru chirie.*

Mai ți-aduci aminte?
*Sper să nu **mai se întâmple** nimănui.*



1. Completează enunțurile de mai jos cu adverbul *mai*:
Nu vă place muzica de la petrecere?
Nu ne-a dat atât de multe cărți de citit în vacanță.
Să se apuce și primarii de treabă!
Îmi citești o poveste?
Ți-a povestit cineva această întâmplare?

2. Ai auzit la radio sau la televizor propoziții în care adverbul *mai* nu este corect plasat? Dă câteva exemple!



Pentru a recapitula ce ai învățat pe parcursul acestui capitol, explică de ce sunt greșite exemplele de mai jos, culese din emisiuni de radio și de televiziune. Reformulează enunțurile, astfel încât să fie corecte:

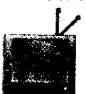
1) *Există o concluzie, ceea ce se mai demolează un mit.*
2) *Sun la Consulat și mi se răspunde robotul. Ce fac atunci?*
3) *De asemenea, s-a putut vedea în reportaj pe antrenorul Florin Halagian.*
4) *Să rămâneți fără și acest loc de muncă.*
5) *Una dintre tinerele care făcea senzație alături de mașini i s-a făcut rău.*
6) *Sunt hoteluri a căror construcție amintesc mai degrabă de...*
7) *E un pic ambiguu definirea termenului „mită" aici.*
8) *Va trebui să plece la o clinică medicală din străinătate și unde se va încerca recuperarea lui.*
9) *Speră că dosarele să fie gata până în primăvara anului viitor*
10) *Un total de 188 metri pătrați...*
11) *Nu sunt bani pentru măriri alocații, pentru pensii, pentru*
12) *Hai să vorbim numai despre rău pe toată lumea.*
13) *Nu mai este interesată în continuarea investiției.*

14) *Parcă nici vouă nu vă vine să credeți de ceea ce s-a întâmplat.*
15) *Ce-s cu versurile astea?*
16) *Ești unul dintre cei care te-ai întors.*
17) *Cum este, s-au depășit orice limită?*

LEXIC și SEMANTICĂ

Un copil tânăr se grăbește repede (pleonasmul)

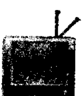
 De ce nu este corect să spunem *copil tânăr* și *babă bătrână*? Dar *poate fi posibil*, *mă grăbesc repede*? Pentru că un copil nu poate fi decât tânăr, o babă nu poate fi decât bătrână. Ceva care *poate fi* echivalează cu ceva care *e posibil*, iar dacă faci ceva *în grabă* înseamnă că faci *repede*. Dacă spunem *copil tânăr* sau *mă grăbesc repede*, comitem greșeala numită **pleonasm**. Pleonasmul constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau a unor construcții ale căror înțelesuri se suprapun.

 Am auzit la televizor:

Îl manevrează niște ***copii tineri*** *care știu să umble la computer.*

Ar fi trebuit să spună:

Îl manevrează niște ***<u>copii</u>*** *care știu să umble la computer.*

 Am auzit la televizor:

Grăbiți-vă repede!

Ar fi trebuit să spună:

<u>Grăbiți-vă!</u> sau ***<u>Veniți repede!</u>***



Un alt pleonasm pe care l-am auzit la televizor:

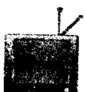
***vernisaj și deschidere** de expoziție*

<u>De ce nu e corect?</u>

Cuvântul *deschidere* repetă fără rost înțelesul substantivului *vernisaj*. În DEX, *vernisaj* înseamnă „deschidere oficială, inaugurare a unei expoziții de artă”. .

Ar fi trebuit să se spună:

***<u>vernisaj</u>** (de galerie)* sau ***<u>deschidere</u>** de expoziție*



Am auzit la televizor:

*cu **marile metropole** europene*

<u>De ce nu e corect?</u>

Metropolă este „nume dat **marilor** orașe ale lumii (de obicei capitale de state)”, după cum aflăm din *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX). Deci alăturarea *marile metropole* conține o repetiție inutilă, adică *marile orașe mari* sau *marile mari orașe*!

Ar fi trebuit să se spună:

*cu **<u>metropolele</u>** europene*
sau *cu **<u>marile orașe</u>** europene*



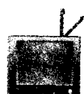
Am auzit și alte pleonasme la radio și la televizor:

*este **cel mai mare colos** din Craiova*
*pierde **avansul** pe care-l avea **înaintea** lui Hillary*
***detalii și multe alte amănunte**, în câteva minute*

*au sau nu dreptul de a solicita **declanșarea începerii** urmăririi penale*
*era un inițiat și un ocultist **de un calibru de talia** lui Shakespeare*
*un **mare hit** al anilor 2000*
*pe **tema subiectului** nostru de astăzi*
*chiar dacă nu **și-a adus un aport** prea mare*
*strangulat de **propriii săi** părinți*



Explică de ce nu este corectă alăturarea cuvintelor evidențiate în exemplele de mai sus. Dacă nu îți dai seama de greșeală, citește definițiile cuvintelor în DEX.



Am auzit la televizor și acest tip de pleonasm:

*mult mai devreme decât ar fi crezut cineva că **poate fi posibil***

<u>De ce nu e corect?</u>

Verbul *poate* înseamnă *este posibil*.

Atenție la cuvintele formate cu sufixul *-bil*, care arată posibilitatea: *băubil* „care poate fi băut”, *respirabil* „care poate fi respirat”, *sancționabil* „care poate fi sancționat, pedepsit” etc.! Acestea nu trebuie folosite pe lângă verbul *a putea*.

Corect ar fi fost:

*mult mai devreme decât ar fi crezut cineva că **<u>este posibil</u>***
sau *mult mai devreme decât ar fi crezut cineva că **<u>se poate</u>***



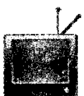
Am auzit și:

mai poate fi posibilă în România propaganda?
poate fi o potențială victimă
un refren care poate fi posibil

care poate fi sancționabilă în instanța civilă



Secvențele de mai sus, pe care le-am auzit la radio și la televizor, conțin greșeli. Care sunt acelea și cum le explici?



Un alt tip de pleonasm auzit la televizor este:

Reprezintă ***un procent*** *de până la 25* ***la sută.***

<u>De ce nu e corect?</u>

În structura cuvântului *procent* pot fi identificate prepoziția latinească *pro*, care înseamnă „pentru", și numeralul *cent(um)*, care înseamnă „o sută". Așadar, repetarea sensului „sută" (o dată prin *-cent*, în *procent*, și a doua oară, ca *sută*) constituie o greșeală, un pleonasm.

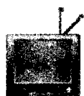
Prezentatorul ar fi trebuit să spună:

	Reprezintă până la 25 ***<u>de procente</u>***
sau	*Reprezintă până la 25* ***<u>la sută</u>***

La televizor și la radio am auzit de multe ori această greșeală:



un ***procent*** *de 3* ***la sută*** *din încasările...*
și doar ***un procent*** *de 5* ***la sută*** *campaniei electorale*
cu un ***procent*** *de 6,49* ***la sută***



La televizor am mai auzit:

A găsit poșeta abandonată, ***dar însă*** *era goală.*

<u>De ce nu e corect?</u>

Conjuncțiile *dar* și *însă* au același sens (ambele sunt adversative). Alăturarea lor constituie un pleonasm.

Ar fi trebuit să se spună:

	A găsit poșeta abandonată, ***<u>dar</u>*** *era goală*
sau	*A găsit poșeta abandonată,* ***<u>însă</u>*** *era goală.*

Am auzit și:



Sunt recunoscute ***ca fiind drept*** *cele mai bune.*
A venit primăvara, dar ***odată și cu*** *ea...*



Este corect să spunem: *M-am străduit să iau note bune,* ***pentru ca să*** *mă lase părinții în tabără?*



Am auzit la radio:

Din nou revenim *la muzica populară românească.*

<u>De ce nu e corect?</u>

Locuțiunea adverbială *din nou* și prefixul *re-* au același sens, conțin ideea de repetare. Prin urmare, asocierea lor este greșită, constituind un pleonasm.

Redactorul ar fi trebuit să spună:

	<u>Revenim</u> *la muzica populară românească.*
sau	***<u>Ascultăm din nou</u>*** *muzică populară românească.*



Tot la radio am auzit:

Mai reluăm o dată *unde să se adreseze.*

De ce nu e corect?

În acest enunț, ideea de repetiție este exprimată de trei ori: prin adverbul *mai*, prin verb (din cauza prefixului *re-*) și prin numeralul adverbial *o dată*.

Ar fi fost suficient:

	Reluăm *unde să se adreseze*
sau	***Spunem încă o dată*** *unde să se adreseze*

La televizor și la radio, am auzit și:



*Bine v-**am regăsit din nou** la ediția specială a emisiunii noastre!*

***Mai repetați-l o dată**, vă rog!*

*Dar **încă o dată repet**, nu se face...*

*Facem orice pentru a le **revedea din nou** împreună pe scenă.*



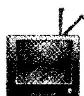
1. Ți se pare corect enunțul următor, pe care l-am auzit la televizor: *Ați văzut că tot sunt agresate în continuare?* Argumentează-ți răspunsul!

2. Notează alte cinci exemple de pleonasme din emisiunile de radio și de televiziune și explică-le!

Mărul face pere
(contradicția în ceea ce se adaugă)

 După cum mărul nu poate face decât mere, în realitate (nu în povești!), tot așa după anumite cuvinte nu putem rosti sau scrie orice. Dacă spunem *bicicletă cu trei roți, ziar săptămânal*, comitem greșeala numită **contradicție în ceea ce se adaugă**,

pentru că o **bi**cicletă nu poate avea decât două roți (**tri**cicleta are trei), iar un **zi**ar apare în fiecare zi, nu o dată pe săptămână.

 Un reporter a spus:

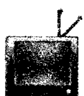
> *Femeia **a adormit două ore**.*

De ce nu e corect?

Propoziția conține o contradicție, pentru că nu putem *adormi* două ore, ci doar *dormi* două ore. Putem adormi mai greu sau mai ușor, putem să ne chinuim să adormim timp de două ore, dar nu putem adormi două ore.

Ar fi trebuit să spună:

> *Femeia **a dormit două ore**.*

 Vocea reporterului:

> *Orașele mari nu sunt doar reședințe, ci și **zone de tranzit** pentru perioade mai lungi, scurte sau **definitive** pentru multe familii venite din provincie.*

De ce nu e corect?

Zona de tranzit este o zonă pe unde se trece, se stă mai mult sau mai puțin și de unde apoi se pleacă. Este lipsit de logică să spunem că zonele de tranzit sunt pentru perioade „definitive".

Ar fi trebuit să spună:

> *Orașele mari nu sunt doar reședințe, ci și zone de tranzit pentru perioade mai lungi sau mai scurte, pentru multe familii venite din provincie. Unele familii pot rămâne definitiv aici.*

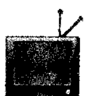


Tu ai auzit astfel de greşeli? Poţi să inventezi şi tu câteva (*Copiii ţipă în linişte, Familia convieţuia în ţări diferite* etc.) şi să „testezi" dacă părinţii tăi sau prietenii îşi dau seama de greşeală. Dacă nu, explică-le tu!

Ce înseamnă *orar*? (paronimia)



Orice elev ştie ce înseamnă *orar*: un fel de program. Substantivul *orar* are legătură cu *orele*, cu timpul deci; la fel şi adjectivul *orar*. Pare simplu. Dar unii spun *oral* când vor să vorbească despre ore sau despre timp. Cuvintele *orar* şi *oral* seamănă ca formă, dar au un înţeles diferit. Asemenea cuvinte se numesc **paronime**. Pentru a nu greşi folosind un cuvânt în locul altuia asemănător ca formă, trebuie să învăţăm ce înseamnă fiecare şi cum se scrie.



Am auzit la televizor:

Să modifice intervalul ***oral*** *al grevei...*

De ce nu e corect?

Adjectivul *oral* înseamnă, pe scurt, „bucal", „verbal", adică are legătură cu gura şi cu vorbirea. Spunem *medicament oral*, care se înghite (nu se injectează), şi *probă orală*, când suntem ascultaţi (când dăm un test, un extemporal, o teză). În propoziţia de mai sus, adjectivul *oral* este folosit greşit, pentru că nu se potriveşte ca sens cu substantivul *interval*, care se referă aici la timp.

Ar fi trebuit să spună:

Să modifice intervalul ***orar*** *al grevei...*



Un reporter a zis:

persoană ***originală*** *din Republica Moldova*

De ce nu e corect?

Cuvântul *original* este confundat aici cu *originar*, cu care seamănă ca formă. *Original* înseamnă „ieşit din comun", „autentic", iar *originar* are sensul „care este de loc din...". Putem spune *pictură originală, scriitor original* sau *marfă originară din China*, dar nu *persoană originală din Republica Moldova.*

Ar fi trebuit să spună:

persoană ***originară*** *din Republica Moldova*



1. Caută în DEX sensul perechilor de cuvinte: *a emigra – a imigra, a investi – a învesti, infirmat – informat.* Explică de ce nu sunt folosite corect cuvintele evidenţiate în exemplele de mai jos, pe care le-am auzit la televizor şi la radio:

O serie de puteri cu care sunt ***investiţi***

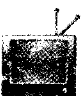
Două luni rămase până la ***investirea*** *oficială în funcţie*

Informaţia n-a fost confirmată, dar nici ***informată****.*

2. Citeşte zece pagini dintr-un dicţionar de paronime şi fă propoziţii corecte cu câteva perechi de cuvinte de acest tip.

3. Dacă auzi şi tu la radio sau la televizor astfel de greşeli, notează-le şi arată de ce s-au produs!

Indentitatea cremwurştilor (necunoaşterea formei corecte a cuvintelor)


Am găsit la televizor şi la radio:

*preşe**den**ție*
*polio**mel**ită*
***in**dentificare*
*cre**mw**urşti*
*reper**cur**siune*
***de**congestionare*
cazino


Cum aflăm forma corectă a acestor cuvinte?

Pentru a cunoaşte forma corectă a cuvintelor, trebuie să consultăm DOOM-ul, apărut în 2005. Din acest dicționar, aflăm că:

Este corect ***preşedinție***, nu *preşedenție*. Substantivul *preşedinție* vine (este derivat) de la *preşedinte*, cu „i", nu de la *preşedente*, cu „e".

Este corect ***poliomielită***, nu *poliomelită*. Numele bolii respective conține silabele „-mi-e-", ca şi în limba franceză, de unde limba noastră l-a împrumutat. Multe alte afecțiuni, mai puțin cunoscute nouă, conțin segmentul *-mielită*: *encefalomielită*, *leucomielită*, *osteomielită* etc.

Este corect ***identificare***, nu *indentificare*. Prima silabă a cuvintelor *identic*, *identificare*, *a identifica*, *identificat*, *identitate* este „i", nu „in".

Cine spune *indentificare*, dar şi *buletin de indentitate* (în loc de *buletin de identitate*) ar putea fi catalogat ca incult.

Este corect să spunem şi să scriem ***repercusiune***, nu *reper**cur**siune*. Substantivul *repercusiune*, care înseamnă „urmare, efect, consecință", a fost împrumutat în limba noastră cu această formă, deci cu silaba „cu". În franceză, cuvântul are forma *répercussion*, în italiană, *ripercussione*, iar, în latină, *repercussio*.

Se scrie şi se pronunță corect ***crenvurşti***, nu *cre**mw**urşti*. Cuvântul german *Krenwürstchen*, care a fost împrumutat de limba română sub forma *crenvurst*, conține consoana „n" în prima silabă; litera „w" a fost adaptată în limba română ca „v".

Este corect ***descongestionare***, nu ***de**congestionare*. Cuvântul *a descongestiona* este format din prefixul „des-" şi verbul *(a) congestiona*.

Este corect ***cazinou***, nu *cazino*. Forma corectă a cuvântului în limba română este cu „-ou", nu cu „-o", aşa cum se întâmplă şi cu alte substantive: *bibelou, birou, bistrou, cargou, depou, lingou, tangou* etc. Formele *embargo, indigo* sunt însă corecte.



1. În exemplele de mai jos, pe care le-am auzit la televizor şi la radio, cuvintele subliniate nu sunt corecte. Află care sunt formele lor corecte!

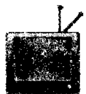
*doreşte cineva să **adaoge** ceva?*
*şi-au întins **tentacolele** în toată lumea*
*atacantul s-a ales cu un traumatism **craniar** minor*
*mărțişoare cu **montiuri** în platină*

metri pătrați
repaos
postiură
autovehicol

2. Descoperă și tu, la televizor și la radio, alte cuvinte incorecte! Consultă dicționarele (DOOM și DEX) pentru a te convinge că formele cuvintelor pe care le-ai văzut sau le-ai auzit sunt înregistrate!

Am servit o prăjiturică într-o locație funny (cuvinte „mai frumoase" folosite nepotrivit)

• „locație"

 Am auzit la televizor:

*Pădurea Snagov. Ora 15. Altă **locație**, aceeași poveste.*

De ce nu e corect?

În limba română, cuvântul ***locație***, după cum aflăm din *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), înseamnă: „**1.** închiriere; chirie plătită pentru anumite lucruri luate în folosință temporară. **2.** contract prin care una dintre părți se obligă să procure și să asigure celeilalte părți folosința unui lucru pentru un timp determinat în schimbul unei sume de bani". În *Noul dicționar universal al limbii române* (2007), este înregistrat și sensul „un loc anume, precis determinat", apărut ca urmare a influenței limbii engleze. Folosirea excesivă și inadecvată a substantivului *locație* este însă nerecomandabilă.

Ar fi trebuit să spună:

*Pădurea Snagov. Ora 15. Alt **loc**, aceeași poveste.*

La televizor și la radio, am auzit de foarte multe ori substantivul *locație* folosit cu un sens nepotrivit, doar pentru că „ar suna mai bine":



*Cum vi se pare **locația**, peștera?*

*A ales trei **locații** posibile: România, Bulgaria și Ungaria*

*Prima ședință va avea loc vineri, la Napoli. **Locația** nu a fost aleasă întâmplător.*

*În majoritatea **locațiilor** de lux, nu aveai loc nici să arunci un ac.*

*Italia, de exemplu, sau alte **locații** minunate...*

*Pe lângă Neptun, mai există și alte **locații** unde ar putea avea loc întâlnirea bilaterală.*

*Este a doua **locație** ca înălțime din Europa.*

*Zâmbiți! Se fac poze. **Locația** este cât se poate de inedită: un salon de spital, lângă patul unui pacient.*

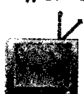
*Într-o **locație** medicală militară...*

***Locații** cumpărături*



În exemplele de mai sus, încearcă să înlocuiești *locație* cu substantive mai potrivite ca sens, alegând dintre următoarele: *loc, țară, oraș, centru, destinație (de vacanță), vârf (de munte), stațiune*. Vei observa că *loc* se potrivește în mai multe cazuri.

• „a servi"

 Am auzit la televizor:

*Odată ajunși aici, puteți **servi masa** chiar și la restaurant*

De ce nu e corect?

Așa cum ne arată și DEX, verbul ***a servi***, când se referă la mâncare, înseamnă: „a pune, a aduce la masă mâncare, băutură

etc., a prezenta cuiva o mâncare ca să ia din ea, a trata pe cineva cu ceva; a da să mănânce". În schimb, ***a se servi*** înseamnă „a lua să mănânce sau să bea". Din propoziția de mai sus se înțelege că persoana respectivă poate face pe chelnerul la restaurant, aducând mâncăruri și băuturi clienților. Reporterul însă nu a vrut să spună acest lucru, ci că persoana poate lua masa, poate mânca și la restaurant. A greșit pentru că nu a știut diferența dintre *a servi* și *a se servi*.

Ar fi trebuit să spună:

	Odată ajunși aici, puteți ***<u>lua masa</u>*** *chiar și la restaurant.*
sau	*Odată ajunși aici, puteți* ***<u>mânca</u>*** *chiar și la restaurant.*

La televizor și la radio, am mai auzit și:



Ați servit *masa de prânz deja?*

Cei care sunt acasă ***servesc*** *masa.*

Apoi a mers la aniversarea cumnatului ei, unde ***a servit*** *și alte feluri de alcool.*

O ***serviți*** *împreună cu bunii voștri prieteni* (este vorba despre o plăcintă).

Mai ***serviți*** *o cafeluță!*

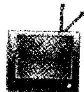


1. În exemplele de mai sus, înlocuiește verbul *a servi*, care este folosit incorect, cu *a lua, a mânca* sau *a bea*.

2. Explică de ce ar fi nepoliticos ca, de ziua ta, să întinzi dirigintelui sau dirigintei o cutie de bomboane și să-i spui: „Vă rog, serviți bomboane, e ziua mea."

3. La petrecerea ta, e corect să spui: „Vă rog, serviți-vă cu înghețată de care vreți"?

• „conflict insolvabil"



Am auzit la televizor:

conflict ***insolvabil***

<u>De ce nu e corect?</u>

Sensul adjectivului *insolvabil*, după cum apare în DEX, este „care nu este solvabil, care nu-și poate plăti datoriile, care se află în situația de insolvabilitate; nesolvabil, falit". Acest sens nu se potrivește însă cu substantivul *conflict*.

Ar fi trebuit să aleagă una dintre variantele:

conflict ***<u>insolubil</u>***
conflict ***<u>imposibil de rezolvat</u>***
conflict ***<u>imposibil de soluționat</u>***
conflict ***<u>ireconciliabil</u>***

La televizor și la radio am auzit și alte cuvinte folosite necorespunzător:



Vor fi transferate către autoritățile locale, care vor avea ***obligativitatea*** *să...*

„Hoțul neprins e negustor cinstit", deci ***acceptanța*** *hoției, nemaiîntâlnită expresie în nicio altă limbă de pe glob.*

Sigur că trăiesc o minimă satisfacție atunci când văd că aproape toată lumea și-a dat seama despre domnul Cioroianu și ***capabilitățile*** *sale.*

66 de ***personaje*** *împart o casă cu rozătoarele.*

Toți piloții sunt foarte bine ***preparați*** *fizic.*



1. În exemplele de mai sus, cuvintele evidențiate sunt folosite greșit. Pentru a obține enunțuri corecte, înlocuiește aceste cuvinte, în ordine, cu: *obligația, acceptarea, capacitățile*

persoane, pregătiți. Dacă apar în aceste enunțuri și alte greșeli, corectează-le!

2. Care este sensul cuvintelor: *personaj, persoană, preparat, pregătit*? Alcătuiește propoziții corecte cu ele!

• Să fii clovn e un job funny?



Unii jurnaliști preferă să folosească cuvinte din limba engleză în locul celor românești, care li se par, probabil, prea obișnuite.



La radio, ascultând horoscopul, am auzit:

*Veți prelua conducerea, nu numai la **job**, ci și în familie.*

În limba română, este recomandat să se spună:

*Veți prelua conducerea, nu numai la **<u>serviciu</u>**, ci și în familie.* sau *Veți prelua conducerea, nu numai la **<u>slujbă</u>**, ci și în familie.*

La radio și la televizor, am mai auzit și alte cuvinte englezești de acest fel:



***Trendul** va fi avantajos.*
*Cântă apoi **un band.***
*Au făcut **un live.***
*Are o companie de ceasuri de lux, adică **fake-uri** din alea.*
*Asta mi se pare foarte **funny.***
*Vă duceți probabil și la **shopping.***
*Este greu să fii în România o femeie care să ducă **un business** atât de important.*

*Am realizat că e nevoie de toate **device-urile** și de toate minunățiile.*
*Vor deveni spații de expoziții și **performance.***



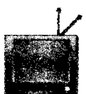
1. Caută într-un dicționar englez-român cuvintele evidențiate mai sus și vezi cum sunt traduse ele în limba română.
2. Unește cuvintele englezești din prima coloană cu acelea românești din a doua coloană, care s-ar potrivi în exemplele anterioare.

1. trend	*a. afacere*
2. band	*b. amuzant*
3. live	*c. cumpărături*
4. fake	*d. dispozitiv, sistem*
5. break	*e. emisiune în direct*
6. funny	*f. evoluție, tendință*
7. shopping	*g. fals*
8. business	*h. pauză*
9. device	*i. spectacol, reprezentație*
10. performance	*j. trupă, formație*

3. Urmărește mai multe emisiuni la radio și la televizor și notează toate cuvintele englezești folosite în locul celor din română. Subliniază apoi cuvintele englezești care nu știi ce înseamnă.

Plouă cu lopata
(expresii stâlcite)

 Expresii precum *a ploua cu găleata, a se termina în coadă de pește, a trage mâța de coadă, a tăia frunză la câini* au o structură fixă. Nu putem spune decât cel mult în glumă: *plouă cu lopata, povestea s-a terminat în coadă de vacă, Maria trage mătura de coadă, Ion taie frunză la pisici*. Dacă nu intenționăm să glumim, atunci trebuie să folosim aceste expresii așa cum sunt date în dicționare.

 Am auzit la televizor:

Se bazează pe informații noi, care ***ar fi apărut la iveală*** *în ultimele luni.*

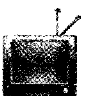
De ce nu e corect?

Expresia corectă, așa cum apare în dicționare, este *a ieși la iveală*, nu *a apărea la iveală*.

Ar fi trebuit să spună:

Se bazează pe informații noi, care ***ar fi ieșit la iveală*** *în ultimele luni.*

sau *Se bazează pe informații noi, care* ***ar fi apărut*** *în ultimele luni.*

 Un reporter a spus la televizor:

Mânăstirea Neamț ***ocupă un rol*** *cu totul deosebit.*

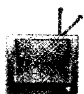
De ce nu e corect?

Expresia corectă este *a juca un rol*, nu *a ocupa un rol*. Există și expresia *a ocupa un loc*. Reporterul, din grabă, a suprapus aceste două construcții (greșeala aceasta se numește **contaminare**).

Ar fi trebuit să spună:

Mânăstirea Neamț ***joacă un rol*** *cu totul deosebit.*

sau *Mânăstirea Neamț* ***ocupă un loc*** *cu totul deosebit.*

 Am auzit la televizor:

Au declarat că nici ***nu se pune vorba*** *de o răpire.*

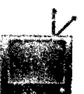
De ce nu e corect?

Și în acest caz, jurnalistul a făcut o contaminare: *nu poate fi vorba de...* și *nu se pune problema.*

Ar fi trebuit să se spună:

Au declarat că nici ***nu poate fi vorba*** *de o răpire.*

sau *Au declarat că nici* ***nu se pune problema*** *unei răpiri.*

 Am auzit de mai multe ori la televizor, la rubrica meteo:

Nici regiunile din interiorul arcului carpatic ***nu fac abstracție de la regulă****.*

De ce nu e corect?

Expresia corectă este *a face excepție de la regulă*. Prezentatorul a combinat această expresie cu *a face abstracție de ceva*, iar rezultatul este o expresie nouă, nici glumeață, nici logică.

Ar fi trebuit să spună:

Nici regiunile din interiorul arcului carpatic ***nu fac excepție de la regulă****.*



Enunțurile de mai jos, pe care le-am auzit la televizor și la radio, sunt construite greșit. Încearcă să corectezi tu expresiile evidențiate, înlocuindu-le, în ordine, cu: *a intra în alertă* sau *a se alarma; a lua propriile măsuri; a aduce o jertfă* sau *a face un sacrificiu; a trece printr-un coșmar* sau *a trăi un coșmar.*

Au ***intrat în alarmă****.*

Va trebui ***să ia propriile inițiative****.*

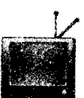
Vezi ***cât sacrificiu aduce*** *omul ăsta?!*

Ne povesteau oamenii ***coșmarul*** *prin care* ***au trăit****.*

Răul cel mai puțin dintr-un rău mai mare
(alte asocieri nepotrivite)



Trebuie să fim foarte atenți la sensul cuvintelor pe care le folosim și la modul în care le îmbinăm. Așa cum se observă și în exemplele de mai jos, jurnaliștii au alăturat cuvinte care nu se potrivesc, fie din lipsă de inspirație, fie combinând niște structuri mentale asemănătoare sau aparținând aceluiași domeniu.



Am auzit la televizor și la radio:

Bănuiesc că dumneavoastră ați vrut să alegeți ***răul cel mai puțin*** *dintr-un rău mai mare.*

Vom avea ***niște detalii mai mari*** *despre acest cutremur.*

Au căzut 40 de ***litri de ploaie*** *pe metru pătrat.*

Zăcând fără cunoștințe *în spatele casei.*

La fotbal, Rădoi este ***fără fisură****; când îl imită însă pe Agassi, racheta îl trădează.*

A trecut un an de când ***s-a întâmplat*** *Nobelul.*

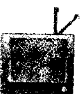
Leonard Cohen va ***prezenta primul său turneu*** *după o pauză...*



1. Corectează tu enunțurile de mai sus.

2. Notează alte asocieri nepotrivite din emisiunile de la radio și de la televizor! Încearcă să explici cum s-au produs.

din cauza - datorită



Am auzit la televizor și la radio:

A fost avansat la „excepțional" ***din cauza*** *unor astfel de rezultate.*

A fost foarte mult înrăutățită situația ***datorită*** *alunecărilor de teren.*

De ce nu e corect?

Prepoziția *datorită* introduce o cauză pozitivă, iar locuțiunea *din cauza,* o cauză negativă.

Ar fi trebuit să spună:

A fost avansat la „excepțional" ***datorită*** *unor astfel de rezultate.*

A fost foarte mult înrăutățită situația ***din cauza*** *alunecărilor de teren.*

La radio și la televizor, am mai auzit și:



Se circulă cu atenție ***datorită*** *prăbușirii permanente...*

Renunța la un trofeu ***datorită*** *scandalului ce s-a iscat.*

A avut loc un accident ***datorită*** *drumarilor.*

Un blocaj în trafic ***datorită*** *mașinilor foarte multe.*

Au învățat poezii ***din cauza*** *dumneavoastră.*

Toate lucrurile astea se pierd ***datorită*** *incompetenței Guvernului.*

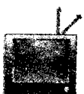


1. Corectează exemplele de mai sus, în care prepoziția *datorită* și locuțiunea prepozițională *din cauza* sunt folosite greșit una în locul alteia.

2. Construiește și tu câteva enunțuri în care *datorită* și *din cauza* să fie folosite incorect și explică în ce constau greșelile.

Stilistică

• povești „sursate"



Moderatorul unei emisiuni de televiziune afirma:

Poveștile lui, relatările lui nu sunt duse la bun sfârșit și nu sunt ***sursate****...*

Ce este nerecomandabil aici?

Cuvântul *sursat* a apărut de curând în jargonul (limbajul specializat) jurnalistic, pentru a caracteriza o informație care a fost obținută din surse (considerate sigure, chiar dacă nu pot fi dezvăluite). Termenul este o inovație lexicală pe care mulți vorbitori nu o cunosc și de care nu este de fapt nevoie (pentru că același lucru se poate spune la fel de simplu și aproape la fel de scurt prin cuvinte deja existente).

Ar fi trebuit să spună:

Poveștile lui, relatările lui nu sunt duse la bun sfârșit și nu sunt ***bazate pe surse*** *(sigure, credibile* etc.*)...*

Am mai auzit și:



luăm *un spot* (cu sensul: „urmează un spot publicitar")

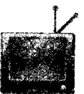
imediat după ***breakul*** *de publicitate* („imediat după pauza publicitară").



Ascultă cu atenție câte o emisiune de știri de la trei posturi diferite de televiziune și încearcă să găsești, în ceea ce spun

prezentatorii, cuvinte și expresii specifice profesiei de jurnalist de televiziune.

• „va lua final tămbălăul...”


Reporterul explică:

*Speră că după ce **va lua final** tămbălăul...*

De ce nu e corect?

În locuțiunea *a lua sfârșit* (adică *a se sfârși, a se termina*), reporterul a înlocuit cuvântul *sfârșit* cu *final*, care i s-a părut, probabil, mai elegant. Numai că în locuțiuni nu se pot face substituții, pentru că acestea produc expresii inexistente și uneori nerecunoscute de ascultători. Prețiozitatea, dorința de a folosi „cuvinte alese”, creează adesea efecte ridicole, mai ales când formulări savante contrastează cu termeni și expresii populare și familiare (precum *tămbălăul* de mai sus).

Ar fi trebuit să spună:

*Speră că după ce **se va sfârși** tămbălăul...*


Auzim destul de des formulări pretențioase, acolo unde s-ar fi potrivit unele mai simple și mai firești:

*prin intermediul acestei telenovele **debutate** de doamna...* („lansate de doamna...”)

*acum **ne aflăm în certitudinea** că este vorba de* („acum avem certitudinea că este vorba de...”).

Exemple asemănătoare se găsesc și în capitolul despre lexic.


Rescrie enunțurile de mai jos, pe care le-am auzit la televizor, evitând formulările inutile și pretențioase:

*Una dintre **argumentațiile** de bază ale președintelui a fost tocmai aceea că...*

*Sigur că sunt niște manifestări pe care nu ni le dorim, mai ales când **vegetația este în plină desfășurare.***

*Ei **par mai confortabili cu** ideea...*

*Știți cum e în alte părți când te prinde în astfel de **moduri*** (conducând beat o mașină).

*Se-ntâmplă la noi mai multe accidente? Sau percepția noastră este una... **expandată**? să zic așa.*

*Vântul tot vioi bate, iar cele câteva raze de soare de la amiază aduc **un Celsius mai cumpătat** față de ieri.*

• *Șmenari, borfași și ciumpalaci*


Redactorul unui post de radio comenta reacțiile publicului, spunând:

*Când apare un analist la televizor, **toată lumea pune botu'.***

Ce este nepotrivit aici?

Fraza nu este propriu-zis incorectă, dar cuprinde o expresie din limbajul familiar-argotic, care nu se potrivește cu o emisiune de informație sau cu o dezbatere. Redactorii, prezentatorii și moderatorii folosesc uneori expresii familiare pentru a da impresia că ni se adresează direct, că emisiunile sunt un dialog cu publicul, ca în familie sau între prieteni. Unele expresii sunt ingenioase și amuzante, altele sunt vulgare, jignitoare, deci nepotrivite situației

Ar fi trebuit să spună:

Când apare un analist la televizor, **<u>toată lumea îl crede, cu naivitate</u>**
sau **<u>*cade în cursă*</u>**
sau **<u>*se lasă păcălită*</u>** etc.

Sunt multe moduri în care s-ar fi putut exprima ideea, fără utilizarea unei expresii argotice.

Am mai auzit și alte cuvinte sau expresii argotice ori familiare, nepotrivite cu tonul unei dezbateri politice sau al unei emisiuni de știri:

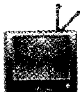


Politicienii sunt ***de gașcă, sunt borfași.***
E un ***șmenar*** *politic.*
Repede, m-am dat jos, ca ***fomist****, bă...*
Cei trei pugiliști români suspectați că ***ar fi pus mâna*** *la Chicago...*
Puterea, cea care ***are cașcavalul*** *în România...*
Steliștii ***se pot scoate*** *în ultimele două meciuri.*
A făcut ***ce-au vrut mușchii lui.***
20.000 de români ***i-au lăsat mască*** *pe spanioli.*
Steaua ***nu are față de*** *Liga Campionilor.*
Se dă gratis, se dă ***moca****, doar pentru că ești fiica președintelui*
Vremuri ***nasoale****!*
Ce coleg ești! Ce ***nasol*** *ești!*
*A țopăit și-a urlat în microfon de-****au găsit-o toți dracii.***
Și io, când îi microfonu', ***fac ca toți dracii.***

Alte exemple de argotisme auzite la radio și la televizor sunt: *bazat, abureală, dilimac, nașpa, meclă, dudă, din părți, vrăjeală, a se oftica, țoale, fâță, țeapă, beton, bulău, pârnaie* etc.

Adesea, vorbitorii înșiși își dau seama de stridența stilistică și caută formule de scuze:

Dacă încearcă vreunul ***să ne-o tragă,*** <u>*ca să traduc așa*</u>
S-a lins pe bot, **<u>iertați-mi expresia</u>**, *de Primăria Capitalei*
I-a dat în bot, **<u>*iertată fie-mi expresia*</u>**...
Întrebarea asta, cea mai ***penală,*** **<u>*ca să zic așa*</u>**...
Când a văzut că ***a luat țeapă,*** **<u>*cum se spune*</u>**.



„Tradu" enunțurile de mai jos în limbaj standard, potrivit cu o emisiune de știri sau cu un interviu, eliminând excesele familiar-argotice și corectând eventualele abateri:

Căpșunarii vor rupe casele de schimb cu euro, ca să aibă ce sparge mai apoi în hipermarketuri.
Erați prea fițoasă, așa?
Bagă cu toții câte-un sandviș.
Se chinuie să dea cu flit turcilor.
Pe piață sunt buletine false în draci.
Știam că am un coleg de matinal serios, nu o vrăjeală.

• „am pus-o"



Un realizator de emisiuni vorbește așa:

În ideea că n-au reușit ***să ne-o tragă.***

<u>Ce este nerecomandabil aici?</u>

Dacă expresiile familiare și argotice de mai sus sunt nerecomandabile la un post serios, cuvintele vulgare nu au ce să caute la televizor, indiferent de tipul de emisiune.

Ar fi fost mai bine să spună:

În ideea că n-au reușit **<u>*să ne păcălească.*</u>**

Am mai auzit multe cuvinte și expresii vulgare sau aluziv-vulgare:



*O **curviștină** mică **pusă pe interes...***
*Să nu mai umbli cu mașina murdară, că **am pus-o.***
*Pe voi **vă cam freacă grija despre** emigranții români.*
*Bă, io-**mi bag picioarele** în ea de muzică...*
*Cred că, dacă era Cristina acum în Italia, cred că **și-o lua.***
*Am auzit că în seara asta o româncă **și-a mai luat-o** în metroul din Milano.*



„Te uiți la talk-show-uri? Fă o listă cu formulele vulgare pe care le auzi la moderator și cu cele pe care le auzi la invitați. Ai observat, la un moment dat, că moderatorul evită să vorbească urât ca să nu fie amendat de CNA?

• „prostălăi"



Moderatorul unei emisiuni-anchetă s-a adresat unui telespectator, care încerca să intre în direct, în felul următor:

*Poți să rămâi, **cretinule**, pe telefon!*

Ar fi trebuit să spună, politicos, chiar dacă era enervat:

Puteți să rămâneți/rămâne la telefon!

Am mai auzit destul de multe amenințări și insulte. Unele sunt grave, pentru că sunt spuse cu seriozitate:



*Băi, **dobitocule**, dacă era copilul tău...*
*În tribune sunt... cinci **handicapați prostălăi** care se iau la bătaie.*

Sunt de evitat și cuvintele urâte spuse pe un ton mai glumeț, adresate colegilor din platou sau politicienilor, ca și

ironiile ori autoironiile îngroșate/stridente, pentru că devin obișnuință:

*Dacă nu mai am timp suficient, îți **crăp capu' cu lopata.***
*Ei credeau că eu o să stau cu mâinile în buzunar, ca ei să **mă porcăie** pe mine.*
*Ideea este, până se deschide **jegu' ăsta de site**...*
*A început să crească **în steaua lui de smârdoi politic.***
*Băi, **pupincuristule**, băi, băiatule!*



Urmărește câteva emisiuni la radio și la televizor și vezi în cât timp de „monitorizare" (o oră, două etc.) ai întâlnit 10 expresii și cuvinte precum cele de mai sus, care nu ar trebui rostite public!

Clișee și ticuri verbale



Unele cuvinte și grupuri de cuvinte încep, la un moment dat, să fie folosite foarte des, pierzându-și în mare măsură sensul de bază și devenind un fel de elemente de legătură sau chiar „de umplutură", clișee sau ticuri verbale pe care le percepem ca parazitare, inutile.

• „la nivelul zilei de mâine..."



Să ascultăm informațiile meteorologice:

*Și la noi în țară, **la nivelul zilei de mâine**, vor începe ploile.*

Ar fi fost mai bine ca prezentatorul să spună, pur și simplu

*Și la noi în țară, **mâine**, vor începe ploile.*

Şi în alte emisiuni, formulele *la nivelul* şi *la nivel de* sunt folosite în exces:



***la nivelul zilei** de marţi*
*mai avem de învăţat **la nivel de suporteri***

• „vizavi de..."

Locuţiunea *vizavi de* este adesea folosită inutil, fără a aduce vreo precizare şi îngreunând doar mesajul, acolo unde s-ar fi potrivit foarte bine alte prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale: *la, faţă de, în legătură cu, în comparaţie cu* etc.:

*suntem dispuşi să închidem ochii **vizavi de** această amendă*

*foarte multe SMS-uri **vizavi de** cele două subiecte ale noastre*



Înlocuieşte, în exemplele de mai jos, locuţiunile *la nivelul* şi *vizavi de* (sau varianta ei greşit-inovativă *vizavi la*) cu alte prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale, care să se potrivească mai bine în enunţ:

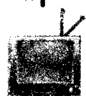
*A refuzat să facă orice declaraţie **vizavi de** demisia pe care chiar el a cerut-o.*

*Aveau nişte salarii foarte mici, **vizavi de** profitul pe care-l aveau patronii.*

*Aş vrea să aflăm şi părerea lor **vizavi la** această poveste a ta.*

*Să se încerce o incluziune foarte mare **la nivelul** romilor aflaţi...*

• „practic"



Am auzit la televizor şi:

> *Angajaţii primăriei, **practic**, au stabilit că e vina lor, că un funcţionar a comis o eroare, **practic**, a confundat... **Practic**, totul s-a rezolvat.*

Ar fi fost mai bine să se spună:

> *Angajaţii primăriei au stabilit că e vina lor, că un funcţionar a comis o eroare, că a confundat... În final, totul s-a rezolvat.*

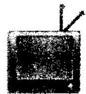
Mai mulţi jurnalişti au acest tic verbal:

*Singura şansă, **practic**, a oamenilor de aici, din Brăhăşeşti, a fost să salveze...*

*Învingătorii spală, **practic**, ruşinea ultimelor rezultate.*

*Iese, **practic**, din lupta pentru titlu.*

• „hai(deţi)"



Foarte des moderatorii se adresează astfel invitaţilor în studio, colegilor, telespectatorilor sau ascultătorilor:

> *Răzvan, **haideţi** să urmărim împreună cu telespectatorii...*

Ar fi putut să spună numai:

> *Răzvan, să urmărim împreună cu telespectatorii....*



1. Am auzit următoarele contexte în care redactorii au folosit interjecţia *hai(deţi)*. Gândeşte-te tu dacă o poţi înlocui cu

un alt cuvânt sau dacă o poți elimina fără să se piardă nimic din sensul enunțului!

Haideți... Nu pot să cred așa ceva!

Haideți... Toate bune!

*Doamnelor și domnilor... **Hai** să urmărim materialu'!*

*8 și 8 minute, **hai**, bună dimineața!*

*Hai, bine! **Hai** cu știri!*

*O să trebuiască să scoateți de la... **hai** că știți voi, de la secret, din interiorul vostru, mai multe calități, să puteți intra în grațiile șefilor.*

2. Procedează la fel cu verbul *a ieși* din următoarele formulări, pe care le-am auzit la televizor:

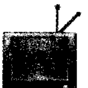
*A **ieșit** cu o declarație de presă la Cotroceni.*

*Președintele **a ieșit** cu o declarație și a spus...*

*Singura ocazie publică în care Mihai **a ieșit** să mulțumească...*

3. Ai auzit formula *Hai, pa!* la cei din jurul tău? Ce părere ai despre ea? Tu o folosești?

• dacă trebuie, trebuie...



O prezentatoare de la meteo are următorul tic verbal:

Trebuie să vă spun...

Am auzit acest clișeu și la un alt prezentator, de la același post de televiziune:

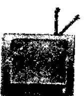
***Trebuie să vă mai spun că...***



Crezi că ticurile verbale sunt *contagioase*? Cu alte cuvinte, redactorii de la același post, fiind colegi și stând mult timp împreună, se pot influența între ei? Fii atent dacă, la postul tău

preferat, mai mulți oameni au același tic verbal sau fac aceleași greșeli!

Unde nu-i logică, vai de frază!



Un moderator de la un post de televiziune a spus așa:

Ai făcut lucrul acesta, ai intrat în această campanie și înțeleg că unul dintre lucrurile... pentru că în mod inevitabil aș vrea să ajungem la chestia asta și oarecum să o rezolvăm din start pentru a nu fi cu această povară că trebuie să clarificăm și această chestiune oricât de nu ne-ar face plăcere. Lucrul care s-a pus în discuție este de ce ai folosit conturile tale...

Care sunt problemele acestui enunț?

Textul este incoerent, ideile nu sunt duse până la capăt, enunțul este dezorganizat, fragmentat, sunt prezente multe cuvinte vagi (*lucru, chestie, chestiune, oarecum*). Propoziția concesivă „oricât de nu ne-ar face plăcere" este greșit construită, amestecând mai multe tipare („oricât de puțină plăcere ne-ar face", „oricât ne-ar displăcea"). Redactorul a vrut, probabil, să se exprime „cu menajamente", dar rezultatul este un text încâlcit, din care nu se înțelege nimic.



Noi am înregistrat mai multe enunțuri care ni se par inacceptabile, pentru că sunt ilogice, prolixe, au topică greșită, ideile sunt lăsate în aer, se amestecă registrele, conțin clișee. Îți propunem să identifici tu cauzele exacte ale acestor dezorganizări ale textelor. Dacă ai nevoie de ajutor, poți să te uiți pe site-ul CNA, unde găsești tabelele cu explicațiile greșelilor.

1. Da, vreau să vă-ntreb, partidul ăsta care se face acuma, prezidențial, n-ar trebui să-și pună și el, d-aia avem Primăria Capitalei, noul partid cum se va numi el, facem ceva pentru oamenii ăștia sau ne batem în continuare joc de ei?

2. Cadoul perfect este acela dăruit din inimă, cu semnificație și, mai ales, cu tradiție românească. Și cum lumea veche din care ne tragem a devenit o podoabă rafinată, cele mai multe lucruri țărănești nu mai au pentru noi nicio utilitate. Au totuși o frumusețe aparte și pot fi cadoul potrivit pentru persoana iubită.

Cum rezolvi unele exerciții?

Pronunțare

„ușe" – Dacă sunteți din apropierea Bucureștiului, probabil că ați auzit astfel de pronunții. Dacă nu, este puțin probabil. Din lista voastră pot face parte: *păpușe, cățelușe, căpușe, planșe* (forme de singular).

„vereghetă" – Formele corecte sunt: *ieftinire, petic, purice, sălbatic, seringă, trimite.*

„ecsact" – Pronunțiile corecte sunt: *egzaltat, egzemplu, egzercițiu, egzistă, egzil, egzotism, ecspresiv, ecsterna, ecstinde, ecstrafin, ecstrage, ecstras, ecstrem, pics, csenofobie, cserocs.*

„șaptisprezece" – Variantele corecte sunt: *paisprezece, șaisprezece.* Aceste numerale sunt formate tot prin procedeul compunerii, dar au o structură ușor diferită de a numeralelor *șaptesprezece* și *optsprezece,* în care se pot recunoaște formele *șapte* și *opt.*

„ștat" – 1. Este posibil să fi auzit forme de tipul *ștofă, șchimba,* în loc de *stofă, schimba.* Pronunția cu „ș" este influențată, la unele cuvinte, de modelul german. 2. *Spray* se pronunță „sprei".

„butelie" – Accentuările corecte sunt: *diaspora, furie, pricină, tutore.*

Nume românești – 1. Substantivele comune de la care provin numele proprii sunt: *olar, măcelar, coșer, ciubotar, morar, ferar.* Nu se mai folosesc astăzi *coșer* (variantă a lui *coșar,* „persoană care face coșuri"), *ferar* (variantă a lui *fierar*) și *ciubotar* („cizmar").

Grafie

Câți „i"? – Formele corecte sunt: *oferi, citi, ști, întâlni.* Toate conțin forma de infinitiv care se scrie cu un singur „i".

Unde punem cratimă? – Variantele care ar trebui să apară pe crawl sunt:

- *Redactorul-șef de la ziarul „Gândul" și-a dat demisia*
- *Azi-noapte, într-o zonă ultracentrală, prim-ministrul și-a lovit motocicleta.*

Majuscule – Posibile contexte:
• *I-ai luat o cămașă **albă**, Am citit „**Albă**-ca-Zăpada"*
• *Problemele **interne** nu-l interesează pe președinte, Ministrul de **Interne** este plecat din țară*
• *La țară, poți să te **pitești** în multe locuri, În drum spre București, am trecut prin **Pitești**.*

Abrevieri – 2. În contextele în care au fost înregistrate, aceste abrevieri improprii însemnau: <u>președinte</u> (*pr.* și *preș.*); <u>purtător de cuvânt</u> în *pur. de cuv.*; <u>medicilor</u> (*Med.*), în *preș. Colegiul Med. Dentiști București* (*președintele Colegiului Medicilor Dentiști din București*).

<u>Punctuație</u>

Virgula – Textele pregătite pentru crawl ar trebui să arate așa:

Președintele României, Traian Băsescu, a făcut o vizită în Ucraina, unde a discutat probleme legate de Marea Neagră.

Mesajul prim-ministrului a fost: „Dragi colegi, veniți la discuții!".

<u>Morfologie</u>

„Substantivuri"

„la sursa neregulei" – Formele corecte sunt: *zgurii, plăpumii, săptămânii, mașinii*, dar *medicinei*, pentru că substantivul acesta nu are plural.

„produsuri" – Formele corecte sunt: *aragaze, compromisuri, chibrituri, habitate, hoteluri.*

„blogul lui Ioana" – Formele corecte sunt: *doamnei, fetei, băiatului, ăstuia.*

„Dragele" adjective

„vechei" – Corect este: *I-am scris **dragii** noastre prietene o scrisoare în care i-am dat **ultimele** vești despre noi. Surorii sale mai **mari** i-am trimis o vedere cu imaginea **vechii** cetăți a Sighișoarei.*

„Mi-ar place" să fie mai simple verbele

„copie" – Formele corecte sunt: *fabrică, răzuiește, dăinuie*, dar *se străduiește/se străduie*, pentru că, la unele verbe, sunt considerate corecte ambele forme.

„*încetinește* sau *încetinează?*" – Formele corectate sunt marcate în text: *La ultima întâlnire, profesorii ne-au spus ca ne **trebuie** antrenamente zilnice ca să putem participa la o astfel de competiție. Mi-**ar plăcea** să merg și eu la antrenamente, dar o săptămână voi fi plecat în vacanță. **Voiam** să recuperez cumva orele la care nu voi fi prezent, dar profesorii păreau **să nu aibă** timp să rămână cu mine după programul stabilit. Mi-au spus că mă vor anunța dacă **va apărea** posibilitatea de a participa la antrenamente și cu alte grupe de elevi.*

„obținusei" – 1. Corect este: ***Crezuseși** că nu a mai venit nimeni la întâlnire, **Făcuseși** raportul pentru ziua respectivă?, **Plecaserăm** împreună la școală în ziua respectivă, dar pe drum **ne hotărâserăm** să nu mergem cu autobuzul, ci să traversăm parcul.*

Maxim* și *minim – 1. Enunțurile și construcțiile greșite sunt: *au plecat cu **maxim** trei ore înaintea noastră; să urce cu **maxim** 5%; **maxim** 1000 de metri*; ar *trebui să înmulțim cu **minim** 500 de euro*. Corect este: *au plecat cu **maximum** trei ore înaintea noastră; să urce cu **maximum** 5%; **maximum** 1000 de metri; ar trebui să înmulțim cu **minimum** 500 de euro.*

<u>Sintaxă</u>

„textele care le aveți" – Formele corecte sunt: *celor **pe care** i-am amintit; vecinul **pe care** îl cheamă Ion; această prietenă **care/pe care** a ajutat-o foarte mult* (sunt corecte ambele forme, în funcție de sens: *care*, dacă prietena a ajutat-o pe mama, dar *pe care*, dacă mama a ajutat-o pe prietenă); *sportiva **care** crezi că la anul va câștiga.*

Dezacordul pronumelui *care* – Sunt corecte formele: *profesorul cel nou, **a cărui** carte va apărea; sora lui Mihai, cea **căreia** i s-a acordat...; ședința **al cărei** subiect principal.*

Dezacordul dintre subiect și predicat – Exemplele conțin dezacord între subiect și predicat. Corect ar fi fost: *eu am fost primul în linia de front și pe urmă **venea** restul trupei; mii de euro, atât **a pierdut** fiecare stelist în această seară; nu **se știe** care sunt cauzele acestor avarii; li **se luau** din casă, să spunem,*

plapumile; parcarea mașinilor pe șoselele sau pe trotuarele aflate pe traseul summitului ***va fi interzisă.***

Alte dezacorduri – Forma corectă a numeralului cu valoare adjectivală este: ***douăsprezece*** *miliarde șapte sute cincizeci de milioane de lei; trei sute cincizeci și* ***una****; la ora douăzeci și* ***unu****... la ora douăzeci și* ***două****;* ***douăsprezece*** *filme.*

„însăși materialele" – Forma corectă a adjectivului pronominal de întărire este: *despre sine* ***însăși****;* ***înșiși*** *profesorii; pe noi* ***înșine****;* ***însuși*** *președintele; voi* ***însevă****; cu tine* ***însăți*** (sau *cu tine* ***însuți***).

„transfer firesc a unor jucători valoroși" – Forme corecte: *câștigător* **a** *trei premii Oscar și* ***al*** *premiului Palme d'Or; în fața centrelor de distribuție* ***a*** *pachetelor gratuite; Horia a fost unul dintre pionierii și susținătorii de stindard* ***ai*** *cântatului „pe viu"; se vor întrece în ochii juriului și* ***ai*** *telespectatorilor; d e atunci au trecut opt generații* ***ale*** *unei familii.*

„cea mai greu încercată" – 1. E corect: *capitala provinciei,* ***cel*** *mai greu încercată de...; formația* ***cel*** *mai bine clasată din România*, pentru că formantul *cel* este invariabil, făcând parte din structura gradului de comparație/intensitate superlativ relativ al adverbelor *greu* și *bine.*

„decât în partea de sud-est va mai ploua" – E corect: *seara* ***nu*** *mănânc* ***decât*** *o salată/seara mănânc* ***doar/numai*** *o salată; la petrecere* ***nu*** *vin* ***decât*** *băieți de la liceu/la petrecere vin* ***doar/numai*** *băieți de la liceu; din trei lăstari,* ***nu*** *a supraviețuit* ***decât*** *unul/din trei lăstari a supraviețuit* ***doar/numai*** *unul; nu am citit cartea,* ***nu*** *am văzut* ***decât*** *filmul/nu am citit cartea, am văzut* ***doar/numai*** *filmul.*

Greșeli de utilizare a prepozițiilor – Enunțurile corecte sunt: *cea mai mică scânteie poate degenera* ***într-un*** *adevărat război; dinamoviștii s-au pierdut printre laptopuri, printre fete frumoase, dar și* ***prin*** *mulțimea de fani; sincer, aș avea tupeul să iau masa la el* ***pe/la*** *terasă, dar...; are un singur regret care nu se îndreaptă* ***spre/către*** *propriul copil, căruia i-a luat viața, ci* ***spre*** *el însuși; ...pentru că trăiesc* ***de pe*** *urma acestor copii; avansul fiind de peste 40* ***de*** *secunde; nu te poți preface că* ***pricepi o lege*** *europeană/nu te poți preface că* ***te pricepi la o lege*** *europeană;*

după care urmează unii ***de care habar n-avem****; stați* ***la*** *telefon 10 secunde!*

„ca și contribuabil, ca și ghid" – Enunțurile conținând gruparea *ca și* se pot reformula astfel: *în calitate de/fiind candidat independent; zona este considerată (ca fiind) centru comercial; a fost ales conducător; fiind contabil; fiind colegi de echipă; în calitate de component al trupei.*

„eu aș vrea ca să scoateți" – Enunțurile corecte sunt: *vrem ca elevii noștri să fie foarte bine pregătiți la limba română; știu să utilizez foarte bine calculatorul; mă duc la librărie ca să cumpăr noul manual.*

„din punct de vedere al" – Trebuie făcute următoarele corecturi: *din punct****ul*** *de vedere al petrecerii timpului liber; din punct****ul*** *de vedere al copiilor.*

Anacolutul – Enunțurile corecte sunt: ***pe cine*** *a cântat seara, dimineața îl încearcă talentul; vine Alinuța* ***a cărei zi*** *nu e azi;* ***pe domnul*** *Prigoană l-am văzut la noi în emisiune; o ședință* ***printre ale cărei puncte*** *de pe ordinea de zi se numără; de data aceasta vorbim despre un cutremur* ***care****, practic, cam de vreo două luni își face simțite efectele prin România; peste 700 de ședințe* ***la care*** *ați luat cuvântul; iată o soluție* ***care deja reprezintă un răspuns*** *la întrebarea dumneavoastră.*

„creator modă" – 1. *liderul suporterilor Stelei/echipei Steaua; proprietarul Parcului Bordei; șeful Biroului de Comunicare al Primăriei din Cluj; reprezentantul casei de pariuri; specialist în protecția împotriva incendiilor; profesoară de română; rudă a victimei; proprietarul băncii; liderul sindical al minerilor din Valea Jiului; precipitații în Europa; directorul Grădinii Zoologice; iubitoare de animale; creator de modă.*

Ordinea cuvintelor (topica): ***Avocatul proaspăt angajat*** *al companiei TAROM; Pe data de 10 martie au mai fost* ***semnalate acolo*** *niște incidente; nu este* ***și cazul*** *țării noastre; vor putea cumpăra casele, însă* ***aproape la*** *valoarea de piață.*

„poate mai ne vedem" – Enunțurile corecte sunt:
Nu vă ***mai*** *place muzica de la petrecere?*
Nu ne-a ***mai*** *dat atât de multe cărți de citit în vacanțăi.*

*Să se **mai** apuce și primarii de treabă!*
*Îmi **mai** citești o poveste?*
*Ți-a **mai** povestit cineva această întâmplare?*

Exercițiul final de la capitolul de sintaxă – Enunțurile corecte sunt:

1) *Există o concluzie, ceea ce face să se mai demoleze un mit* sau *Există o concluzie, ceea ce mai demolează un mit.*
2) *Sun la Consulat și îmi răspunde robotul. Ce fac atunci?*
3) *De asemenea, l-ați putut vedea în reportaj pe antrenorul Florin Halagian.*
4) *Să rămâneți și fără acest loc de muncă.*
5) *Uneia dintre tinerele care făceau senzație alături de mașini i s-a făcut rău.*
6) *Sunt hoteluri a căror construcție amintește mai degrabă de...*
7) *E un pic ambiguă definirea termenului „mită" aici.*
8) *Va trebui să plece la o clinică medicală din străinătate, unde se va încerca recuperarea lui.*
9) *Speră ca dosarele să fie gata până în primăvara anului viitor.*
10) *un total de 188 de metri pătrați.*
11) *Nu sunt bani pentru mărirea alocațiilor, pentru pensii, pentru...*
12) *Hai să vorbim numai de rău pe toată lumea!*
13) *Nu mai este interesată de continuarea investiției.*
14) *Parcă nici vouă nu vă vine să credeți ceea ce s-a întâmplat.*
15) *Ce-i cu versurile astea?*
16) *Ești unul dintre cei care s-au întors.*
17) *Cum este, s-a depășit orice limită?*

Bibliografie orientativă

Dicționare și gramatici de bază

Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a, București, Univers Enciclopedic, 1996 (DEX).

Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, ediția a II-a revăzută și adăugită, coordonator: Ioana Vintilă-Rădulescu, București, Univers Enciclopedic, 2005 (DOOM).

Gramatica limbii române, I, *Cuvântul;* II, *Enunțul* (coordonator: Valeria Guțu Romalo), București, Editura Academiei Române, 2005/2008 (GALR I, II).

Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, București, Humanitas, ediția a III-a, 2001.

Alte lucrări

Avram, Mioara, *Probleme ale exprimării corecte*, București, Editura Academiei, 1987.

Avram, Mioara, *Cuvintele limbii române între corect și incorect*, Chișinău, Cartier, 2001.

Bulgăr, Gh., *Dicționar de paronime*, București, Lucman, 2002.

Constantinescu, S., *Dificultăți semantice*, București, Editura Științifică, 1994.

Doca, Gh., *Limba română*, III. *Probleme de sinonimie gramaticală și cultivare a limbii*, București, Tipografia Universității din București, 1996.

Forăscu, Narcisa și Mihaela Popescu, *Dicționar de cuvinte „buclucașe". Dificultăți de pronunțare și scriere*, București, ALL, 2005.

Graur, Al., *Dicționar al greșelilor de limbă*, București, Editura Academiei, 1982.

Gruiță, G., *Moda lingvistică 2007: norma, uzul și abuzul*, Pitești, Paralela 45, 2006.

Guțu Romalo, Valeria, *Corectitudine și greșeală. Limba română de azi*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, București, Humanitas, 2008.

Hristea, Th., *Limba română. Teste rezolvate, texte de analizat și un glosar de neologisme*, București, Petrion, 1998.

„Limba și literatura română”, revistă trimestrială pentru elevi, editată de Societatea de Științe Filologice din România, anul I: 1957.
Marcu, F., *Marele dicționar de neologisme*, București, Saeculum I.O., 2000.
Noul dicționar universal al limbii române, Iași, Litera Internațional, 2007.
Pană Dindelegan, Gabriela, *Admiterea în facultate. Teste de limba română*, ediția a II-a, București, Humanitas, 2001.
„România literară”, revistă culturală, literară și științifică, anul I: 1855.
Sădeanu, Florența, *Dicționar de pronunțare. Nume proprii străine*, București, Editura Enciclopedică Română, 1973.
Seche, Luiza și Irina Preda, *Dicționar de sinonime*, București – Chișinău, Litera Internațional, 2003.

Resurse electronice

DEX on-line – http://dexonline.ro/
Site-ul CNA
http://www.cna.ro/REZULTATELE-MONITORIZ-RII,855.html
http://arhiva.cna.ro/paginaindex/confer_presa/conferinta%20presa.html
http://arhiva.cna.ro/comunicare/comunic/2008/c0207.html

Emisiuni

„Ghid radiofonic de exprimare corectă”, Radio România Cultural.
„Parol”, TVR Cultural.

ADDENDA

Ai întâlnit de mai multe ori în această carte tipul de exercițiu în care ți se cerea să urmărești emisiuni la televizor sau la radio și să explici greșelile găsite. Unui astfel de exercițiu i se spune *monitorizare*. Și noi, autorii, Blanca Croitor, Andreea Dinică, Adina Dragomirescu, Carmen Mîrzea Vasile, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Irina Nicula, Marina Rădulescu Sala și Rodica Zafiu, am făcut acest exercițiu, am monitorizat posturile de televiziune și de radio, ca să urmărim cum vorbesc moderatorii și prezentatorii.

În cărticica despre cum să fii „cool” prin modul în care vorbești, ți-am prezentat o serie de greșeli dintre cele descoperite de noi în diverse emisiuni. Rezultatele a patru etape de monitorizări (din octombrie 2007 până în mai 2008) le-am prezentat și presei. Astfel, după fiecare etapă, posturile monitorizate au aflat ce și cât au greșit și s-au găsit într-un clasament realizat în funcție de numărul greșelilor.

Îți prezentăm, în continuare, cele patru sinteze cu rezultatele monitorizărilor. Acestea au la bază o anexă cu toate greșelile, dar și cu explicațiile lor. Dacă accesezi site-ul www.cna.ro, vei găsi anexa, adică tabelele în care sunt scrise, pe coloane, postul, data și ora la care s-a înregistrat greșeala (adesea și numele celui care a greșit), forma greșită, forma corectă și explicația greșelii.

Am notat în tabele, în primul rând, erorile grave făcute la posturile monitorizate. Acolo unde greșelile erau mai puțin grave, tolerabile, le-am indicat mai degrabă sub formă de recomandări (cum reiese din sinteze sau din explicațiile date în tabele). E mai grav, de exemplu, să spui „ei vine” (în loc de „ei vin”), „cărțile care le-am citit” (în loc de „cărțile pe care le-am citit”) etc. decât „500 milioane euro”, „a rămas în continuare” etc., dar e recomandabil să spui „500 de milioane de euro”, respectiv „a rămas”.

Prima monitorizare s-a desfăşurat în perioada 15 octombrie – 25 noiembrie 2007 şi a totalizat 540 de ore, a doua s-a desfăşurat în perioada 26 noiembrie – 11 decembrie 2007 şi a cuprins 180 de ore, a treia a fost în perioada 1 – 21 martie 2008 (330 de ore), iar a patra, în perioada 1 – 31 mai 2008 (330 de ore). Am monitorizat 9 posturi de radio (**Radio România Actualităţi, Europa FM, Kiss FM, Pro FM, Radio 21, Radio InfoPro, Radio România Cultural, Antena Satelor** şi **Radio Guerrilla**) şi 13 posturi de televiziune (**TVR 1, Antena 1, Pro TV, Realitatea TV, Prima TV, TVR 2, TVR Cultural, Naţional TV, Antena 3, B1 TV, OTV, Acasă TV** şi **N24**).

Sintezele pe care le expunem conţin şi unele greşeli pe care nu le-ai întâlnit în paginile cărţii noastre. Te invităm să le descoperi! Acesta este ultimul exerciţiu pe care ţi-l propunem noi în această carte, dar nu uita să fii mereu atent la modul cum te exprimi, învăţând din greşelile altora.

I

REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO ŞI DE TELEVIZIUNE

în perioada 15 octombrie – 25 noiembrie 2007

1. Considerăm că sunt foarte grave neglijenţele în redactarea titrărilor şi a crawlurilor, în care apar uneori mesaje sau cuvinte fără semnele diacritice specifice alfabetului românesc (fapt curent la OTV), greşeli de ortografie – „am fost foarte **mândrii** că..." (Acasă TV, 13.XI); „suntem **membrii** ai acestui grup de state" (Antena 3, 3.XI); „ce se întâmplă cu **bani noştrii**" (B1 TV, 12.XI); „fără **a creea** locuri de parcare" (B1 TV, 21.X); „**bineanteles** ca..." (B1 TV, 21.X) –, erori de punctuaţie (virgulă între subiect şi predicat: „Nachos con pollo (cartofi prăjiţi cu pui), este un fel de mâncare", Antena 3, 27.X), greşeli tipice tastării şi editării computerizate (contaminări între structuri, elemente parazitare produse de ştergerea incompletă a unei secvenţe, cuvinte lipsă etc.). Recomandăm să se evite în titraje abrevierile ad-hoc – „Administraţia Naţională a **Medicam**." (Prima TV, 7.XI) –, precum şi stilul „telegrafic", administrativ (manifestat prin juxtapunerea unor substantive şi grupuri nominale) – „**preşedinte Patronatul** Naţional al Viei şi al Vinului" (TVR 2, 21.XI); „Marilena Cojocaru, **iubitoare animale**" (TVR 2, 17.X). Întrucât textul scris rămâne mult timp pe ecran sau se reia de mai multe ori, fixându-se în

memoria telespectatorului-cititor, erorile din această zonă sunt mult mai grave decât cele din rostire, care pot trece neobservate.

2. Dintre accentuările greşite, le semnalăm pe acelea care nu reprezintă simple accidente de pronunţie, ci utilizări neliterare sancţionate de normă: „**mafie**" (Antena 1, 16.XI); „**butelie**" (Naţional TV, 20.XI); „**derbiul**"/„**derby-ul**" (Realitatea TV, 15.XI; B1 TV, 8.XI) etc. În ciuda marii răspândiri, nu poate fi acceptată accentuarea greşită a numelor proprii provenind din substantive comune cu sufixul în formă veche *-ariu* (= *-ar*) – „**Olariu**" (Naţional TV, 22.X); „Horia **Măcelariu**" (Radio 21, 6.X); „**Pescariu**" (Radio 21, 13.XI); „**Morariu**" (Realitatea TV, 30.X) –, mai ales când este vorba de numele unor personalităţi culturale consacrate – „Eugen **Coşeriu**" (TVR 1, 20.XI; corect: *Coşeriu*). Greşite – tipice limbajului popular, incult – sunt şi accentuările analogice (asociate cu alternanţe vocalice şi cu schimbarea tiparului de conjugare) ale unor forme verbale: „**făceţi-o!**" (TVR 1, 23.XI, 26.XI; corect: *faceţi-o*), „**bătеţi-i!**" (Kiss FM, 17.X; corect: *bateţi-i*); „**scoteţi-le**" (Realitatea TV, 14.XI; corect: *scoateţi-le*).

3. Au fost înregistrate erori de pronunţie destul de răspândite în limbajul popular, dar neacceptate de limba cultă: „**ştatul** de plată" (Naţional TV, 21.XI); „**servici**" (Realitatea TV, 10.XI; TVR 2, 5.XI; TVR Cultural, 30.X); „**vereghete**" (Acasă TV, 31.X); „**plastec**" (Radio 21, 24.X). S-a constatat că este foarte răspândită o surprinzătoare ignoranţă sau neglijenţă în ceea ce priveşte litera *x*, citită/rostită *cs* în cuvinte în care pronunţia corectă este *gz*: „rezultatele [**ecsaminărilor**]" (Realitatea TV, 4.XI); „memoria [**ecsilului**] românesc" (TVR Cultural, 9.XI); „un [**ecserciţiu**] de stil" (TVR Cultural, 14.XI); „[**ecsemplu**]" (Pro TV, 27.X); „să treacă [**ecsamene**]" (B1 TV, 28.X).

Sunt descalificante cultural pronunţările greşite ale unor cuvinte şi expresii străine, ca în cazul engl. *puzzle* pronunţat [*paţăl*] („este o piesă dintr-un [**paţăl**] mai mare", B1 TV, 1.XI) sau al fr. „montagnes russes [mõteñ rus]" (B1 TV, 3.XI). S-a constatat, de altfel, că numele proprii şi titlurile în franceză sunt adesea pronunţate greşit, fiind citite după regulile din engleză sau din română: „Tribune de Genève [**tribune de geneve**]" (Antena 3, 20.X); „Le Figaro [**le** figaro]" (Antena 3, 25.X).

4. Erori gramaticale descalificante cultural (în ciuda marii frecvenţe în vorbire) sunt folosirea relativului *care* invariabil şi fără prepoziţie şi dezacordurile de diferite tipuri.

4.1. Dezacordul dintre subiect şi predicat, extrem de supărător când provine din folosirea popular-regională a unor forme verbale unice pentru singular şi pentru plural, este explicabil uneori ca acord semantic sau prin atracţie: „Traficul, vremea, ploaia **i-a împiedicat** deocamdată să..." (B1 TV, 15.XI); „Harghita şi Covasna **s-a situat** printre..." (B1 TV, 25.XI); „Şi mai **se ducea** nişte dudui" (Antena 1, 6.XI); „Rudele lui Romulus Mailat **a avut** parte de o primire nu tocmai bună" (Radio 21, 6.XI); „mai **vine** din tânăra generaţie oameni" (Pro TV, 26.X); „moaştele Sfântului Dimitrie **va** sta aici" (Antena 3, 25.X) etc.

Sunt dese dezacordurile între un numeral cu forme diferite pentru masculin și feminin și substantivul pe care acesta îl determină: „douăzeci și **unu** de facultăți" (Realitatea TV, 26.X); „șaptezeci și **unu** de instituții" (Pro TV, 26.X); „avem o mie și **una** de lucruri de făcut (Kiss FM, 24.X); „cel de-al doilea film, al douăzeci și **douălea** al seriei" (Kiss FM, 1.XI). Foarte des numeralul *doisprezece* este folosit invariabil, deci și pentru feminine: „**doisprezece** zile" (Pro TV, 26.X); „**doisprezece** grade la Arad" (B1 TV, 22.XI); „zece mii sau **doisprezece** mii" (TVR 2, 30.X); „are peste **doisprezece** mii de membri" (TVR 2, 5.XI). Deși este foarte răspândită și nu reprezintă un dezacord propriu-zis, folosirea formei *doisprezece* pentru exprimarea orei – „ora **doisprezece**" (Prima TV, 16.X; Antena 3, 27.X; Kiss FM, 8.XI etc.) – rămâne o greșeală, sancționată de specialiști. Au fost destul de frecvent întâlnite și alte tipuri de dezacorduri: „**însăși** materialele" (B1 TV, 28.X); „**cele** peste 1500 de litri de motorină" (Național TV, 1.XI); „în ochii juriului și **al** telespectatorilor" (Prima TV, 18.X); „au trecut opt generații **ai** unei familii" (TVR 2, 28.X) etc.

4.2. Frecvente sunt și abaterile de la norma de acord al pronumelui relativ *care* – „principiu pe baza **căreia**..." (Pro TV, 23.X); „nu are o persoană împotriva **căruia**..." (OTV, 24.X) – și, mai ales, de la regula ca acesta să fie precedat, când este complement direct, de *pe*: „cea mai mare prostie **care** a făcut-o" (Acasă TV, 17.XI); „un ceas **care** l-am avut" (Național TV, 12.XI); „o legendă **care** poate ne-o spui tu" (TVR 2, 28.X); „piciorul **care** mi l-am rupt cu motocicleta" (Radio 21, 14.XI) etc. *Care* este folosit invariabil – „un om simplu care nu are nicio putere, **care** îi e frică" (Acasă TV, 31.X); „...le-aș recomanda-o din suflet celor **care** le-a plăcut la vremea lor" (B1 TV, 10.XI) – și devine – ca în vorbirea personajelor lui Caragiale – un fel de conector universal: „ne amintim de Dănuț Lupu, ***care*** **nu se știe ce s-a întâmplat acolo până la urmă**" (B1 TV, 29.X); „Orice om sănătos la cap are doi pantofi în picioare, ***care*** **l-a lăsat Dumnezeu cu două picioare**" (B1 TV, 18.X).

5. Alte manifestări nerecomandabile ale românei populare, neîngrijite, sunt, de exemplu – în morfologia verbului – forma verbală hibridă **a vroi** – „**Vroia** să se căsătorească" (Acasă TV, 23.X) –, conjunctivul **să aibe** – „nu trebuie **să aibe**" (Pro TV, 5.XI) –, confuziile între conjugări – „Irinel **s-o simte** bine? (Pro FM, 19.X) –, omiterea sufixelor *-esc* și *-ez* – „**se bănuie**" (OTV, 15.XI), „**s-o copie**" (Kiss FM, 7.XI) –, confuziile între imperativul afirmativ și cel negativ: „Aoleu, **nu** mai **zi** de-astea!" (Acasă TV, 17.XI).

Registrului popular îi aparțin și construcțiile analitice care substituie genitivul și dativul din limba literară: cu *lu(i)* proclitic – „torționarul **lui Elisabeta Rizea**" (TVR Cultural, 23.X); „I-a ținut **lu' ăla** mâinile" (Antena 1, 20.X) – sau cu prepoziția *la*: „I-am dat două ciocane **la butonul** ăsta" (Pro FM, 6.XI).

De asemenea, sunt stridente stilistic, marcând un nivel suburban de comunicare, construcțiile cu pronume reflexiv ale unor verbe – *a se risca, a se merita* și mai ales *a se râde*: „dar totuși **mă risc**" (Pro TV, 19.XI); „**s-au meritat** cele 557 de minute" (Prima TV, 24.X); „**Mă râd** de leșin" (Antena 1, 10.XI); „Cum poți să vorbești de inundații și **să te râzi...**?" (Antena 1, 25.X); „Și să **ne** mai **râdem** un pic" (Radio 21, 20.XI).

Adverbele semnalează „stilul incult" prin două fenomene muntenești respinse de limba standard: folosirea lui *decât* neînsoțit de negație, în locul adverbelor *doar* și *numai* – „Am **decât** litera [I]" (Național TV, 23.XI); „Mai sunt **decât** câteva minute" (Național TV, 23.XI); „A jucat de la egal la egal [...] **decât** în primele trei sferturi" (Realitatea TV, 4.XI) –, și plasarea adverbului *mai* înaintea pronumelui ori a auxiliarului: „Nu **mai** îl înjurați" (Realitatea TV, 20.XI); „**Mai** ne trebuie bani și pentru chirie" (B1 TV, 15.XI); „Sper să nu **mai** se întâmple nimănui" (Acasă TV, 3.XI); „**Mai** ar fi povestea cu doamna blondă" (OTV, 24.X).

În fine, familiar-populară este extinderea nerecomandabilă a prepoziției **pe** în extrem de multe construcții: „să-și asume răspunderea **pe** legea" (Antena 3, 19.X); „el să fie acolo **pe** telefoane" (Antena 1, 6.XI); „omul e **pe** treabă" (Antena 1, 10.XI), „**pe** finalul meciului" (Pro TV, 26.XI); „**pe** agențiile de știri a venit o informație..." (Antena 3, 19.X) etc.

6. Semnalăm frecvența cu care apare în mass-media o greșeală combătută constant de lingviști, dar care s-a răspândit în ciuda tuturor criticilor: folosirea secvenței **ca și** (cu sau fără scuza încercării de a evita o cacofonie) în locul lui **ca**, în construcții care exprimă nu comparația, ci statutul, calitatea, relația: „**ca și** concluzie, ce-ar trebui să facem?" (Acasă TV, 23.X); „e cel mai mare de la noi **ca și** număr de clienți" (Radio România Actualități, 5.XI); „lucra **ca și** taximetrist" (Radio InfoPro, 19.X); „**ca și** tentație de a alege în afara cuplului" (TVR 2, 17.XI).

7. Au fost înregistrate (destul de rar) cuvinte și expresii marcat vulgare – „o **curviștină** mică **pusă pe interes**" (Prima TV, 21.X); „vreun **pulifrici** de-ăsta" (Antena 1, 25.X); „Băi, **pupincuristule**, băi, băiatule!" (Antena 1, 16.XI). Mai frecvente sunt argotismele a căror vulgaritate este aluzivă; în această situație sunt construcțiile eliptice și ambigue cu verbele *a pune, a lua, a da, a face* etc.: „Să nu mai umbli cu mașina murdară că **am pus-o**" (Pro FM, 31.X); „Cred că dacă era Cristina acum în Italia, cred că **și-o lua**" (Pro FM, 8.XI); „Am auzit că în seara asta o româncă **și-a mai luat-o** în metroul din Milano" (OTV, 7.XI); „În ideea că n-au reușit **să ne-o tragă**" (OTV 18.XI); „Pe voi **vă cam freacă grija** despre emigranții români" (Antena 1, 6.XI) etc.

8. Alte erori, pe care spațiul nu ne mai permite să le prezentăm aici în detaliu, se explică prin neglijența în construirea discursului oral: utilizarea greșită a unor prepoziții, a structurii *din punct de vedere* („din **punct de vedere al** performanței", TVR 1, 20.XI), a conjuncțiilor corelative („Ministrul Transporturilor, Ludovic Orban, **cât și** subalternii săi...", Realitatea TV, 20.XI), producerea de anacoluturi („**Eu**, de exemplu, **C.N.A.-ul mă pune** să vă întreb dacă aveți probe", B1 TV, 31.X), apariția lui **deci** parazitar („Tu mă faci pe mine **deci** să nu mai am vigoare", Antena 1, 25.X) – până la incoerența totală a enunțurilor: „Ai făcut **lucrul acesta**, ai intrat în **această** campanie și înțeleg că

unul dintre lucrurile, pentru că în mod inevitabil, aş vrea s-ajungem la **chestia asta şi oarecum** să o rezolvăm din start pentru a nu fi cu **această** povară că trebuie să clarificăm şi **această chestiune oricât de nu ne-ar face plăcere**. **Lucrul** care s-a pus în discuţie este de ce ai folosit conturile tale [...]" (Antena 3, 30.X). Principalele deficienţe semantice şi stilistice sunt pleonasmele („Reprezintă **un procent** de până la 25 **la sută**", Realitatea TV, 18.X; „Se **termină** cu happy-**end**", B1 TV, 28.X; „Bine v-**am regăsit din nou** la ediţia specială a emisiunii noastre!", OTV, 28.X), improprietăţile semantice, extinderile de sens ale unor cuvinte la modă (*locaţie*), clişeele („şi la noi în ţară, **la nivelul** zilei de mâine, vor începe ploile", Antena 3, 3.XI), calcurile din engleză („ei par mai **confortabili cu ideea**...", Antena 3, 19.X), limbajul preţios, artificial („Revenind la acest **moment terminus** al vieţii Elodiei", OTV, 15.XI; „după ce **va lua final** tămbălăul...", Acasă TV, 24.X), cacofoniile.

II

REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO ŞI DE TELEVIZIUNE
în perioada 26 noiembrie – 11 decembrie 2007

I. Greşeli de scriere (în titraje sau în crawluri)

1. Scrierea cu *-i*, *-ii* sau *-iii* la finală de cuvânt: „Aproape 26000 de **şoferii** au rămas fără permis" (Antena 1, 4.XII); „aduşi în Italia de anumiţi **membrii** ai organizaţiei" (Pro TV, 11.XII); „La Brăila, **muncitorii** s-au chinuit trei ore să fixeze bradul de Crăciun" (Realitatea TV, 4.XII); „iar **toţii** cei care au plătit" (Antena 3, 11.XII); „aceste companii ar putea **oferii** salarii" (Antena 3, 27.XI).

2. Cuvinte scrise greşit: „PD şi PLD **crează** un nou partid politic" (Antena 3, 3.XII); „Hai încă **odată**!" (Pro TV, 4.XII); „**dintr-o dată**" (Antena 1, 5.XII); „în **nici un** caz" (Realitatea TV, 5.XII); „**tenismanul**" (Antena 3, 2.XII); „**hypermarket**" (Antena 3, 3.XII).

3. Greşeli privind folosirea cratimei

3.1. Lipsa cratimei din structura unor substantive compuse, a unor adverbe compuse sau a unor nume de localităţi: „Parlamentari care sfidează legea şi **bunul simţ**" (B1 TV, 26.XI); „Cei care vor dori să-şi ia **rămas bun**, o vor putea face" (Antena 1, 5.XII); „**agent şef**" (Antena 3, 28.XI); „**plutonier major**" (Antena 3, 27.XI); „**prim procurorul**" (Antena 3, 27.XI); „**prim ministru**" (Prima TV, 4.XII); „**Azi noapte**, Buzău" (Acasă TV, 27.XI); „Gabriel Zahiu este noul antrenor al echipei Pandurii **Târgu Jiu**" (OTV, 10.XII); „**Târgu Mureş**: azi a fost înmormântat actorul Ion Fiscuteanu" (OTV, 11.XII).

3.2. Apariţia cratimei în cuvinte derivate sau compuse sudate, între rădăcina unui cuvânt adaptat şi articol, în elidări improprii: „o alianţă **pre-electorală**" (Realitatea TV, 29.XI); „media **multi-anuală**" (Pro TV, 28.XI); „**ultra-performant**" (Pro TV, 28.XI); „Bătrânul traversa strada, dar s-a dezechilibrat şi a căzut sub roţile **tir-ului**" (Antena 1, 3.XII); „S-au dat **cap-n** cap!" (Antena 1, 2.XII).

4. Greşeli privind scrierea cu literă mare sau mică la începutul cuvântului: „va crea probleme **guvernului**" (Antena 3, 3.XII); „E oprit trenul **Personal** Bucureşti – Piteşti" (Realitatea TV, 6.XII).

5. Greşeli de punctuaţie

5.1. Absenţa virgulei

(a) pentru a separa vocativele sau alte formule de adresare de restul enunţului: „**Politicieni treziţi-vă**!" (B1 TV, 10.XII); „La mulţi **ani Pro TV**!" (Pro TV, 1.XII); „Nu te **supăra frate**!" (Prima TV, 27.XI); „Cum **nu mă**?" (Pro TV, 29.XI);

(b) pentru a separa structuri coordonate adversativ: „a face **dovada... iar** pragul minim fixat..." (Antena 3, 27.XI); „Este un element de **corecţie nu** o joacă" (Antena 3, 28.XI);

(c) pentru a marca lipsa verbului: „**Venezuela la urne**" (Antena 3, 2.XII); „**Agathon la DNA**" (Antena 3, 3.XII); „Fata Andei **Călugăreanu înjunghiată** în propria casă" (OTV, 10.XII);

(d) pentru a izola anumite circumstanţiale sau structuri explicative: „Coliziune în lanţ pe un pod peste **Dunăre provocată** de polei" (OTV, 30.XI);

(e) pentru a delimita apoziţia de restul frazei: „a discutat cu secretarul general al Guvernului, Ilie **Bolojan despre**..." (Antena 3, 28.XI).

5.2. Apariţia nejustificată a virgulei

(a) între subiect şi predicat: „**Filmul** „4 luni, 3 săptămâni şi 2 zile", **a primit**..." (Antena 3, 2.XII);

(b) între verb şi complementul direct: „...**a învins** cu scorul de 2-0, **formaţia**..." (Antena 3, 3.XII);

(c) între propoziţia principală şi o subordonată completivă: „Liderii Uniunii sunt **nemulţumiţi, că** unii colegi parlamentari..." (Antena 3, 28.XI).

6. Lipsa semnelor diacritice se observă în mod consecvent la anumite posturi (ca OTV) şi, accidental, la altele: „circulaţia se **desfăşoara**" (Antena 3, 27.XI); „**urmatoarei** rute" (Antena 3, 27.XI); „Antrenor **Romania**" (TVR 1, 3.XII); „**Braila; urmeaza dupa**" (Prima TV, 10.XII); „En **francais**" (Antena 1, 2.XII).

II. Greşeli de pronunţare

1. Accentuări greşite: „urmând să beneficiez de **prevederile...**" (B1 TV, 26.XI); „ca **tutore** legal al lor" (Acasă TV, 30.XI); „în **derbiul** cu Universitatea Cluj" (Naţional TV, 3.XII); „are un **alibi**" (Naţional TV, 10.XII); „**performeri**" (TVR 1, 4.XII); „**butelie**" (Prima TV, 27.XI); „studiul cu **pricina**" (Radio 21, 11.XII); „toţi îţi răspund cu **furie** că..." (B1 TV, 30.XI); „De-abia aştept să văd **încotro** se va duce" (Antena 1, 4.XII); „**Transparency** International" (Radio InfoPro, 6.XII); „The Best of, cu Mihai Morar şi Ioana

Pescariu (Radio 21, 30.XI); „Corul pregătit de maestrul Stelian **Olariu**" (TVR Cultural, 11.XII); „Descrieți-mi-o pe-aia din bar!" (OTV, 30.XI); „Duceți-vă mâine la..." (TVR Cultural, 11.XII); „Dar spuneți-mi ce părere aveți despre..." (Național TV, 27.XI); „Păi răspundeți-mi, atunci!" (Național TV, 10.XII); „Credeți-mă că toată ziua..." (Europa FM, 10.XII); „Duceți-vă acolo!" (Radio 21, 30.XI); „Suntem în direct." (OTV, 10.XII).

2. Pronunții greșite

2.1. Cuvinte: „s-au bătut pe **bacnotele**" (Antena 1, 2.XII); „Ce **repercursiuni** ar avea [...] acest mesaj?" (OTV, 2.XII); „Doroftei și [...] sunt cei mai titrați **boxieri**" (OTV, 10.XII); „De pe Champs-Elysées [**șampelize**]" (Național TV, 27.XI);

2.2. Serii de cuvinte în care pronunțarea corectă a literei *x* este [**gz**]: „și tot [**ecsotism**]" (TVR Cultural, 29.XI); „Nu se știe însă cu [**ecsactitate**]" (Pro TV, 4.XII); „executor [**ecsecutor**]" (TVR 1, 30.XI) etc. (pronunțarea **corectă** a literei *x* în cuvinte ca acestea este [**gz**], așadar: [egzotism], [egzactitate], [egzecutor] etc.)

2.3. Forme ale unor pronume și ale verbului *a fi* în care litera *e* se pronunță corect [**ie**]: „Iar [**el e**] zero, nimic" (Acasă TV, 1.XII), „[**el**] declară că..." (Europa FM, 11.XII) etc.

III. Greșeli privind morfologia

1. Forme greșite ale unor verbe: „Nu toți liberalii **vroiau** să migreze" (Antena 1, 4.XII); „Sper ca toată lumea **să aibe** o zi frumoasă" (Pro TV, 2.XII); „țările africane nu **trebuiesc** acum descoperite" (TVR 2, 8.XII); „Ce ți-ar **place** să prezinți?" (TVR 1, 11.XII); „Pădurarul poate **prevede** un eventual dezastru" (Radio România Actualități, 10.XII); „**Făceți-mă** să înțeleg!" (TVR Cultural, 9.XII); „**Să-i bătem** la fundulet pe toți" (Radio 21, 4.XII); „Crimele **se succed**" (Național TV, 10.XII); „auzisei de el" (TVR 1, 27.XI); „Nu **or** să se aplice" (Antena 1, 5.XII); „Îi **trimeteai** mesaje pe telefonul mobil" (Acasă TV, 30.XI).

2. Forme greșite ale unor substantive

2.1. Forme greșite de plural: „Printre **crătițele** aburinde" (Acasă TV, 4.XII); „Își petrec diminețile, dar și **după-amiezele** citind ziarele" (Europa FM, 3.XII); „**cotidianele** britanice *Times* și *Sunday Times*" (Radio InfoPro, 6.XII); „**compromise**" (TVR 1, 27.XI); „S-au deschis **patinoarurile**" (Radio 21, 30.XI).

2.2. Forme incorecte de genitiv și de dativ: „A dat foc **plapumei**" (Antena 1, 11.XII); „împotriva **pâinei** albe" (OTV, 10.XII); „din cauza **ceței** (Realitatea TV, 9.XII); „la orele **amiezei**" (TVR 2, 26.XI); „pe blogul **lui Ioana** Dobre" (Antena 1, 27.XI); „Băi, eu împotriva **lui ăsta** votez" (Antena 1, 27.XI).

2.3. Unele substantive apar cu forme greșite din cauza necunoașterii etimologiei cuvântului respectiv: „**ucrain*ie*nii**" (Prima TV, 4.XII); „**președ*en*ție**" (Antena 3, 11.XII); „**gen*o*flexiuni**" (Prima TV, 4.XII); „**stacheta** foarte coborâtă" (Realitatea TV, 9.XII).

3. Forme greșite ale unor adjective sau adverbe: „într-o manieră ușor **grotească**" (B1 TV, 27.XI); „Așa că, **dragele** noastre, aveți cu ce să vă răsfățați" (B1 TV, 30.XI); „printre **ultimile** pe care le-a făcut" (TVR Cultural, 29.XI); „revanșa unei **mare** scriitoare suedeze" (TVR Cultural, 11.XII); „s-a circulat cu **maxim** 10 kilometri la oră" (Național TV, 27.XI).

IV. Greșeli privind sintaxa

1. Lipsa acordului

1.1. Dezacordul dintre subiect și predicat (frecvent): „Dacă femeii îi **place** ***culorile*** roș-albe, ce să-i faci?" (Radio InfoPro, 4.XII); „Cât de **efemeră este** ***gloria și puterea***" (Realitatea TV, 10.XII); „...și iar **se va găsi** câțiva ***tântălăi*** care să le ia de neveste" (Kiss FM, 29.XI); „Așa cum și-**a dorit** ***Mazilu și compania***" (Național TV, 27.XI); „**Gala** Premiilor Nobel **au** loc în Norvegia" (OTV, 10.XII); „Numai două ***luni*** mai **desparte** România de..." (Realitatea TV, 10.XII); „În fiecare zi, acest ***partid***, în frunte cu Traian Băsescu, **pierd** câte cinci la sută, nici nu-și **dau** seama" (Antena 3, 5.XII) etc.

1.2. Dezacordul adjectivelor (unele provenite din verbe sau din numerale): „Ar fi un lucru bun, dar nu atât de **bun** ar fi această ***soluție***" (Antena 3, 11.XII); „Pe ***Sabin Bălașa*** toate lucrurile astea îl lăsau **reci**..." (Acasă TV, 11.XII); „cele **patruzeci și una** de ***puncte***" (Național TV, 9.XII); „în România există peste **doisprezece** ***mii*** de oameni" (Radio 21, 4.XII) etc.

1.3. Dezacordul unor pronume: „mama Adelei Popescu, ***omul*** **căreia** îi dăruiește iubirea ei infinită" (Acasă TV, 30.XI); „Paradoxal, ***Ministerul*** de Finanțe nu este interesat..., singura **lor** grijă fiind..." (Realitatea TV, 29.XI); „Vor fi achiziționate patru ***spitale*** mobile, care vor fi repartizate astfel: două la București, **una** la Iași, și **o alta** la..." (Europa FM, 10.XII).

1.4. Dezacordul lui *al, a, ai, ale* (frecvent): „având un efect de ***înmuiere*** **al** pielii" (B1 TV, 30.XI); „cu ***ajutorul*** computerului și **a** instrumentelor de aici" (TVR 2, 1.XII); „***câștigător*** a trei premii Oscar și **a** premiului Palme d'Or" (B1 TV, 27.XI); „în ***cadrul*** acestei întrevederi sau **a** unei convorbiri telefonice" (Antena 3, 3.XII); „pe ***fondul*** luptelor pentru influență și **a** conflictelor personale" (Europa FM, 11.XII) etc.

2. Anacolutul (construcții sintactice cu forme greșite, în special de caz): „**Domnul** Boc **îi** mai **dau** o misiune în seara asta" (B1 TV, 26.XI); „**Domnul Prigoană l-am văzut** la noi în emisiune" (Prima TV, 2.XII); „E o echipă **care** nu-i **sufli** în ciorbă" (Radio 21, 4.XII); „Vine Alinuța **care nu e ziua ei** astăzi" (Pro FM, 30.XI) etc.

3. Complementul direct fără *pe* (frecvent): „a patra întrebare **care** n-o mai contorizăm așa, ca timp" (TVR 2, 6.XII); „vreau o lămurire **care** s-o argumentezi" (Realitatea TV, 4.XII); „bibelourile fabuloase **care** le ai în casă" (B1 TV, 9.XII); „Ăsta a fost singurul răspuns **care** vi l-a dat?" (TVR 1, 3.XII); „pentru lovitura **care** a dat-o" (Radio 21, 4.XII).

4. Complementul (direct sau indirect) nedublat prin pronume: „Presa italiană stârnește **pe italieni**” (Antena 3, 28.XI); „Aveau îngrijorări mari pe care vroiau **să le împărtășească lui Traian Băsescu**” (Prima TV, 29.XI) etc.

5. Greșeli de utilizare a prepozițiilor/locuțiunilor prepoziționale: „Ne întoarcem **pe** această idee” (Realitatea TV, 26.XI); „Până acum aveau niște salarii foarte mici **vizavi de** profitul pe care-l aveau patronii” (Pro FM, 27.XI); „Stați puțin **în** telefon pentru 10 secunde!” (OTV, 11.XII); „Nu te poți preface că pricepi **despre** o lege europeană” (B1 TV, 10.XII); „Vom vedea cum stau lucrurile **din punct de vedere** al invitaților mei” (OTV, 11.XII).

6. Greșeli în utilizarea conjuncțiilor: „în acești zece ani s-a format **ca și** politician” (Realitatea TV, 2.XII); „dumneavoastră, **ca și** colegiu, **ca și** entitate” (B1 TV, 11.XII); „am primit și următorul text, aici, **ca și** dedicație” (Kiss FM, 29.XI); „L-a rugat foarte mult **ca să** nu spună la nimeni” (OTV, 30.XI); „...urmărește **ca să** treacă ilegal granița” (OTV, 2.XII); „Vrei **ca să** te întorci în atenția publicului...” (Radio 21, 11.XII).

7. Greșeli în utilizarea adverbelor: „...nu o poate ajuta cu nimic pe bătrână, **decât** o poate transporta la spital” (Realitatea TV, 29.XI); „**mai** mă scoate din minți” (Antena 1, 27.XI); „eu vreau să **mai** îmi pun” (Kiss FM, 27.XI); „**mai** ți-aduci aminte” (Radio România Actualități, 2.XII); „dacă **mai** se poate numi confruntare” (TVR 1, 10.XII) etc.

8. Nemarcarea relațiilor sintactice (stilul „telegrafic”): „Anca Oprea, **director Grădina** Zoologică” (Realitatea TV, 4.XII); „**Precipitații Europa**” (Antena 3, titraj, 28.XI); „**lider** sindical **mineri Valea** Jiului” (Antena 3, 2.XII); „35000 **păsări** moarte din cauza gripei aviare” (OTV, 11.XII); „**Cinci, șase procente** va fi energia mai scumpă” (Pro FM, 27.XI) etc.

V. Greșeli de lexic și de semantică

1. Pleonasmul: „în cazul unor asemenea **pruncucideri**, mamele, de foarte multe ori, **își ucid copiii**, pe care apoi îi abandonează, fie în **ghene de gunoi**, fie...” (Prima TV, 27.XI); „Mult mai devreme decât ar fi crezut cineva că **poate fi posibil**” (B1 TV, 3.XII); „Am auzit că relația s-a îmbunătățit la un **anumit** moment **dat**” (B1 TV, 3.XII); „**calități pozitive**” (Antena 3, 2.XII); „a **și**-nceput **deja**” (Kiss FM, 27.XI); „Sunt recunoscute **ca fiind drept** cele mai bune” (Europa FM, 27.XI); „**Poate** fi o **potențială** victimă” (Național TV, 27.XI); „Pentru a le **revedea din nou** împreună pe scenă” (Național TV, 3.XII); „Astfel, **proiectele de viitor** sunt realizate prin...” (TVR Cultural, 3.XII); „Cu **marile metropole** europene” (TVR Cultural, 9.XII); „am **mai** făcut **încă** un pas” (Radio România Actualități, 27.XI); „**revin iarăși**” (Radio România Actualități, 9.XII); „este **cel mai mare colos** din Craiova” (TVR 1, 30.XI); „**procentul** a ajuns la 33%” (TVR 1, 6.XI); „Ați văzut că **tot** sunt agresate **în continuare**” (OTV, 11.XII) etc.

2. Cuvinte englezești folosite excesiv, deși există un echivalent în română: „După ce că a întârziat enorm cu **speech-ul** respectiv” (Antena 1,

27.XI); „**Trendul** va fi avantajos” (Pro FM, 6.XII); „este **în trend**” (TVR 1, 11.XII); „Cântă apoi un **band**” (Antena 1, 29.XI); „Și-a creat un **brand**” (este vorba despre o cântăreață) (OTV, 10.XII); „...susțin **master-classuri**” (TVR 2, 28.XI); „au făcut un **live**” (Antena 3, 28.XI); „Niște **agreementuri**, ba, ținem așa...” (Național TV, 27.XI); „Are o companie de ceasuri de lux, adică **fake-uri** din alea” (Pro FM, 5.XII); „imediat după **breakul** de publicitate” (Realitatea TV, 6.XII); „asta mi se pare foarte **funny**” (Kiss FM, 28.XI) etc.

3. Folosirea abuzivă a termenului ***locație*** pentru *loc, centru, sediu, imobil* etc.: „**Locații** cumpărături” (Pro TV, 26. XI); „la **locația** respectivă” (Antena 1, 3.XII); „într-o **locație** medicală militară” (Prima TV, 4.XII); „...acesta fiind cunoscut drept o **locație** a infractorilor” (Radio InfoPro, 28.XI); „Cum ați ales **locația** asta?” (este vorba despre un club) (OTV, 30.XI); „Fin observator în ceea ce privește **locația**, dar și mediul înconjurător” (OTV, 30.XI) etc.

4. Verbul ***a se întâmpla*** folosit inadecvat: „Această paradă **se va întâmpla**” (Pro TV, 1. XII); „A trecut un an de când **s-a întâmplat** Nobelul anul trecut” (TVR Cultural, 9.XII); „Și o altă premieră care **s-a întâmplat** la Marie Curie” (TVR 1, 11.XII).

5. Calcuri după engleză: „să ai un partid prezidențial, da, **face sens**, deci are un scop” (Antena 3, 3.XII); „firma... va cumpăra un teren..., unde va **dezvolta** mai multe clădiri de birouri și depozite” (Antena 3, 5.XII); „Alții însă, nu sunt la fel de **pozitivi**...” (Prima TV, 29.XI) etc.

VI. Observații în plan stilistic

1. Excesul de elemente colocvial-argotice (unele de-a dreptul vulgare): „Când apare un analist la televizor, **toată lumea pune botu'**” (Radio 21, 11.XII); „Să claxonăm până **dă benga** în ei” (Antena 1, 4.XII); „Va ieși cu **smârdoială**” (Antena 1, 5.XII); „Dacă **îmi bag și eu o pilă la tine**, mi-o dă și mie?” (Pro TV, 29.XI); „La câți bani are BCR-ul, să ne arate și nouă **o bunăciune**” (Pro FM, 27.XI); „am dat **banu'** acumulat, am dat **cașcavalu'**” (Kiss FM, 27.XI); „Haide, **fă**, că eu nu sunt țigancă, **mânca-mi-ai, făcea-mi-ai**” (Acasă TV, 30.XI); „Era să le zic **bulangii**, îmi cer scuze” (e vorba de parlamentari) (Național TV, 27.XI); „Avem în „Libertatea” una, două, trei, patru **țâțe** la vedere” (Kiss FM, 4.XII); „**Bă, io-m bag picioarele** în ea de muzică...” (Prima TV, 29.XI); „Institutele de sondaj a opiniei publice **s-au făcut de rahat** pentru a miliarda oară” (Antena 1, 27.XI); „Așa cum a fost și Cioroianu, înainte **să dea cu mucii în fasole**” (Antena 1, 27.XI); „**Ia mai dă-i, mă, în... mama lor de macaronari**” (Antena 3, 28.XI); „Toată lumea **mă freacă la cap** cu filmulețul” (Antena 1, 29.XI) etc.

2. Stilul „relaxat” (în cadrul căruia se înscriu și pronunțiile populare ale numeralelor, foarte frecvente la toate posturile): „Și damele, ele **nu se există?**” (Acasă TV, 10.XII); „Măcar în ultima parte a emisiunii **să ne** mai **râdem**” (Antena 1, 6.XII); „Vă place [...] **să vă conversați**” (Pro TV, 2.XII). „la **șaptisprezece** ani de la Revoluție” (B1 TV, 3.XII); „costa o sută **douăj** de

mii de lei" (Național TV, 27.XI); „la ora **șaptisprezece**" (Realitatea TV, 2.XII); „Real Madrid oferă Fiorentinei **șaptisprezece** milioane de euro" (OTV, 1.XII); „la ora **nouășpe**" (Pro FM, 28.XI); „Steaua pleacă cu șansa a **paișpea**" (Pro FM, 11.XII); „**șaiștrei** de milioane" (Kiss FM, 27.XI).

3. Alte **stângăcii stilistice** sunt:

(a) cacofoniile: „Primăria și **banca care** au făcut acest..." (Europa FM, 3.XII); „nu se așteaptă **ca ceva** să se schimbe" (Antena 3, 11.XII); „Sunt convinsă **că cadoul** meu de Crăciun îi face bine" (Radio România Actualități, 9.XII);

(b) repetițiile: „Toate acestea **vor începe începând** cu ora 11.00." (Pro TV, 1.XII); „Haideți **să mergem** pe ce nu **merge**!" (TVR 1, 6.XII).

III

REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO ȘI DE TELEVIZIUNE în perioada 1 – 21 martie 2008

În textele scrise (titrări, crawluri) apar în continuare nepermis de multe greșeli de ***ortografie*** și de punctuație. Cele mai grave erori de ortografie privesc folosirea cratimei: absența – „și **ma** lovit" (Prima TV, 21.III) – sau introducerea eronată a acesteia – „**Lăsa-ți**, domnule, să vadă cum e aici!" (Antena 1, 11.III); „**Lăsa-ți** gura!" (Antena 1, 11.III); de asemenea, scrierea secvenței finale ***i/ii/iii***: „**copii** săi" (TVR 1, 7.III); „banii **noștrii**" (Antena 1, 11.III); „angajații **noștrii**" (Antena 1, 19.III).

Sunt foarte numeroase erorile de punctuație care privesc folosirea virgulei: lipsa virgulei care să izoleze un vocativ – „**Jerod** cum stăm?" (Prima TV, 5.III); „Sărut mâna **mamă**" (Național TV, 18.III); „Și cu ce fac **Mircea**?" (Pro TV, 15.III); „**Șefu'** veniți să vă uitați!" (Pro TV, 19.III); „Mulțumim **Rapidule**!" (Pro TV, 21.III) – sau un atribut izolat (presupunând o elipsă) – „Busuioc **acuzat** că nu știa că Pavarotti a murit" (OTV, 14.III); „l-a condamnat la 25 de ani de închisoare pe Jean Pierre Sgueglia **acuzat** de triplul asasinat" (N24, 19.III). De asemenea, lipsește virgula care să izoleze o apoziție: „A fost ucisă Cristina de soțul ei **Alexandru**?" (OTV, 4.III); „Amor între directorul liceului Traian și eleva sa **Gabriela**" (OTV, 18.III). Apare, în schimb, virgula între subiect și predicat: „Direcția Națională Anticorupție, încalcă legea, sprijinită de organele superioare" (OTV, 7.III).

În ciuda semnalărilor precedente, postul OTV continuă să prezinte pe crawl texte lipsite de semnele diacritice ale alfabetului românesc.

Am constatat un număr exagerat de mare de neglijențe de tastare, care arată că nu se procedează consecvent la verificarea și corectarea textelor. Erorile de acest tip, dovedind grabă și superficialitate, sunt ușor de remarcat: „Sportul **Studenșesc**" (Național TV, 1.III); „**Rulmenutl** în Europa" (Național TV, 1.III); „Cu **tratame**, tratament și cazare incluse" (Antena 3, 7.III);

„Protestele agricultorilor nu sunt **stric** legate de..." (Antena 3, 19.III); „Cosmote **îngopat** de euro" (Antena 3, 19.III); „**Ceel** mai scumpe tramvaie" (Antena 3, 19.III); „liderul **transinstrean**" (N24, 1.III); „Europa **Centarlă**" (N24, 3.III); „**aleger8i** legislative" (N24, 10.III); „favorabil **plouii** slabe" (N24, 10.III); „**subrepefectul**" (N24, 12.III); „**mana** victimei" (Pro TV, 5.III) – corect: *mama*.

În ***pronunție***, persistă erorile (deja semnalate de monitorizările precedente) în citirea literei *x*: „**[ecsecutare]**" (Național TV, 3.III); „**[ecsact]**", „**[ecsecutivului]**" (Național TV, 6.III); „**[ecsemplu]**" (OTV, 4.III; Radio România Actualități, 7.III; Antena 3, 12.III; N24, 3.III); „**[ecsistă]**" (OTV, 4.III); „**[ecsercițiile]**" (Antena 3, 12.III). Reîntâlnim accentuările greșite, mai ales ale femininelor cu terminația *-ie*: „Când se termină **butel<u>i</u>a**" (OTV, 4.III; aceeași greșeală și la TVR 1, 21.III; Pro TV, 12.III); „Batalionul 300 de **infanter<u>i</u>e**" (B1 TV, 12.III); „**Maf<u>i</u>a**" (B1 TV, 17.III); „mass-**med<u>i</u>a**" (TVR Cultural, 14.III).

S-au înregistrat și alte pronunții greșite: „colega mea, reporter de **servici**" (Radio România Actualități, 20.III; aceeași greșeală și la OTV, 4.III; TVR 1, 5.III); „A fost dat afară pe **ușe**" (OTV, 13.III); „**șaptisprezece**" (Antena 1, 19 și 21.III etc.); „Undeva, în centru, tot se va **ștrangula** traficul" (OTV, 20.III), „Ce **repercursiuni** va avea pentru țara noastră" (B1 TV, 2.III); „**repercursiune**" (N24, 5.III) – corect: *repercusiune*.

În domeniul ***morfologiei***, cele mai frecvente greșeli privesc formele hibride **vroiam, vroiai, vroia** etc. (Național TV, 4.III; B1 TV, 10.III; Pro TV, 13.III; OTV, 11.III; Prima TV, 7.III). Incorecte sunt și alte forme: conjunctivul **să aibe** (Antena 1, 11.III; TVR 1, 5.III; OTV, 19.III), indicativul prezent **trebuiesc** („Bordurile **trebuiesc** puse", B1 TV, 11.III), unele imperative negative („treaba asta cu plăcerea **n-o** mai **zi** a doua oară", Radio InfoPro, 13.III). S-au mai semnalat erori tipice care țin de încadrarea unor verbe la o altă conjugare: „Nu v-ar **displace** să vă oferim un bilet" (TVR 2, 13.III) – corect: *displăcea*; „Le suportăm, ne **complacem**" (Radio România Actualități, 18.III) – corect: *complăcem*; forme incorecte de genitiv: „Ca familia **sorei** polițistului să aibă grijă de copil" (Național TV, 3.III) – corect: *surorii*. Mai mulți redactori par să extindă pluralul **paparazzi** la singular: „zi-mi cât câștigă **cel mai tare paparazzi** din România [...], care a fost suma cea mai mare câștigată de **un paparazzi** în România" (Radio Guerrilla, 10.III) – corect: *paparazzo*. Au fost înregistrate forme de plural neacceptate de normă – „aceste **semnuri**" (Antena 1, 11.III); „**coșmare**" (Antena Satelor, 4.III) –, extinderi ale pluralului în *i*: „Orice revoluție are **victimile** ei" (Radio România Cultural, 4.III), între care extrem de frecventă este forma adjectivală **ultimile: „ultimile** puteri" (Național TV, 3.III); „**ultimile** două meciuri" (Național TV, 12.III); „**ultimile** sondaje" (Național TV, 13.III).

În ***sintaxă***, una dintre cele mai frecvente greșeli întâlnite în fișele de monitorizare rămâne omiterea prepoziției ***pe*** la pronumele relativ *care* cu funcția de complement direct: „prețurile **care** le puneau ei în plus" (Realitatea

TV, 6.III), „un dosar **care** îl cunosc" (B1 TV, 5.III); „la datele **care** le aveți" (OTV, 2.III; greșeli similare la OTV, 4 și 8.III; Radio România Actualități, 17.III; Antena Satelor, 12.III; Antena 3, 11.III; TVR 2, 12.III; TVR 1, 5.III). Aproape la fel de des apar diferitele tipuri de dezacord între subiect și predicat; dacă unele acorduri după înțeles sau prin atracție sunt explicabile în comunicarea orală, altele nu pot fi scuzate: „**Ce-s** cu fițele astea de doi lei?" (OTV, 6.III); „cu siguranță va fi unul dintre **subiectele care va fi** pe larg **dezbătut**" (Realitatea TV, 16.III). Ridică probleme, în continuare, acordul construcțiilor cu pronumele relativ *care* în genitiv: „Alături de **Statele Unite, Rusia și Europa**, al **cărui** laborator a fost instalat..." (Național TV, 14.III); „aderați la un **grup a cărei** ideologie..." (Radio InfoPro, 7.III); „Polițiștii sunt la **casa** de pariuri ale **căror** geamuri sunt sparte" (TVR 1, 7.III) etc.

E în continuare frecvent dezacordul adjectivelor numerale, forma **doisprezece** fiind folosită pentru feminine sau neutre: „locuitorii a **doisprezece țări**, printre care și România" (Radio Guerrilla, 7.III); „Acum **doisprezece episoade**, toată lumea vorbea..." (OTV, 4.III), ca și în construcția **ora doisprezece**: „S-a născut la **orele doisprezece**" (B1 TV, 5.III); „Până la ora **doisprezece** se lucrează..." (Radio România Actualități, 7.III). S-a constatat și folosirea formei de masculin în locul celei de feminin: „după douăzeci și **unu** de **zile**" (Prima TV, 2.III); „treizeci și **unu** de **sutimi**" (Radio România Actualități, 10.III); „corpul format din nouăzeci și **unu** de **piese**" (Național TV, 11.III), dar și a formei de feminin (**una, două**) în locul celei de masculin (**unu, doi**) pentru neutre sau masculine: „douăzeci și **una** de **grame**" (Prima TV, 13.III); „o sută optzeci și **două** de **centimetri** la Postăvarul" (Național TV, 16.III); „o sută optzeci și **două** de **centimetri**" (N24, 16.III); „...se situează la nivelul a patruzeci și **una** de **procente**" (Radio România Actualități, 5.III); „cel de-al douăzeci și **douălea meci**" (N24, 1.III); „nu **una**, ci două **SMS-uri**" (Radio InfoPro, 7.III); „suntem douăzeci și **una de milioane**" (TVR 1, 14.III).

Între greșelile tipice, pentru a căror corectare ar trebui să se facă eforturi în viitor, se numără și:

- apariția adverbului **decât** în contexte afirmative: „În ultimă fază s-a prelevat **decât** ficatul" (OTV, 8.III); „Și cine era, **decât** dumneavoastră cu copilul?" (OTV, 8.III);
- apariția parazitară a lui **și** după prepoziția **ca** (gruparea **ca și**): „care poate fi folosit **ca și** teren de joacă" (Antena 1, 3.III); „ceea ce s-a creat **ca și** capacități de cazare pentru turiști" (Antena Satelor, 18.III); „Din punctul dumneavoastră de vedere, **ca și** director" (Radio România Actualități, 20.III); „dacă-mi permiteți, **ca și** o concluzie" (Realitatea TV, 10.III); „dacă ți-ar veni **ca și** clientă o doamnă de peste 50 de ani" (TVR 1, 12.III); greșeala apare și la Prima TV, 7 și 11.III; OTV, 2 și 8.III; Antena 3, 11.III; Radio InfoPro, 21.III; N24, 1.III;
- topica greșită a adverbului **mai**: „**Mai vă** mențineți argumentația?" (Realitatea TV, 14.III); „Că **mai se** povestește de un episod cu o fată, Alexandra" (OTV, 2.III); „un număr de telefon unde **mai se** pot obține informații" (Antena Satelor, 5.III);
- folosirea conjuncției compuse **ca să** în locul lui **să**: „au convenit **ca să** dea drumul la blocajul ăsta" (Realitatea TV, 1.III); „Eu îmi doresc **ca să** fiu judecat..." (B1 TV, 19.III); „riscul **ca să** apară complicații nu este exclus" (Antena 1, 15.III).

În plan ***lexical și semantic***, s-au identificat în continuare destul de multe pleonasme supărătoare – „Un refren care **poate fi posibil**" (Radio România Actualități, 13.III); „**detalii și multe alte amănunte** în câteva minute" (Pro TV, 6.III); „A găsit poșeta abandonată, **dar însă** era goală" (Antena 1, 19.III); „**mai reluăm o dată** unde să se adreseze" (Antena Satelor, 5.III); „**Mai repetați-l o dată,** vă rog, telefonul!" (Antena Satelor, 5.III); „Și **din nou revenim** la muzica populară românească" (Antena Satelor, 13.III) etc. Recomandăm evitarea folosirii abuzive a termenului **locație** pentru **loc, centru, sediu, imobil** etc. („Italia, de exemplu, sau alte **locații** minunate", TVR Cultural, 16.III), prudență în inventarea de cuvinte („Mișcarea înseamnă și o **daunalitate** crescută", Național TV, 6.III), renunțarea la unele extinderi colocviale ale utilizării prepoziției **pe**: „o știre care a sosit chiar acum **pe** Agenția France-Presse" (N24, 6.III); „erați o prezență foarte frecventă **pe** mai puținele televiziuni de la acea vreme" (N24, 10.III); „poate ne semnalați acest lucru **pe** SMS; tot aici, **pe** SMS" (Radio InfoPro, 4.III); „zice un ascultător **pe** SMS" (Radio InfoPro, 10.III).

În concluzie, se constată că persistă anumite erori tipice, care nu sunt produse de inerentele ezitări ale expunerii orale, ci provin din proaste obișnuințe ale uzului. Eliminarea lor presupune timp și voință de autocorectare.

IV

REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO ȘI DE TELEVIZIUNE în luna mai, 2008

Greșeli de scriere

- ***greșeli grave care privesc folosirea cratimei***: „**întro** zi" (TVR 1, 13.V) – corect: *într-o*; „**da-ți** două-trei rânduri" (Prima TV, 2.V) – corect: *dați*
- ***lipsa cratimei*** la cuvinte compuse cu **șef**: „**comisar șef**", „**chestor șef**", „**procuror șef**" etc. sau la nume de localități: „**Cluj Napoca**", „**Târgu Mureș**", „**Turnu Măgurele**", „**Miercurea Ciuc**", „**Piatra Neamț**", „**Târgu Jiu**" (la majoritatea posturilor);
- ***scrierea în două cuvinte a unor compuse sudate***: „**scurt circuit**" (Antena 1, 21.V) – corect: *scurtcircuit*; „**sub secretar**" (Antena 1, 19.V) – corect: *subsecretar*; „**nici cum**" (Prima TV, 20.V) – corect: *nicicum*.

• *absența virgulei*/virgulelor care separă un substantiv în *vocativ*: „Succes [,] **România!**" (B1 TV, 21.V); „La mulți ani [,] **Europa!**" (Național TV, 9.V); „Trei [,] **Doamne** [,] și toți trei!" (OTV, 11.V) etc. sau o ***interjecție***: „Poliția [,] **mă,** n-auzi?" (Pro TV, 21.V); „Nu, **mă** [,] e Vanghelie!" (Realitatea TV, 2.V) etc., ca și înaintea ***conjuncțiilor adversative:*** „o persoană a murit [,] **iar** alte trei au fost rănite" (N24, 9.V); „Viena nu este doar fotbal [,] **ci** reprezintă..." (TVR 1, 21.V) etc.;

• ***virgulă între subiect și predicat***: „Euro 2008**,** se apropie" (TVR 1, 13.V) etc.

Greșeli de pronunțare

• ***accentuări greșite***: „**prevederile**" (Antena Satelor, 8.V; OTV, 10.V) – corect: *prevederile*; „**companiile** private" (Radio România Actualități, 14.V) – corect: *companiile*; „**seif**" (N24, 12.V) – corect: *seif*;

• ***x intervocalic pronunțat [cs]***: „**[ecsact]**" (Radio România Actualități, 7.V; OTV, 12.V; Antena 3, 7.V) – corect: [egzact]; „**[ecsaminare]**", „**[ecsecutiv]**" (Național TV, 12.V) – corect: [egzamiare], [egzecutiv].

Forme greșite ale unor cuvinte

• ***verbe*** (pronunțate, accentuate sau scrise greșit): „**vroiam**" (OTV, 9.V; Radio România Actualități, 6.V; Radio Guerrilla, 9.V; B1 TV, 15.V; TVR Cultural, 17.V) – corect: *voiam*; „**să aibe**" (Național TV, 21.V; B1 TV, 2.V; TVR 1, 19.V) – corect: *să aibă*; „**trebuiesc**" (OTV, 10.V; Radio România Cultural, 6.V; N24, 10.V) – corect: *trebuie*; „**vor apare**" (Europa FM, 22.V; OTV, 14.V) – corect: *vor apărea*; „**spuneți**" (OTV, 6.V; TVR Cultural, 20.V) – corect: *spuneți*; „**scrieți**" (Radio România Actualități, 7.V și 13.V) – corect: *scrieți*;

• ***substantive la genitiv-dativ***: „în domeniul **medicinii** nucleare" (Antena Satelor, 8.V) – corect: *medicinei*; „regele **zgurei**" (Radio România Cultural, 21.V) – corect: *zgurii*; „orele **amiezei**" (TVR 1, 5.V, 7.V și 12.V; Realitatea TV, 13.V) – corect: *amiezii*; „centrul **pieții**" (TVR Cultural, 4.V) – corect: *pieței*; „un oraș al **tandreții**" (B1 TV, 4.V) – corect: *tandreței*; „**cenușei**" (Național TV, 9 și 10.V) – corect: *cenușii*;

• ***adjective și adverbe:*** „**dragele** mele" (Național TV, 10.V) – corect: *dragile*; „aspectul **vechei** ctitorii" (TVR Cultural, 18.V) – corect: *vechii*; „așteptarea **marei** finale" (Antena 1, 21.V) – corect: *marii*; „**la maxim**" (Prima TV, 21.V; Radio Guerrilla, 20.V; Realitatea TV, 1 și 2.V; Europa FM, 2.V; N24, 3.V; Antena 1, 1.V, 2.V și 4.V; Pro TV, 9.V); „**cu maxim**" (Național TV, 21 și 27.V; Prima TV, 21.V; N24, 19 și 20.V), „**în maxim**" (Europa FM, 2.V; Antena 1, 1.V) – corect: *maximum*.

Greșeli de sintaxă

• ***omiterea lui* pe *înainte de* care *complement direct*** apare frecvent la toate posturile: „cu pozele și cu textele **care** le aveți" (OTV, 6.V); „De ce sunt acele salturi **care** le-am văzut?" (Național TV, 11.V); „Hainele **care** le avea" (Antena 1, 20.V); „lucru **care**, am făcut de curând comparația, nici măcar Germania nu și-l poate permite" (N24, 18.V); „Rămân fidelă primului meu reportaj **care** l-am realizat" (B1 TV, 11.V); „E un intro aici **care** l-ai făcut" (Radio România Actualități, 11.V); „Dați-mi voie să ofer un dar muzical celor **care** i-am amintit mai devreme" (Antena Satelor, 15.V); „înaintea turiștilor **care**-i vedeți în zonă" (Realitatea TV, 1.V); „Care este stilul de muzică **care**-l promovezi?" (TVR 2, 13.V); „la emisiunea aceasta de pe TVR Internațional, **care**-o avem noi cu afacerile de succes" (TVR 1, 19.V) – corect: *pe care* (în toate exemplele);

• ***dezacordul dintre subiect și predicat***, frecvent, la toate posturile: „Eu am fost primul în linia de front și pe urmă **veneau** restul trupei" (OTV, 14.V) – corect: *venea*; „Ați văzut, **va fi** în sală o mamă și o fiică" (B1 TV, 14.V) – corect: *vor fi*; „Două mii de euro, atât **au pierdut** fiecare stelist în această seară" (TVR 1, 7.V) – corect: *a pierdut*; „**se ia** și bani pe chestia asta" (Radio InfoPro, 13.V) – corect: *se iau*; „**s-au dat** drumul la tot soiul de aranjamente" (Europa FM, 8.V) – corect: *s-a dat*; „**Se merg** pe cu totul alte indicii" (Prima TV, 19.V) – corect: *se merge*; „Ploaia și vântul **a făcut** ravagii ieri în Mureș" (Pro TV, 5.V) – corect: *au făcut*; „Unul dintre oamenii ăștia **sunt ascultați** la telefon" (B1 TV, 7.V) – corect: *este ascultat*; „ești unul dintre cei care **te-ai întors**" (TVR 1, 14.V) – corect: *s-au întors*; „Sunt hoteluri a căror construcție **amintesc** mai degrabă de..." (Radio România Actualități, 11.V) – corect: *amintește*; „Fotografiile suvenir... **face** și ele parte din program" (Europa FM, 6.V) – corect: *fac*; „Ce-**s** cu versurile astea?" (B1 TV, 14.V) – corect: *ce-i*;

• ***adverbul* decât *în contexte afirmative***, în locul lui *numai* sau *doar*: „Mâine, **decât** în partea de sud-vest va mai ploua" (N24, 5.V); „Important **decât** că a dispărut" (OTV, 10.V); „Nu, imaginea nu am obținut-o, am obținut **decât** faptul că nu vor să comenteze..." (Realitatea TV, 21.V);

• ***ca și*** cu sensul „în calitate de", pentru evitarea cacofoniei, dar și fără această justificare: „Eu, **ca și** contribuabil, vin și spun" (OTV, 5 V) – corect: *în calitate de*; „să transmitem **ca și** mesaj" (OTV, 14.V) – corect: *ca mesaj*; „tot ce știm noi, **ca și** creștini" (TVR 1, 21.V) – corect : *fiind creștini*; „Agenția de turism la care lucrează **ca și** ghid" (Antena 1, 19.V) – corect: *ca ghid*; „**Ca și** țară cu care nu avem cea mai bună relație" (Antena 3, 6.V) – corect: *ca țară*;

• ***acordul lui* cel *la superlativul adverbelor***: „**cea** mai aprig lovită de..." (TVR 1, 14.V); „formația **cea** mai bine clasată din România" (N24, 2.V); „este **cea** mai bine plasată" (N24, 9.V); „capitala provinciei, **cea** mai greu încercată de..." (N24, 20.V); „Asta ar fi varianta cea mai simplă, **cea** mai ușoară de vizionat de el" (OTV, 10.V); „Provincia chineză... **cea** mai grav afectată" (Antena 3, 20.V); „**Cei** mai bine plătiți români" (Europa FM, 4.V; B1 TV, 8.V) – corect: *cel* (pentru toate exemplele);

• *stilul „telegrafic"*, fără prepoziții sau alte elemente de legătură: „profesoara **română**" (TVR 1, 13.V) – corect: *de română*; „Ajutoarele din partea Primăriei **Sector** 5" (N24, 14.V) – corect: *Sectorului*; „**şef Birou** Investigații Criminale" (Pro TV, 5.V) – corect: *şeful Biroului*; „specialist **protecție** împotriva incendiilor" (Pro TV, 8.V) – corect: *în protecția*; „reprezentant **casă pariuri**" (Prima TV, 21.V) – corect: *al casei de pariuri*; „creator *modă*" (Prima TV, 22.V) – corect: *de modă*; „purtător **cuvânt Poliția** Capitalei" (Realitatea TV, 14.V) – corect: *de cuvânt al Poliției*; „Constantinescu Luminița, **rudă victimă**" (Antena 1, 6.V) – corect: *ruda victimei*.

Greşeli de lexic şi de semantică

• ***pleonasmul***: „Pe **tema subiectului** nostru de astăzi" (Național TV, 21.V) – corect: *tema noastră/subiectul nostru*; „Mai **poate fi posibilă** în România propaganda...?" (TVR 1, 8.V) – corect: *este posibilă*;

• ***folosiri improprii ale unor cuvinte***: „zăcând fără **cunoştințe** în spatele casei" (Pro TV, 20.V) – corect: *cunoştință*;

• ***utilizarea greşită a perechilor paronimice***: „O serie de puteri cu care sunt **investiți**" (B1 TV, 4.V) – corect: *învestiți*.

TABEL SINOPTIC

Posturi monitorizate, numărul greşelilor de limbă şi sancțiunile aplicate de C.N.A. după fiecare etapă de monitorizare

Posturi monitorizate	numărul total de greşeli din perioada 15.X – 25.XI.2007	sancțiuni aplicate de C.N.A.	numărul total de greşeli din perioada 26.XI – 11.XII.2007	sancțiuni aplicate de C.N.A.	numărul total de greşeli din perioada 1 – 21.III.2008	sancțiuni aplicate de C.N.A.
TVR 1	23	-	18	scrisoare de atenționare	65	Somație
TVR 2	54	somație	17	scrisoare de atenționare	2	-
TVR CULTURAL	27	-	16	scrisoare de atenționare	37	Somație
ANTENA 1	41	scrisoare de atenționare	34	-	30	-
PRO TV	41	scrisoare de atenționare	28	-	28	-
REALITATEA TV	44	scrisoare de atenționare	39	-	36	-
ACASĂ TV	29	-	13	-	nu s-a monitorizat	-
PRIMA TV	33	-	28	-	44	Somație
ANTENA 3	64	somație	68	somație	30	-
NAȚIONAL TV	22	-	25	somație	73	Somație
B 1 TV	63	somație	24	-	42	Somație
OTV	35	-	39	somație	110	Somație
N24	nu s-a monitorizat	-	nu s-a monitorizat	-	67	Somație
RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂȚI	7	-	6	-	26	Somație
EUROPA FM	3	-	9	-	2	-
KISS FM	14	-	19	somație	nu s-a monitorizat	-
RADIO 21	14	-	12	-	nu s-a monitorizat	-
PRO FM	7	-	11	-	nu s-a monitorizat	-
RADIO ROMÂNIA CULTURAL	nu s-a monitorizat	-	nu s-a monitorizat	-	11	
RADIO GUERRILLA	nu s-a monitorizat	-	nu s-a monitorizat	-	12	
ANTENA SATELOR	nu s-a monitorizat	-	nu s-a monitorizat	-	20	
RADIO INFOPRO	19	-	5	-	19	

Consumatori frecvenţi ai mass-mediei, suntem bombardaţi zi de zi, la televizor sau la radio, cu tot felul de informaţii. Sociale, politice, economice sau de divertisment, acestea sunt formulate, uneori, într-o limbă română nu tocmai corectă: greşeli gramaticale sau cuvinte inventate. Din nefericire, şi jurnaliştii greşesc, aşa încât nu tot ceea ce auzim la radio sau la televizor trebuie considerat literă de lege. Mass-media reprezintă, astăzi, un veritabil formator de opinie, oferind tinerilor modele pe care aceştia le urmează negreşit. În acest context, este de datoria noastră, a celor care ne ocupăm de educaţia lor, să le asigurăm cele mai bune metode de învăţare a limbii române.

www.universenciclopedic.ro

